

PRZEGŁĄD

UNIWERSYTECKI

Rok XVI

marzec-kwiecień 2004

Nr 2 (88)

SEKCJA

teoretyczna

przyrody
i nauk

przyrodniczych

FILOZOFIA

Nagroda im. Idziego Radziszewskiego

**Laureatem Nagrody im. Idziego
Radziszewskiego za rok 2004,
przyznawanej przez Towarzystwo
Naukowe KUL, został
Ks. Abp Józef Życiński.
Wręczenie nagrody miało miejsce
19 marca br. w Auli im. Stefana Kard.
Wyszyńskiego, podczas publicznego
zebrania Towarzystwa Naukowego KUL.**

Spis treści

List Rektora KUL na Wielkanoc 2004

Chrystus – Panem Historii 4

Temat Numeru – Wydział Filozofii

Władze Wydziału 6

Sekcja Filozofii Teoretycznej 10

Katedra Historii Filozofii Starożytnej
i Średniowiecznej KUL 11-12

Katedra Historii Filozofii Nowożytnej
i Współczesnej 12

Katedra Historii Filozofii w Polsce 14

Katedra Logiki 15

Katedra Metodologii Filozofii 15-16

Katedra Metodologii Nauk 16

Katedra Podstaw Informatyki 18

Katedra Teorii Poznania 18

Katedra Metafizyki 19-20

Katedra Filozofii Religii 20

Katedra Filozofii Sztuki 21

Katedra Filozofii Kultury 22

Katedra Etyki 22

Katedra Etyki Społecznej i Politycznej 23

Katedra Etyki Szczegółowej 24

Sekcja Filozofii Przyrody i Nauk
Przyrodniczych 24-26

Wykaz ważniejszych publikacji
pracowników Wydziału Filozofii
w roku 2003 27-28

Koło Naukowe Studentów Filozofii
Przyrody i Nauk Przyrodniczych 28

Koło Filozoficzne Studentów 29

Czym jest Tydzień Filozoficzny? 30

Aktualności

Wydawnictwo KUL poleca 31

Kalendarium 32

Dzień Otwartych Drzwi 33-34

Z hołdem u Ojca świętego 34

Przegląd Uniwersytecki

Wydawca: Katolicki Uniwersytet Lubelski

Rada programowa: ks. Andrzej Szostek,
Andrzej Budzisz, ks. Stanisław Wilk,
Agnieszka Kijewska

Zespół redakcyjny: Beata Górka (red. naczelny),
Katarzyna Bojko, Anna Kowalczyk, Ireneusz
Marciszek (foto), Roman Czyrka (foto)

Adres: Al. Racławickie 14, pokój 101,
20-950 Lublin, tel./fax (081) 445 41 01
e-mail: oinfo@kul.lublin.pl

Druk: Gaudium, Lublin

Nakład: 2000 egz.

Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów i zmian
tytułów, nie zwraca także materiałów niezamówionych

Pietas Domini – ok. 1439
Mistrz Wotywnego Obrazu z Sankt Lambrech

Szanowni Państwo,
przedstawiamy kolejny numer „Przeglądu Uniwersyteckiego”, a w nim historię, dzień dzisiejszy i plany rozwojowe Wydziału Filozofii KUL. Trudno nie zgodzić się z opinią, że spośród wydziałów naszej Uczelni ten jest na pewno najbardziej charakterystyczny. Wcale nie ze względu na obiegowe opinie o hermetyczności filozofii i środowiska filozofów, ale z uwagi na rzeczywiste zasługi w dziedzinie nauk filozoficznych, w tym metodologii i etyki. Od początku istnienia Wydziału byli z nim związani ludzie, których nazwiska są dobrze znane wszystkim uprawiającym filozofię: Woroniecki, Swieżawski, Kamiński, Krapiec, Borkowski, czy wreszcie pewien młody doktor habilitowany z Krakowa, od 1954 r. w Katedrze Etyki, a od 1978 w całkiem innej Katedrze...

W prezentowanym numerze znajdą Państwo również list Rektora KUL na Święta Wielkanocne. Przypomina w nim Rektor, co jest naprawdę ważne w perspektywie szerszej niż doczesna, o czym nie powinniśmy zapominać w czasach niesprzyjających refleksji i głębszemu namysłowi. Przywołuje słowa Jezusa: „Starajcie się naprzód o królestwo Boga i Jego sprawiedliwość, a wszystko inne będzie wam przydane”.

Pamiętajmy o tych słowach. Niech Chrystus Zmartwychwstały zwycięży nasze obawy, lęki i niepewności, niech da nam siłę, żebyśmy mogli usłyszeć i zrozumieć Jego Słowo. On pokonał śmierć i napędza nas mocą.

Radosnych Świąt Wielkanocnych

CHRYSTUS — PANEM HISTORII

List Rektora KUL na Wielkanoc 2004

Drodzy Przyjaciele i Dobrodzieje Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego!

Wśród trosk napęniających nasze serca jedną z najbardziej dojmujących jest niepewność jutra. Przechodzimy gwałtowne i głębokie przemiany: ekonomiczne, polityczne, społeczne, mentalne – ale nie bardzo wiemy, ku czemu one prowadzą. Pragniemy życia spokojnego i w miarę dostatniego, trudno jednak dostrzec perspektywę spełnienia tych marzeń, choć poszukujemy drogi od dobrych kilkunastu lat. Nie możemy uporać się z plagą bezrobocia, wielu z nas żyje na granicy nędzy lub już ją przekroczyło, trwa zamieszanie związane z reformą służby zdrowia, stoi przed nami perspektywa koniecznych, ale dotkliwych cięć budżetowych. Nie darzymy zbyt dużym zaufaniem polityków, zgłaszane bowiem przez nich programy reform, podejmowane przez kolejne rządy, zdają się albo niejasne, albo wysoce nieskuteczne, a w trakcie ich realizacji wychodzą na jaw coraz to nowe afery korupcyjne. Wkrótce czeka nas wejście do Unii Europejskiej, ale wiemy już, że Unia to nie raj i że – zwłaszcza na początku – czeka nas niemały trud dostosowania życia do jej struktur, a kraje już do Unii należące niekoniecznie czekają nas z otwartymi i gotowymi do wsparcia rękami. Co więcej, martwi nas „ideologiczna otoczka” tych przemian. Obawiamy się, że grozi nam nowa forma zniewolenia, że utracimy naszą chrześcijańską i narodową tożsamość, o którą przecież walczyły całe pokolenia Polaków.

Na te nasze obawy – a ich listę można by długo jeszcze kontynuować – słyszymy dziś odpowiedź wiary: odpowiedź trudną, ale jedyną, a jest nią **Chrystus zmartwychwstały**. On jest Panem historii: Panem dziejów każdego poszczególnego człowieka, każdego narodu i całej ludzkości. „Dałeś mi poznać drogi życia i napęlniasz mnie radością przed obliczem Twoim” – woła dziś wraz z Psalmistą święty Piotr i przekonuje, że proroctwo to spełnia się dopiero, i w pełni, w Jezusie Chryście. On złamał jarzmo śmierci i napęlnił nas mocą, byśmy przez Niego, w Nim i z Nim przeszli przez bramę śmierci do życia wiecznego. Pan Jezus nie obiecał nam łatwego życia na ziemi; przeciwnie, zapowiedział drogę wiodącą przez krzyż – ale obiecał, że będzie z nami, obyśmy tylko my zechcieli być z Nim! Jemu zależy na nas: na naszym życiu i szczęściu, na naszym dobru. Ale trzeba je wykuwać przez zmaganie z

przeciwnościami losu, a bardziej jeszcze z przeciwnościami grzechu, od którego nikt z nas nie jest wolny, a który właśnie w obecnym czasie kryzysu, społecznych napięć i niepewności jutra, ujawnia ze szczególną mocą swą obecność i śmiercionośną siłę. Stoimy dziś rzeczywiście na rozdrożu i przyszłość trudno przewidzieć. Doświadczenia ubiegłych lat powinny nas jednak nauczyć, że bez oparcia na fundamencie Ewangelii nie rozwiążemy żadnego problemu i będziemy się wikać w coraz to nowe i coraz bardziej pogmatwane pułapki kłamstwa, egoizmu, wzajemnej nieufności i niekończących się sporów.

Tajemnica zmartwychwstania Chrystusa przypomina nam, że historia nasza zaczyna się tu, ale jej kres jest w niebie, a wobec tego bardziej nam trzeba zabiegać o Królestwo niebieskie, niż o pomyślność na ziemi. Trzeba zmienić priorytety myślenia i wartościowania. W Kazaniu na górze Pan Jezus zachęca nas i wzywa: „Nie troszczcie się zbyt wiele i nie mówcie: co będziemy jeść? co będziemy pić? czym się będziemy przyodziewać? Bo o to wszystko poganie zabiegają. Przecież Ojciec wasz niebieski wie, że tego wszystkiego potrzebujecie. Starajcie się naprzód o królestwo Boga i o Jego sprawiedliwość, a to wszystko będzie wam przydane” (Mt 7, 31-33). Będzie przydane! Nadal będą różne trudne sprawy do załatwienia, nadal jedni będą zdrowi, a inni chorzy, jedni bogaci, a inni biedni, jednym kariera ułoży się – wedle ziemskich kryteriów – pomyślnie, a innym się nie powiedzie – ale nie to jest najważniejsze. Ważne jest, jacy z tych prób i zmagania wyjdziemy: czy będziemy mądrzejsi i uczciwsi, chętni by dzielić się z bardziej od nas potrzebującymi, gotowi poprzestać na małym, szukający dróg przebaczenia i pojednania – czy też zatrzymamy się na poziomie przyziemnej troski o to, co będziemy jeść, co będziemy pić i czym będziemy się przyodziewać. Jeśli, jak nas uczy Jezus w Modlitwie Pańskiej, najpierw prosić będziemy o uświęcenie imienia Ojca, o przyjście Jego królestwa i spełnienie Jego woli – wówczas Pan wskaże nam sposób, w jaki będziemy mogli zdobyć chleb powszedni na każdy dzień. Obiecał i zesłał nam swojego Ducha, który wspierać nas będzie także w roztroprym zabieganiu o dobra doczesne. Ziemia nie jest rajem, ale nie musi być piekłem. Musimy szukać dróg przezwyciężenia trapiących nas bolączek, z góry wiedząc, że czekają nas kolejne, bo taka jest kondycja naszego docze-

snego życia – ale możemy to czynić w duchu poszanowania wspólnego dobra, w duchu sprawiedliwości i pokoju. Nie unikniemy różnicy zdań co do najwłaściwszych sposobów rozwiązania przeróżnych problemów, ale możemy to czynić w duchu dialogu, który przybliża jego uczestników, a nie oddala przez podejrzliwość i wrogość wzajemną. W związku z wejściem do Unii Europejskiej stanie przed nami wiele nowych wyzwań i zadań, tym razem wymagających od nas otwarcia na inne narody i tradycje, możemy jednak te zadania podjąć spokojnie, w przekonaniu, że bliższe związanie z innymi narodami Europy może okazać się owocne i błogosławione zarówno dla nas, jak i dla nich. Mamy im wiele do zaoferowania – i możemy od nich wiele zaczerpnąć. W Niemczech, Francji i we Włoszech żyją nasi bracia i siostry i oni też – podobnie, jak my – szukają prawdy i dobra, a bardzo wielu z nich pragnie szczerze żyć Bogiem i dla Boga.

Czy to nie jest obraz zbyt idealny? Jest idealny, ale ten ideał można realizować, a gwarantem tego jest Jezus Chrystus, „Zwycięzca śmierci, piekła i szatana”, Pan historii każdego narodu i dziejów każdego człowieka. Nie lękajmy się: Pan jest z nami, co kapłan przypomina nam parokrotnie w każdej Mszy świętej.

Tę teologiczną perspektywę historii człowieka i świata stara się podtrzymać i pogłębiać Katolicki Uniwersytet Lubelski – i to nie tylko w stosunku do studentów Wydziału Teologii. Wszyscy studenci KUL mają wykłady z Pisma świętego i Katolickiej Nauki Społecznej – właśnie po to, by uczyli się na fundamencie wiary rozpatrywać wszelkie sprawy społeczne, którymi żyją, i z którymi będą musieli w przyszłości się zmagać. Mają też wszyscy wykłady z etyki, w ramach których ukazuje się personalizizm, pomocny we właściwym naświetleniu tych problemów i poszukiwaniu dróg ich rozwiązania. Uczestniczą wreszcie w wielu praktycznych zajęciach, zarówno przewidzianych przez programy ich studiów (pedagogicznych, psychologicznych, prawniczych i innych), jak i prowadzonych w ramach duszpasterstwa akademickiego. Zajęcia te stanowią niezbędne dopełnienie teoretycznych wykładów.

Zależy nam bardzo na tym, by absolwenci naszej Alma Mater opuszczali Uniwersytet nie tylko ubogaceni rzetelną wiedzą, ale i uformowani tak, by naprawdę i z pożytkiem dla innych służyli Bogu i Ojczyźnie. Staramy się też pamiętać o misji, jaką cały Uniwersytet pełni dla kraju w obecnym ważnym okresie jego przemian, zwłaszcza u progu naszego wejścia w strukturę Unii Europejskiej. W tym duchu organizowanych jest wiele sympozjów i sesji naukowych, wśród których na wyróżnienie zasługują dwa kongresy, zaplanowane na wrzesień bieżącego roku. Jednym z nich jest VII Kongres Teologiczny, na którym zgromadzą się teologowie z całej Polski, a także z wielu krajów Europy Zachodniej i Wschodniej. Tematem Kongresu jest właśnie „Kościół w życiu publicznym. Teologia polska i europejska wobec nowych wyzwań”. Kolejnym wydarzeniem będzie II Kongres Kultury Chrześcijańskiej, także – w nawiązaniu do Kongresu z roku 2000, który odbił się szerokim echem w kraju i za granicą – podejmujący zagadnienie naszej kulturowej obecności w Unii Europejskiej.

Droży Przyjaciele i Dobrodzieje Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego! To dzięki Wam możemy kształcić młodzież w duchu wiary, sposobiąc ją do jak najlepszego podjęcia czekających ją w naszym kraju zadań, a także koordynować wysiłki innych, którzy chcą po chrześcijańsku uczestniczyć w życiu społecznym. Pragnę wyrazić – w imieniu całej społeczności KUL – wielką wdzięczność za Waszą modlitwę i ofiarność, i nadal o nią gorąco proszę. Pamięć o Was i o Waszej wiernej życzliwości umacnia nas duchowo i pomaga sprostać wielu uniwersyteckim wyzwaniom. Pamiętamy i my o Was, zanosząc modlitwy w codziennej Mszy świętej, ofiarowanej za żywych i zmarłych naszych Dobrodziejów. Niech zmartwychwstały Chrystus darzy Was i Waszych Bliskich zdrowiem, radością i pewnością Jego stałej i zbawczej obecności.

Szczęść Boże!

Ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek MIC
Rektor KUL

Władze Wydziału

Dziekan
prof. dr hab. Stanisław Kiczuk

Prodziekan
dr hab. Marian Wnuk, prof. KUL

Wydział Filozofii KUL

Wydział Filozofii KUL został uroczysto otwarty w dniu 10 listopada 1946 roku¹ (odpowiednia uchwała Senatu Akademickiego KUL w tej sprawie była podjęta 17 czerwca 1946 roku). Nowy Wydział KUL przyjął nazwę „Wydział Filozofii Chrześcijańskiej”. Nazwy tej używano do 26 stycznia 1991 roku. W tym właśnie dniu Senat Akademicki KUL, na wniosek Rady Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej KUL, powołującej się na Konstytucję apostołską „Sapientia Christiana”, zmienił nazwę na „Wydział Filozofii”. Wcześniejsze dokonanie zmiany nazwy nie było możliwe ze względu na stanowisko władz państwowych PRL.

W roku 1949 Wydział Filozofii Chrześcijańskiej został podzielony na Sekcję Filozofii Teoretycznej i Sekcję Filozofii Praktycznej.

W 1957 roku podział na dwie sekcje został zastąpiony podziałem na cztery specjalizacje: Filozofii Teoretycznej, Filozofii Praktycznej (od 1975 roku Specjalizacja Filozoficzno-Społeczna), Filozoficzno-Psychologiczną i Filozofii Przyrody. Od roku 1984 zamiast nazwy „specjalizacja” zaczęto używać, jak początkowo, nazwy „sekcja”.

Od roku 1992 nazwę „Seksja Filozofii Przyrody” zamieniono na nazwę „Seksja Filozofii Przyrody i Ochrony Środowiska”.

W roku 1981 z Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej wyodrębniły się dwie specjalizacje, tj. Specjalizacja Filozoficzno-Psychologiczna i Specjalizacja Filozoficzno-Społeczna, które weszły w skład reaktywowanego po 29 latach Wydziału Nauk Społecznych. Dawniej analogiczny wydział nosił nazwę „Wydział Prawa i Nauk Społeczno-Ekonomicznych”. Został on zamknięty przez władze PRL w roku 1952. W latach 1949-1952 był zawieszony. Na wydziale Filozofii Chrześcijańskiej po roku 1981 pozostały dwie specjalizacje: Filozofii Teoretycznej oraz Filozofii Przyrody.

W latach dziewięćdziesiątych XX wieku na Wydziale Filozofii, w ramach Sekcji Filozofii i Ochrony Środowiska, prowadzono, oprócz studiów z zakresu filozofii przyrody, dwa nowe kierunki studiów, tj. kierunek „ochrona środowiska” i kierunek „matematyka” (od 1995 roku). W roku 1997 w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim został utworzony nowy Wydział, tj. Wydział Matematyczno-Przyrodniczy. Od drugiego semestru roku akademickiego 1997/1998 kierunki studiów „matematyka” i „ochrona środowiska” zostały przeniesione na Wydział Matematyczno-Przyrodniczy.

Obecnie Wydział jest podzielony na Sekcję Filozofii Teoretycznej oraz Sekcję Filozofii Przyrody i Nauk Przy-

rodniczych. Warto zauważyć, że na Wydziale Filozofii rodzi się nowa specjalizacja, tj. specjalizacja społeczno-polityczna.

W ramach Wydziału Filozofii funkcjonuje obecnie 21 katedr (15 na Sekcji Filozofii Teoretycznej i 6 na Sekcji Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych). W 2003 roku Wydział Filozofii zatrudniał 25 osób z tytułem naukowym profesora, bądź ze stopniem naukowym doktora habilitowanego. Ponadto na etacie adiunkta, asystenta lub wykładowcy zatrudnionych jest łącznie 51 doktorów i magistrów.

Do 31 maja 2003 roku na Wydziale Filozofii KUL wydano 3352 dyplomy magisterskie, 403 dyplomy doktorskie oraz 61 osób uzyskało stopień naukowy doktora habilitowanego.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni Wydziału publikują prace naukowe. W roku 2002 opublikowano ich 512, w tym 24 książki (3 w językach obcych). Opublikowano też 41 artykułów w językach obcych. Pracownicy Wydziału Filozofii współpracują w różny sposób z uniwersytetami w Europie Zachodniej, Ameryce Północnej i wyższymi uczelniami z dawnego bloku wschodniego.

W roku akademickim 2002/2003, w semestrze letnim, na Wydziale Filozofii KUL na studiach magisterskich i doktorskich studiowało 976 osób.

Trzeba też dodać, że Konferencja Rektorów Uniwersytetów Polskich, na wniosek Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej, przyznała Wydziałowi Filozofii KUL – prowadzącemu kierunek studiów „filozofia” – certyfikat jakości kształcenia na okres 5 lat. Nie bez znaczenia jest fakt, że od kilku lat Wydział Filozofii KUL ma kategorię A (najwyższą) w odpowiedniej siatce kategorii w Komitecie Badań Naukowych.

Prof. dr hab. Stanisław Kiczuk
Dziekan Wydziału Filozofii KUL

¹ Por. Nazwy wydziału i poszczególnych sekcji. W: Księga jubileuszowa na 50-lecie Wydziału Filozofii KUL. Red. A. B. Stepien, J. Wojtyśiak. Lublin 2000 s. 67.

Dzieje i współczesność

HISTORIA

Filozofią zajmowano się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim od początku istnienia tej uczelni. W ramach Wydziału Nauk Humanistycznych funkcjonowała sekcja (grupa) nauk filozoficznych. Poza tym zajęcia z zakresu filozofii prowadzono na innych wydziałach. Czołowymi nauczycielami dyscyplin filozoficznych lub pokrewnych byli: ks. Idzi Radziszewski, ks. Stanisław Domińczak, Bohdan Rutkiewicz, Jacek Woroniecki OP, ks. Józef Pastuszka, Henryk Jakubanis, ks. Antoni Szymański. Statut KUL z 1938 r. przewidywał utworzenie, obok dotychczasowych czterech, nowego wydziału filozoficznego.

Przerwa wojenna spowodowała, że Wydział Filozofii Chrześcijańskiej erygowano dopiero w 1946 r. (uroczyste otwarcie Wydziału miało miejsce 10 XI 1946 r., zajęcia rozpoczęły się kilka dni wcześniej). Zasadniczą rolę w jego organizacji odegrał ks. Józef Pastuszka, pierwszy dziekan. Obok niego głównymi wykładowcami byli: Stefan Świeżawski, ks. Stanisław Adamczyk, ks. Antoni Korcik, gościnnie Stefan Harassek, nieco później Feliks W. Bednarski OP. Pierwszy okres Wydziału (1946-1949) to okres organizacji i pierwszych promocji doktorskich, wśród nich: ks. Jerzego Ablewicz, ks. Stanisława Kamińskiego, Józefa Majkowskiego SJ, ks. Mariana Kurdziałka, ks. Wacława Eborowicza, ks. Jana Drzazgi.

W 1949 r. podzielono Wydział na dwie sekcje: filozofii teoretycznej i filozofii praktycznej. Na tą drugą przeszli pracownicy z zawieszono wtedy Wydziału Prawa i Nauk Społecznych (Jerzy Kalinowski, Czesław Strzeszewski, Jan Turowski i inni). Do grona nauczających dołączyli: ks. Stanisław Kamiński (1949), ks. Marian Kurdziałek (1950) i doktor Wydziału Teologicznego KUL, dominikanin z Krakowa, Mieczysław A. Krąpiec (1951). Przybycie ks. Mieczysława Dybrowskiego ożywiło zainteresowanie psychologią empiryczną. Studia psychologiczne umieszczone były najpierw na sekcji filozofii teoretycznej, następnie na sekcji filozofii praktycznej. Liczba studentów w latach 1950-1952 wzrosła z niecałych pięćdziesięciu do ponad tysiąca. Nastąpił jednak czas stalinowski: izolacja od innych ośrodków, trudności z zamieszczaniem publikacji. Ówczesne władze państwowe nakazały niektórym profesorom (m.in. ks. J. Pastuszcze, ks. S. Adamczykowi, Cz. Strzeszewskiemu) opuścić Uniwersytet. Dziekanem został Jerzy Kalinowski, uaktywnili się S. Świeżawski, o. M. A. Krąpiec, ks. S. Kamiński, na stałe do-

szedł ks. Józef Iwanicki, a od 1954 r. ks. Karol Wojtyła.

Trzeci okres Wydziału (1952-1956) to czas znaczących przemian. Mimo zewnętrznych ograniczeń – a może dzięki nim – nastąpiła konsolidacja środowiska, podjęto różne formy współpracy, prowadzono żywe dyskusje, w które zaangażowani byli zarówno wykładowcy, jak i studenci. Był to czas tworzenia szkoły lubelskiej (jako pierwszy nazwy tej użył ks. Kazimierz Kłósak, który przez kilka lat intensywnie działał na specjalizacji filozofii przyrody). Twórcami jej byli: J. Kalinowski, S. Świeżawski, o. M. A. Krąpiec, do nich dołączył ks. S. Kamiński.

SZKOŁA LUBELSKA

Szkoła lubelska charakteryzowała się pewnym programem współpracy badawczej oraz profilem studiowania filozofii. Studium filozofii winno opierać się na trzech filarach: źródłowej, pogłębionej znajomości dziejów filozofii (zwłaszcza filozofii bytu), rozwiniętej samoświadomości metodologicznej, związanej ze znajomością współczesnych narzędzi logiczno-metodologicznych, realistycznie uprawianej filozofii bytu (metafizyce) w duchu tomizmu egzystencjalnego. Ojciec M. A. Krąpiec i S. Świeżawski szli tu za koncepcją Etienne Gilsona. Do tej orientacji dołączył ks. K. Wojtyła, wnosząc nowe myśli i kładąc akcent na nowe rzeczy. Specyfiką szkoły lubelskiej, chociaż treściowo jest to szkoła tomistyczna, było i jest akcentowanie doniosłości samoświadomości metodologicznej i rozwijanie badań metodologicznych w powiązaniu ze współczesną logiką. Stąd odnoszenie się do tradycji szko-

ły lwowsko-warszawskiej. Pewną rolę w tym względzie odegrały powiązania personalne. S. Świeżawski był uczestnikiem ostatnich zajęć uniwersyteckich Kazimierza Twardowskiego i uczniem Kazimierza Ajdukiewicza oraz Romana Ingardena. Wśród nauczycieli ks. Antoniego Korcika był Jan Łukasiewicz. Ks. S. Kamiński miał naukowe kontakty z K. Ajdukiewiczem, Tadeusz Czeżowskim, Jerzym Słupcem, Andrzejem Mostowskim. Częstym gościem Wydziału była Izidora Dąbska, laureatka nagrody TN KUL im. ks. I. Radziszewskiego. Również Ludwik Borkowski, późniejszy Kierownik Katedry Logiki, swoje studia rozpoczął we Lwowie. Poza tym istniały kontakty m.in. z Władysławem Tatarkiewiczem i Romanem Ingardenem. Działanie szkoły zdynamizowało pojawienie się pokolenia nowych uczniów (m.in. Mieczysław Gogacz, Franciszka Wilczek, Antoni B. Stępień, ks. Mieczysław Jaworski, Władysław Stróżewski, ks. Bohdan Bejze, ks. Bronisław Dembowski, Stanisław Majdański, Leon Koj, Witold Marciszewski, Tadeusz Kwiatkowski).

Czwarty okres (1957-1981) rozpoczął się zewnętrzną liberalizacją (możliwość wyjazdów zagranicznych, publikacji, rozmaite spotkania dyskusyjne z marksistami, współpraca z PAN), a także powrotem usuniętych z KUL-u profesorów. Istotną rolę w ożywieniu środowiska i kontaktów z innymi ośrodkami odegrały pierwsze Tygodnie Filozoficzne, (zawieszane w czasach stalinowskich) organizowane przez Koło Filozoficzne Studentów KUL. Wydział podzielono na cztery specjalizacje (władze nie zgodziły się na nazwanie ich sekcjami): filozofii teoretycznej, filozofii przyrody, filozoficzno-spo-

Dzieje i współczesność

lęczną i filozoficzno-psychologiczną. W 1981 r. dwie ostatnie specjalizacje (jako sekcje) przeszły na Wydział Nauk Społecznych (na Wydziale Filozofii pozostała Katedra Etyki).

Na początku tego okresu opuszczają KUL: J. Kalinowski (udaje się od Francji), o. F. W. Bednarski (przenosi się na wiele lat do Rzymu), ks. J. Iwanicki (przechodzi na ATK). Odchodzą: W. Stróżewski (na UJ), L. Koj i T. Kwiatkowski (na UMCS), M. Gogacz (na ATK), a także ks. B. Bejze i inni, w tym liczne grono historyków filozofii. W 1967 r. odchodzi na emeryturę ks. S. Adamczyk. Pojawia się nowe pokolenie uczniów czynnych naukowo: Kazimierz Wójcik, Czesław Wojtkiewicz, ks. Józef Herbut, s. Zofia Zdybicka, ks. Andrzej Wawrzyniak, ks. Tadeusz Styczeń, Jerzy Gałkowski, Jan Czerkawski, Zenon Kałuża i wielu innych. W 1976 r. na emeryturę przechodzi S. Świeżawski. W 1975 (na dziesięć lat) obejmuje katedrę logiki L. Borkowski, dając doniosły impuls badaniom z zakresu logiki formalnej. Uaktywnia się kolejne pokolenie: Stanisław Kiczuk, ks. Andrzej Bronk, Anna I. Buczek, ks. Andrzej Szostek, o. Edward I. Zieliński, ks. bp Stanisław Wielgus, ks. Romuald J. Weksler-Waszkinel, Zdzisław Dywan, Urszula Żegleń.

LATA OSIEMDZIESIĄTE I DZIEWIĘCDZIESIĄTE

Lata osiemdziesiąte i dziewięćdziesiąte przyniosły – podjęte przez nowe pokolenie uczniów – inne problemy badawcze. Również pod wpływem wydarzeń zewnętrznych, politycznych, niektórzy zajęli się tematyką bar-

dziej z pogranicza filozofii społeczeństwa i filozofii kultury – postmodernizmem i publicystyką okołofilozoficzną (Piotr Jaroszyński, Henryk Kiereś i inni). Niektórzy zajęli się aktualnymi dyskusjami w ramach filozofii analitycznej i nawiązali bezpośrednie kontakty z przedstawicielami rozmaitych orientacji w ramach tego nurtu (szczególnie Tadeusz Szubka, Piotr Gutowski, Urszula Żegleń, Stanisław Judycki, Paweł Kawalec, Jacek Wojtysiak). Nowe pokolenie koncentruje także swoje zainteresowania na bardziej tradycyjnej problematyce metafizycznej (ks. Andrzej Maryniarczyk, Włodzimierz Dłubacz, ks. Piotr Moskal) lub etycznej (s. Barbara Chyrowicz, Kazimierz Krajewski, ks. Alfred Wierzbicki).

Wraz z powołaniem do istnienia Wydziału Filozofii (1946), erygowano Katedrę Kosmologii. W związku z jej reorganizacją, w roku akademickim 1957/1958, powstała sekcja filozofii przyrody. W 1992 r. sekcja filozofii przyrody została poszerzona o kierunek: *ochrona środowiska*, a w roku 1996 o kolejny kierunek: *matematyka* o profilu informatycznym. Dwa ostatnie kierunki stały się podstawą do utworzenia w r. 1997. Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego. W ramach sekcji filozofii przyrody badania z zakresu kosmologii, filozofii nauk przyrodniczych i filozofii biologii zapoczątkowali ks. Kazimierz Kłósak, ks. Stanisław Adamczyk, ks. Stanisław Mazierski, ks. Włodzimierz Sedlak, Teresa Ścibor-Rylska. Aktualnie tę problematykę kontynuują: ks. Zygmunt Hajduk, ks. abp Józef Zyciński, Zenon Roskał (w zakresie filozofii nauk przyrodniczych), ks. Józef Turek (kosmologia), Henryk Piersa (filozofia przyrodzonoświatowa), ks. Stanisław Zięba, Zbigniew Wróblewski (ekofilozofia), Józef Zon, Marian Wnuk (filozofia biologii, biologia teoretyczna).

Jako szczególny dorobek lubelskiej szkoły filozoficznej można wymienić: [1] Ukształtowanie i rozwijanie oryginalnej postaci tomizmu egzystencjalnego, zwłaszcza w zakresie filozofii bytu i filozofii człowieka (M. A. Krąpiec i jego uczniowie); [2] Pionierskie często badania w zakresie metodologii filozofii i stosowności logiki do filozofii (ks. S. Kamiński, J. Kalinowski, ks. J. Iwanicki, A. B. Stępień, S. Majdański, ks. J. Herbut, S. Kiczuk, ks. A. Bronk, U. Żegleń; to podejście kontynuują aktualnie: Marek Lechniak, Paweł Garbacz, Bożena Czernecka, Arkadiusz Gut i inni); [3] Ukształtowanie szkoły mediewistycznej (głównie na seminarium S. Świeżawskiego) i jej rozwijanie przez ks. M. Kurdziałka oraz (do czasu jego odejścia na ATK) M. Gogacza.

Badania z zakresu mediewistyki, historii filozofii nowożytnej i dziejów filozofii w Polsce kontynuują uczniowie S. Świeżawskiego i ks. M. Kurdziałka (m.in. Jan Czerkawski, Kazimierz Wójcik, ks. Stanisław Wielgus, o. Iwo E. Zieliński, ks. Marian Ciszewski, Joanna Judycka, Agnieszka Kijewska, Stanisław Janeczek, Wanda Bajor), a także Marcin Podbielski, Przemysław Gut i inni. Nadal większość mediewistów w Polsce wywodzi się ze szkoły Świeżawskiego (istotne uzupełnienie samowiedomości historyczno-filozoficznej stanowiły, trwające już od lat pięćdziesiątych, wykłady i badania – wraz z lektorem sanskrytu – z zakresu filozofii indyjskiej i chińskiej, prowadzone najpierw przez ks. Franciszka Tokarza, następnie przez Leona Cyborana, aktualnie kontynuowane przez Macieja S. Ziębę i Pawła Sajdkę); [4] Kontynuacja (w ramach katedr etyki oraz Instytutu Jana Pawła II) zainicjowanych przez ks. K. Wojtyłę badań antropologicznych i etycznych (ks. T. Styczeń, A. Rodziński, J. Gałkowski, ks. A. Szostek, W. Chudy, s. B. Chyrowicz, M. Czachorowski i inni).

K. Wojtyła sformułował pewną wersję personalizmu, która – zarówno od strony metodologicznej, jak i merytorycznej – stanowi połączenie filozofii bytu w duchu tomizmu egzystencjalnego z filozofią podmiotu w duchu klasycznej fenomenologii; [5] Prowadzenie badań z zakresu filozofii religii i metodologii nauk religiozologicznych (podejście ze strony metafizyki – s. Z. Zdybicka i jej uczniowie, podejście ze strony semiotyki i metodologii nauk – ks. A. Bronk, ks. J. Herbut); [6] Utworzenie (drugiego obok krakowskiego) ośrodka badań nad fenomenologią, a zwłaszcza nad filozofią R. Ingardena (A. B. Stępień, S. Judycki, J. Wojtysiak i inni). Ostatnio (lata dziewięćdziesiąte) zaczęła powstawać osobna specjalizacja z zakresu filozofii społeczeństwa, polityki i prawa (Krzysztof Wroczyński, Rafał Wierchośławski, Jan Kłós).

Wśród absolwentów Wydziału Filozofii są członkowie Episkopatu, profesorowie uniwersytetów i PAN, liczni pracownicy naukowo-dydaktyczni różnych uczelni, członkowie różnych gremiów i stowarzyszeń naukowych (także zagranicznych), politycy, dziennikarze, wydawcy; wielu podjęło ważne społecznie zawody i funkcje. Pod tym względem od roku 1989 sytuacja zmieniła się zasadniczo.

STRUKTURA

Obecnie Wydział Filozofii składa się z dwóch sekcji: Sekcji Filozofii Teoretycznej oraz Sekcji Filozofii Przyrody

i Nauk Przyrodniczych. Na Wydziale działają 22 katedry, w których zatrudnionych jest w pierwszym miejscu pracy 23 samodzielnych pracowników naukowych w pełnym wymiarze godzin i 1 - w wymiarze niepełnym. Ponadto, w ramach Wydziału, zatrudnionych jest 32 doktorów i 27 magistrów. Do realizacji programu studiów zatrudniani są również pracownicy z innych Wydziałów KUL oraz 10 pracowników na umowę o dzieło. Na Wydziale prowadzone są studia z zakresu filozofii: magisterskie (stacjonarne i eksternistyczne), doktoranckie i podyplomowe.

W ramach kierunku „Filozofia” prowadzone są studia magisterskie (stacjonarne i eksternistyczne), doktoranckie i podyplomowe. Studia magisterskie stacjonarne trwają 10 semestrów (5 lat) i kończą się uzyskaniem tytułu zawodowego magistra filozofii. Program tych studiów realizowany jest w trzech grupach przedmiotowych: przedmioty ogólnouniwersyteckie (*Biblia: istota i rola w kulturze, Katolicka Nauka Społeczna, języki nowożytne*), przedmioty wspólne dla całego kierunku: metafizyka, teoria poznania, filozofia Boga, filozofia przyrody, logika formalna, metodologia nauk, etyka ogólna i szczegółowa, historia filozofii starożytnej i średniowiecznej, historia filozofii nowożytnej i współczesnej oraz przedmioty, głównie do wyboru, w ramach poszczególnych dwóch specjalizacji. Różnorodność programu dydaktycznego i badań prowadzonych przez pracowników naukowych Wydziału Filozofii pozwala studentom specjalizować się w bardzo wielu zakresach. W ramach Sekcji Filozofii Teoretycznej specjalizacja jest możliwa w następujących blokach tematycznych: logiczno-informatycznym, historycznym, metafizyczno-antropologicznym, społeczno-politycznym. W ramach Sekcji Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych istnieją dwie specjalizacje: filozofia przyrody nieożywionej i filozofia przyrody ożywionej. W obu sek-

cjach oferowane są też wykłady w języku angielskim.

Studia magisterskie w trybie eksternistycznym opierają się na całkowicie samodzielnej pracy studentów, którzy spotykają się z wykładowcami jedynie na konsultacjach i egzaminach.

Studia doktoranckie trwają 8 semestrów (4 lata). W zakres ich programu wchodzi wykłady monograficzne i inne zajęcia wybierane pod kątem przygotowywanej przez doktoranta rozprawy. Ponadto doktorant jest zobowiązany do udziału w seminarium doktoranckim.

Studia podyplomowe są powoływane w zależności od zgłaszanych zapotrzebowań, a ich szczegółowy program w każdym wypadku jest zatwierdzany przez Radę Wydziału Filozofii, Senat Akademicki KUL oraz odpowiednie Ministerstwo. Obecnie na Wydziale prowadzone są dwa rodzaje studiów podyplomowych: nauczanie o przyrodzie w szkole podstawowej oraz nauczanie fizyki w gimnazjum

W ramach Sekcji Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych istnieje możliwość uzyskania uprawnień do nauczania fizyki lub biologii. Studenci, którzy wybiorą specjalizację nauczycielską muszą zaliczyć wykłady z psychologii, pedagogiki, praktyki pedagogicznej ciągle i śródroczne oraz wykład z ćwiczeniami z dydaktyki fizyki (w przypadku studentów filozofii przyrody nieożywionej), albo dydaktykę biologii – wykład, ćwiczenia i konwersatorium (w przypadku studentów filozofii przyrody ożywionej). Opracowany został również program potrzebny absolwentom Wydziału do uzyskania uprawnień nauczania filozofii w szkołach. W ramach tego programu prowadzone są zajęcia z psychologii ogólnej (wykład) i dydaktyki filozofii (wykład i ćwiczenia).

Wydział Filozofii posiada 11 sal dydaktycznych do wyłącznej dyspozycji Wydziału (o łącznej powierzchni 752 m²). Oprócz tego wiele zajęć odbywa się w pomieszczeniach ogólnouniwersyteckich oraz w pomieszczeniach należących do innych wydziałów (szczególnie dotyczy to takich laboratoriów, jak pracownia fizyczna, chemiczna i in.). Biblioteka Sekcji Filozofii Teoretycznej liczy ponad 32 000 woluminów, prenumeruje 27 tytułów czasopism krajowych i 6 zagranicznych, dysponuje 40 miejscami w czytelnii oraz posiada 6 stanowisk komputerowych. Biblioteka Sekcji Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych liczy ponad 15 000 woluminów, prenumeruje 10 tytułów czasopism, dysponuje 10 miejscami w czytelnii oraz posiada 3 stanowiska komputerowe. W ramach Wydziału działają dwa koła naukowe studentów:

Koło Filozoficzne Studentów KUL (założone w 1920 r.) oraz Koło Naukowe Studentów Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych KUL (założone w 1965 r.).

PROFIL ABSOLWENTA

Absolwenci otrzymują wykształcenie w zakresie dziejów myśli filozoficznej i stanu współczesnych dyskusji filozoficznych, ze szczególnym uwzględnieniem centralnych dla filozofii Zachodu zagadnień metafizycznych, antropologicznych i etycznych. Towarzyszy temu wykształcenie w zakresie dziejów nauk przyrodniczych, epistemologii, logiki (informatyki) i metodologii nauk, a także z filozofii kultury, filozofii religii, estetyki, filozofii prawa i społeczeństwa. Uwzględniane są także zagadnienia z zakresu myśli orientalnej. Wiedza ta uzupełniana jest znajomością języków klasycznych (łacina, greka) i języków nowożytnych. Studia filozoficzne kształcą umiejętności krytycznego i analitycznego myślenia, uczą orientacji w różnych dziedzinach życia społecznego, dostrzegania wielorakich powiązań pomiędzy odmiennymi dziedzinami kultury i przygotowują do działania w przedsięwzięciach interdyscyplinarnych. Absolwenci filozofii nabywają umiejętności jasnego mówienia i pisania, komunikowania się i prowadzenia dyskusji. Kończący studia filozoficzne mogą podejmować pracę w instytucjach naukowych, oświatowych, kulturalnych i administracyjnych, w wydawnictwach, redakcjach oraz jako nauczyciele filozofii. Absolwenci specjalizacji filozofii przyrody mogą być zatrudnieni jako nauczyciele przedmiotów przyrodniczych w szkołach na poziomie podstawowym i średnim.

Przygotował: Stanisław Judycki

Sekcja Filozofii Teoretycznej

Kierownik
dr hab. Stanisław Judycki, prof. KUL

Zakład Historii Filozofii

Kierownik prof. dr hab. Jan Czerkawski, prof. zw.

Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej

Kierownik ks. dr hab. Edward I. Zieliński, prof. KUL
dr hab. Agnieszka Kijewska, prof. KUL
dr Roman Majeran, adiunkt
dr Marcin Podbielski, adiunkt
dr Paweł Sajdek, adiunkt
dr Maciej St. Zięba, adiunkt
mgr Marek Osmański, asystent
mgr Andrzej Stefańczyk, lektor

Katedra Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej

Kierownik prof. dr hab. Jan Czerkawski, prof. zw.
ks. dr hab. Marian Ciszewski, prof. KUL
dr hab. Piotr Gutowski, adiunkt
dr Przemysław Gut, adiunkt
mgr Marcin Iwanicki, asystent
mgr Karolina Sekuła, doktorant stypendysta
mgr Piotr Szalek, doktorant stypendysta

Katedra Historii Filozofii w Polsce

Kierownik bp prof. dr hab. Stanisław Wielgus, prof. zw.
ks. dr Stanisław Janeczek, st. wykładowca
dr Joanna Judycka, adiunkt
ks. dr Stanisław Sieczka, adiunkt (oddelegowany na AR)
ks. mgr Edward Pudółko, st. wykładowca

Zakład Logiki i Teorii Poznania

Kierownik ks. prof. dr hab. Józef Herbut, prof. zw.

Katedra Logiki, tel. 445-40-43

Kierownik prof. dr hab. Stanisław Kiczuk, prof. zw.
dr Bożena Czernecka, adiunkt
dr Paweł Garbacz, adiunkt
dr Marek Lechniak, adiunkt
dr Anna Buczek, st. wykładowca
mgr Ewa Grygierzec, doktorant stypendysta
mgr Anna Modrzejewska, doktorant stypendysta
mgr Robert Trypuz, doktorant stypendysta

Katedra Metodologii Filozofii

Kierownik ks. prof. dr hab. Józef Herbut, prof. zw.
dr Rafał Wierchosławski, asystent

Katedra Metodologii Nauk

Kierownik ks. prof. dr hab. Andrzej Bronk, prof. zw.
dr Paweł Kawalec, adiunkt
dr Ewa Agnieszka Lekka-Kowalik, adiunkt
dr Monika Walczak, adiunkt
dr Stanisław Majdański, st. wykładowca
ks. mgr Robert Kublikowski, asystent
mgr Marcin Koszowy, doktorant stypendysta
mgr Robert Łyczek, doktorant stypendysta
mgr Agnieszka Salamucha, doktorant stypendysta
mgr Waldemar Zaremba, doktorant stypendysta

Katedra Podstaw Informatyki

Kierownik dr hab. Zdzisław Dywan, prof. KUL
dr Piotr Kulicki, adiunkt
mgr Łukasz Kęcik, doktorant stypendysta
mgr Paweł Pasztaleniec, doktorant stypendysta

Katedra Teorii Poznania

Kierownik dr hab. Stanisław Judycki, prof. KUL
dr Arkadiusz Gut, adiunkt
dr Jacek Wojtysiak, adiunkt
mgr Roman Schmidt, doktorant stypendysta

Zakład Metafizyki

Kierownik ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk, prof. nadzw.

Katedra Metafizyki

Kierownik ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk, prof. nadzw.
ks. dr Bogdan Czupryn, adiunkt
dr Paweł Skrzydlewski, adiunkt
ks. dr Romuald J. Weksler-Waszkineł, st. wykładowca
dr Krzysztof Wroczyński, st. wykładowca
mgr Arkadiusz Gudaniec, asystent
mgr Zbigniew Pańpuch, asystent
mgr Arkadiusz Robaczewski, asystent
mgr Katarzyna Stępień, asystent
mgr Paweł Gondek, wykładowca

Katedra Filozofii Religii

Kierownik ks. dr hab. Piotr Moskał, prof. KUL
s. prof. dr hab. Zofia J. Zdybicka, prof. em.
dr Włodzimierz Dłubacz, st. wykładowca
mgr Maria Krzyżanowska, doktorant stypendysta

Katedra Filozofii Sztuki

Kierownik dr hab. Henryk Kiereś, prof. KUL

Katedra Filozofii Kultury

Kierownik dr hab. Piotr Jaroszyński, prof. KUL
ks. dr Paweł Tarasiewicz, asystent
mgr Imelda Chłodna, doktorant stypendysta

Zakład Etyki

Kierownik ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, prof. zw.

Katedra Etyki

Kierownik ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, prof. zw.
dr Marek Czachorowski, adiunkt
ks. dr Alfred Wierzbicki, adiunkt
dr Kazimierz Krajewski, asystent
mgr Jacek Frydrych, asystent

Katedra Etyki Społecznej i Politycznej

Kierownik prof. dr hab. Jerzy Gałkowski, prof. zw.
dr Jan Kłos, adiunkt
mgr Artur Szutta, asystent
mgr Małgorzata Borkowska, doktorant stypendysta
mgr Agnieszka Smreczyńska-Gąbka
mgr Dominik Stanny, doktorant stypendysta

Katedra Etyki Szczegółowej

Kierownik s. dr hab. Barbara Chyrowicz, prof. KUL
mgr Tomasz Kwarciński, doktorant stypendysta

Zakład Historii Filozofii

Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej KUL

Początki badań nad historią filozofii starożytnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim sięgają okresu przedwojennego, kiedy pracował tu Henryk Jakubanis. Początkowo był on profesorem Uniwersytetu św. Włodzimierza w Kijowie, następnie KUL-u (1922-1939). Prowadził tu wykłady z zakresu historii filozofii starożytnej. Pozostawił po sobie materiały dotyczące Platońskiej koncepcji nieśmiertelności duszy i niedokończone tłumaczenie „Metafizyki” Arystotelesa. Historię filozofii średniowiecznej wykładał prof. Wojciech M. Gielecki oraz o. prof. Julian J. Ogarek. W okresie powojennym, po powołaniu w 1946 roku Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej, z Katedry Historii Filozofii wydzielono w 1956 r. Katedrę Historii Filozofii Starożytnej i Wczesnego Średniowiecza, przemianowaną w 1977 r. na Katedrę Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej. Od początku jej istnienia, aż do 1990 roku, kierował nią ks. prof. Marian Kurdziałek; od 1990 kierownictwo przejął o. prof. Edward Iwo Zieliński OFMConv. Historię filozofii starożytnej, a szczególnie średniowiecznej, uprawiano początkowo w ścisłym związku z rozwijanymi podstawami filozofii systematycznej, zgodnie z postulatami formułowanymi przez prof. S. Świeżawskiego. Istotny jest tu wkład prof. Mieczysława Gogacza, który kierował „zespołem henrycjańskim”, badającym filozofię Henryka z Gandawy. W ramach Katedry główny kierunek badań wyznaczył jednak ks. prof. M. Kurdziałek, który zajął się wydawaniem źródeł historyczno-filozoficznych (kontynuowanym następnie w ramach nowo powstałej Katedry Historii Filozofii w Polsce), a także studiami z zakresu historii filozofii średniowiecznej. Badał m.in. problem recepcji arystotelizmu u filozofów-przyrodników z początku XIII w.: Dawida z Dinant i Gilberta Anglika. Opublikowanie przez niego fragmentów dzieła Dawida, który został potępiony za materialistyczną i panteistyczną wykładnię poglądów Arystotelesa, stało się międzynarodowym wydarzeniem (*Davidis de Dinato „Quaternulorum” fragmenta, primum edit, „Studia Medievalistica”* 3 (1963) s. V-LX, 1-107). Prof. Kurdziałek prowadził również badania nad starożytnymi i średniowiecznymi koncepcjami człowieka jako „mikrokosmosu”, tradycją boecjańską w szkole w Chartres oraz interpretacjami myśli Eckharta. Część

tych badań została opublikowana w tomie *Średniowiecze w poszukiwaniu równowagi między arystotelizmem i platonizmem* (Lublin 1996). Z kolei ojciec Edward I. Zieliński (zatrudniony przy Katedrze HFSiŚ od 1972 r.) prowadził studia nad nurtem augustyńskim w szkole franciszkańskiej, szczególnie filozofią Jana Dunsza Szkota (*Nieskończoność bytu Bożego w filozofii Jana Dunsza Szkota*, Lublin 1980; *Jednoznaczność transcendentna w metafizyce Jana Dunsza Szkota*, Lublin 1988). Współpraca z wybitnym historykiem filozofii starożytnej, prof. Giovannim Reale, zaowocowała podjęciem przez E. I. Zielińskiego tłumaczenia pięciotomowej *Storia della filosofia antica* autorstwa Realego (*Historia filozofii starożytnej*, t. I-V, Lublin 1994-2002), a ostatnio także skrótu tego dzieła (*Myśl starożytna*, Lublin 2003). Jako praca niemal monograficzna, wykracza ona znacznie poza podręcznikowe ujęcia historii filozofii starożytnej dostępne w Polsce. W ramach współpracy z włoskim historykiem w 1992 r. zorganizowano również międzynarodowe sympozjum poświęcone „nowej interpretacji” Platona (*Platon – nowa interpretacja*, red. A. Kijewska, E. Zieliński, Lublin 1993). Ponadto ojciec Zieliński prowadził badania nad myślą Anzelm z Canterbury, współpracując m.in. przy polskim przekładzie *Monologionu* i *Proslogionu* (Warszawa 1992) oraz współorganizując w 1996 międzynarodową sesję poświęconą analizie twórczości filozoficznej i teologicznej św. Anzelm (*Saint Anselm – Bishop and Thinker*, ed. by R. Majeran, E. Zieliński, Lublin 1999).

Badania nad filozofią wczesnego średniowiecza, szczególnie nad recepcją i rozwojem myśli neoplatońskiej, podjęła dr hab. Agnieszka Kijewska (zatrudniona przy katedrze od 1988 r.), zajmując się filozofią Jana Szkota Eriugeny (doktorat: *Neoplatonizm Jana Szkota Eriugeny. Podmiotowe warunki doświadczenia mistycznego w tradycji neoplatońskiej*, Lublin 1994) oraz problematyką filozofii przyrody w jej odniesieniu do teologii w ujęciu Eriugeny i Teodoryka z Chartres (habilitacja: *Księga Pisma i Księga Natury. Heksameron Eriugeny i Teodoryka z Chartres*, Lublin 1999). Zainteresowania te znalazły też swój wyraz w podjętych tłumaczeniach dzieł Eriugeny (*Komentarz do Ewangelii Jana*, Kęty 2000) i Boecjusza (*Traktaty teologiczne*, tłum. R. Bielak, A. Kijewska, Kęty 2001) oraz zaangażowaniu we współor-

ganizację (wraz z Instytutem Badań nad Antykiem Chrześcijańskim oraz Instytutem Kultury Średniowiecznej) międzynarodowej konferencji poświęconej neoplatonizmowi (*Byt czy dobro? Metamorfozy neoplatonizmu*, Lublin, 7-10 październik 2003 r.). Badania z zakresu późnego średniowiecza prowadzi dr Roman Majeran (zatrudniony od 1992, adiunkt od 2002 r.), który koncentruje się na twórczości Wilhelma Ockhama.

Stosunkowo najskromniej prezentuje się dorobek katedry w zakresie badań nad filozofią antyczną. Pominawszy wspomniane prace ks. prof. M. Kurdziałka oraz przekłady o. prof. Zielińskiego należy wspomnieć o badaniach prowadzonych przez dr Marcina Podbielskiego (adiunkt od 2002 r.) nad myślą Arystotelesa (*Arystotelesowska katharsis tragiczna – filozoficzne i filologiczne możliwości interpretacyjne*, Lublin 1994) oraz szczególnie Platońską (*Platońska krytyka sztuki i jej źródła*, Lublin 2002, *Pre-Platonic concept of μῦθος: an attempt at defining*, „Eos” LXXXIX 2002, s. 31-53, 5); *Pięć najwyższych rodzajów z „Sofisty” a istota rzeczy w: „Kolokwia Platońskie. Παρμενίδης. Σοφιστής*”, red. M. Manikowski, Wrocław 2003, s. 173-194). Bardzo ważne są także badania prowadzone przez mgr. Marka Osmańskiego (asystent od 2002 r.) nad myślą Filona z Aleksandrii (*Logos i stworzenie. Filozoficzna interpretacja traktatu „De opificio mundi” Filona z Aleksandrii*, Lublin 2001; *Filon z Aleksandrii – wprowadzenie do badań*, „Roczniki Filozoficzne” 51, z. 1 (2003), s. 349-401, praca doktorska w przygotowaniu: *Filon z Aleksandrii etyka upodabniania się do Boga*), oraz badania mgr. Moniki Komsty (stypendystka – doktorantka od 2000 r.) nad myślą Aleksandra z Afrodyzji (przekład dzieła *De fato*, „Roczniki filozoficzne” 51, z. 1 (2003), s. 439-491; praca doktorska w przygotowaniu *Polemika Aleksandra z Afrodyzji ze stoikami*). Wszystkie te badania prowadzone są z myślą o dalszym rozwoju Katedry w kierunku studiów nad filozofią starożytną.

Obok badań nad myślą europejską w ramach katedry HFSiŚ prowadzone są również studia z zakresu historii filozofii orientalnych. Rozpoczął je ks. Franciszek Tokarz, publikując prace z zakresu myśli indyjskiej (*Z filozofii indyjskiej. Kwestie wybrane*, t. 1-2, Lublin 1974, 1978² – 1985), koncentrując się szczególnie na kwestiach dotyczących absolutu, duszy i wyzwole-

► Katedra Historii Filozofii Starożytnej i Średniowiecznej

nia Podejmował także przekłady tekstów indyjskich i chińskich oraz zapoczątkował nauczanie sanskrytu. Jego badania kontynuowali Leon Cyboran, który skupił się na klasycznej jodze indyjskiej oraz tłumaczył dzieła dotyczące tej problematyki (*Filozofia jogi. Próba nowej interpretacji*, Warszawa 1973; *Joga*, Warszawa 1979; *Klasyczna joga indyjska*, oprac. W. Kowalewicz, Warszawa 1986), Tomasz Ruciński (red. *Podręcznika sanskrytu* A. Gawrońskiego). Obecnie kontynuują je dr Maciej Stanisław Zięba i dr Paweł Sajdek. Pierwszy z nich (adiunkt od 1990) zajmuje się logiką indyjską, wczesnymi szkołami buddyzmu, neokonfucjanizmem (doktorat: *Teoria znaczenia jako wykluczenia innych znaczeń (anyāpohavāda) na pod-*

stawie „Tattvasamgrahy” Śāntarakṣity i Kamalaśīli). Dr Zięba prowadzi seminarium z filozofii orientalnych, na którym prace dyplomowe przygotowuje 2 magistrantów i 1 doktorantka oraz wykłady z zakresu historii filozofii indyjskiej i chińskiej. Natomiast dr Paweł Sajdek (adiunkt od 2002) bada zagadnienie poznania i prawdy w filozofii wedanty, szkołę gramatyków indyjskich (doktorat: *O sposobach bytowania w „Brahmasiddhi” Mandany Miśry*), a także prowadzi proseminarium z filozofii indyjskiej i zajęcia z sanskrytu. Ostatnio ukazał się wybór tekstów (*Filozofia Wschodu*, red. M. Kudelska, Kraków 2002), w którym znalazły się przekłady dokonane przez obu badaczy.

Obecnie, w ramach seminarium z historii filozofii starożytnej i średniowiecznej prowadzonego przez o. prof. Zielińskiego, przygotowuje prace 6 magistrantów oraz 10 doktorantów, zaś na seminarium z historii filozofii późno-starożytnej i wczesnośredniowiecznej pod kierunkiem dr hab. A. Kijewskiej pisze prace dyplomowe 10 magistrantów oraz 3 doktorantów. Oprócz tego studenci Wydziału mają możliwość uczestniczenia w proseminariach z historii filozofii starożytnej (u dr. Marcina Podbielskiego) i historii filozofii średniowiecznej (u dr. Romana Majerana).

oprac. Marek Osmański

źródła: Stanisław Janeczek, *Filozofia na KUL-u*.

Nurty, osoby, idee, Lublin 1998.

Księga Pamiątkowa Wydziału Filozofii

Katedra Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej

Katedra istnieje od 1948 r., początkowo pod nazwą Katedra Historii Filozofii. Kierował nią nieprzerwanie do 1 X 1976 roku prof. Stefan Świeżawski. W 1977 r. została przemianowana na Katedrę Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej. Od tego momentu kieruje nią prof. Jan Czerkawski, zaangażowany do pracy na Wydziale Filozofii KUL w 1963 r. Przy Katedrze zatrudnieni są: ks. dr hab. Marian Ciszewski SDB, prof. nadzw. (od 1974 r.), dr hab. Piotr Gutowski (od 1986), dr Przemysław Gut (od 1996), mgr Marcin Iwanicki (od 1998).

W latach pięćdziesiątych i sześćdziesiątych wizerunek Katedry nadał prof. Stefan Świeżawski, który wraz z o. Mieczysławem A. Krąpcem (metafizykiem), Jerzym Kalinowskim (logikiem), ks. Stanisławem Kamińskim (metodologiem), ks. Marianem Kurdziałkiem (historykiem filozofii starożytnej i wczesnego średniowiecza) i ks. Karolem Wojtyłą (etykiem) współtworzył silne środowisko filozoficzne, które nazwane zostało lubelską szkołą filozoficzną. W pierwszym okresie działalności wiele trudu w organizowanie lektorium i odpowiednie zaopatrzenie Biblioteki Katedry Historii Filozofii włożył prof. Świeżawski. Placówka ta, dzięki jego staraniom, posiada obecnie jeden z najcenniejszych w Polsce księgozbiorów z zakresu historii filozofii średniowiecznej. Szczególną wagę przywiązywał prof. Świeżawski do prowadzonego przez siebie seminarium. Zorganizowane na wzór seminarium prof. Twardowskiego,

kształtowało sprawności historyczno-filozoficzne uczestników, przede wszystkim poprzez wspólną lekturę i dyskusje. Wysokie wymagania stawiał Świeżawski już autorom prac seminaryjnych. Dzięki temu skróty tych prac mogły się ukazać drukiem w tomie: *Streszczenia rozpraw doktorskich, magisterskich i seminaryjnych pisanych na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pod kierunkiem prof. dra S. Świeżawskiego i prof. dra A. Krąpca* (1956). Tom ten obrazuje dorobek naukowy osiągnięty na seminarium historii filozofii w latach 1948–1955. Seminarium Świeżawskiego – według relacji jego uczestników – „było czymś o wiele więcej niż zwykłą kuźnią specjalistów z zakresu historii filozofii. Kształtowało ono określone postawy; uczyło etosu pracy naukowej – nastawienia prawdziwościowego, poszanowania dla cudzych poglądów, postawy otwartej i tolerancyjnej” (J. Czerkawski, *Profesor dr Stefan Świeżawski*, „Biuletyn Informacyjny KUL”, nr 1 [13], Lublin 1978).

Od połowy lat sześćdziesiątych prof. Świeżawski naukowe badania Katedry skoncentrował na zagadnieniu teorii historii filozofii. Ich owocem był obszerna książka profesora *Zagadnienie historii filozofii*. Później szczególnie nacisk został położony na dzieje filozofii w XV wieku. Temu ostatniemu problemowi poświęcił prof. Świeżawski niemal 20 lat pracy. Jej efektem jest wydanie, składającego się z 8 tomów, monumentalnego dzieła *Dzieje filozofii europejskiej w XV wieku*. W sposób wnikliwy i wszechstronny autor omówił w nich centralne

problemy tej epoki. Jego praca istotnie przyczyniła się do zmiany poglądu na filozofię i kulturę XV wieku.

W okresie swej długoletniej pracy na KUL-u, prof. Świeżawski wykształcił około 40 magistrów, 15 doktorów i 9 doktorów habilitowanych. Uczniowie Świeżawskiego (bp Bohdan Bejze, ks. Marian Ciszewski, Jan Czerkawski, bp Bronisław Dembowski, Mieczysław Gogacz, abp Mieczysław Jaworski, Zenon Kałuża, Bartłomiej Korolec, Mieczysław Markowski, Władysław Seńko, Zofia Włodek, Edward I. Zieliński) wzbogacają kadrę naukową Wydziału Filozofii KUL, ATK, Instytutu Filozofii PAN. Wielu z nich stanowi grono pracujące w kilku zespołach o poważnym dorobku naukowym. Niemal wszyscy uczeni polscy, pracujący w mediewistyce filozoficznej, uczęszczali na seminarium prowadzone przez Świeżawskiego na KUL-u. Należy również podkreślić, że dzięki rozległej twórczości eseistycznej, S. Świeżawski wywarł duży wpływ na środowisko inteligencji katolickiej w Polsce, skupione przede wszystkim wokół „Tygodnika Powszechnego”, „Znaku” i „Więzi”.

Typ pracy naukowej, wypracowany przez prof. Świeżawskiego, tworzą i rozwijali jego uczniowie. Prof. Jan Czerkawski zaczął od badań nad polską kulturą filozoficzną w XVI i XVII wieku. Jego prace nad rękopisami i drukami szkolnymi (także w zakresie edycji) nie tylko poszerzyły znajomość dziejów filozofii polskiej, lecz także wykazały, że myśl filozoficzna stanowi istot-

Zakład Historii Filozofii

ne źródło, dzięki któremu można gruntowniej poznać dzieje innych dziedzin kultury. Badając dzieje nowożytnej filozofii omówił, zaniedbaną dotychczas, problematykę arystotelizmu polskiego od XVI do XVIII wieku. Wskazał, że od początku XVI w. zaczyna krystalizować się w Polsce „nowa koncepcja uprawiania filozofii, nowa względem tradycyjnej, czyli scholastycznej, będącej wyrazem późnośredniowiecznej kultury umysłowej, dla której bodźcem stało się odzyskanie twórczości Arystotelesa”. Zarówno w studium o Janie z Trzciany (Arundinensis), jak i Hannibalu Rosselim, unaocznili wzajemne przenikanie się tego, co nowe, i tego, co stare. Podał również analizę zróżnicowane nurty neoplatonizmu renesansowego oraz problematykę godności człowieka. Owocem tych badań było wydanie m.in. traktatu Jana z Trzciany *De natura ac dignitate hominis* (Jan z Trzciany (Arundinensis)) i jego filozofia człowieka. „Textus et Studia Historiam Theologiae in Polonia Excultae Spectantia” 1974 vol. 2. fasc. 2 s. 131-310 oraz opublikowanie książki *Humanizm i scholastyka*, Lublin 1992. W latach dziewięćdziesiątych rozpoczął badania nad dziejami metafizyki europejskiej w XVII wieku, zwłaszcza nad myślą Nicolasa Malebranche’a. Wskazał, że dzieje metafizyki od Kartezjusza do Kanta należy charakteryzować za pomocą wielu kategorii interpretacyjnych, m.in.: 1) fundamentalizm – antyfundamentalizm, 2) obiektywizm – subiektywizm, 3) realizm – idealizm, 4) pluralizm – monizm, 5) naturalizm – antynaturalizm. W licznych artykułach opisał różnice i zbieżności między systemami metafizycznymi czasów nowożytnych oraz różnice i zbieżności między metafizyką XVII wieku, a metafizyką arystotelesowsko-tomistyczną. Poza tym prof. Czerkawski sprecyzował pogląd przyjmowany w badaniach prowadzonych przy Katedrze, mówiący o tym, że nie można odpowiedzialnie uprawiać filozofii bez jej historii i historii filozofii bez filozofii. Filozofia, aby miała rzeczywistą wartość, musi być zakorzeniona w swojej historii. Historia, aby spełniać swoje właściwe zadanie, musi być filozoficzna. Historia filozofii jest nieodzownym elementem rozumowań filozoficznych. Prof. Czerkawski wykształcił około 50 magistrantów, 8 doktorów i 2 doktorów habilitowanych. Uczniowie prof. Czerkawskiego wzbogacają kadrę naukową Wydziału Filozofii KUL oraz Instytutu Filozofii Uniwersytetu Szczecińskiego.

Ks. dr hab. Marian Ciszewski podjął problematykę zróżnicowania form renesansu, obecnych w twórczości kard. Bessariona, ważną ze względu na pró-

bę uzgodnienia chrześcijaństwa z tradycją klasyczną, a w szczególności Platona z Arystotelesem w duchu Plotyna (Kardynała Bessariona interpretacja filozofii Platona i Arystotelesa, Lublin 1990). Analizował też wczesne formy arystotelizmu chrześcijańskiego, który stanowił integralny element kultury odrodzenia, czyli twórczość Jerzego z Trapezuntu oraz, dyskutowaną ówczesnie, problematykę nieśmiertelności duszy ludzkiej w interpretacji Franciszka de Sylvestris z Ferrary (*Franciszka de Sylvestris koncepcja nieśmiertelności duszy ludzkiej*, Lublin 1995). Obecnie przygotowuje książkę o nieśmiertelności indywidualnej duszy ludzkiej w świetle polemik filozoficznych na przełomie wieku XV i XVI.

Dr hab. Piotr Gutowski zainicjował przy Katedrze badania nad anglosaską filozofią współczesną. Rozpoczął od badań na temat, wpływowej na gruncie filozofii i teologii, filozofii procesu (*Filozofia procesu i jej metafizologia. Studium metafizyki CH. Harsthorne’a*, Lublin 1995). Następnie rozpoczął badania nad współczesną filozofią analityczną. Przygotował razem z Tadeuszem Szubką antologię *Filozofia brytyjska u schyłku XX wieku*, Lublin 1998. Od kilku lat prowadzi badania nad pragmatyzmem amerykańskim. W książce *Miedzy monizmem a pluralizmem. Studium genezy i podstaw Johna Deweya* (Lublin 2002) omówił, poprzez pryzmat sporów między holizmem a atomizmem, realizmem a idealizmem, zasadnicze cechy doktryny filozoficznej Johna Deweya.

Dr Przemysław Gut zajmuje się głównie filozofią nowożytną, zwłaszcza metafizyką i epistemologią w XVII wie-

ku oraz filozofią współczesną, szczególnie teorią działania. W książce *Leibniz. Myśli filozoficzne w XVII wieku* (Wrocław 2004) podjął, istotne dla filozofii w XVII w., zagadnienie – aktualne do dzisiaj – konstytuujące spór między monizmem a pluralizmem w pojmowaniu rzeczywistości. Jej warstwę zasadniczą stanowi analityczne omówienie argumentacji Leibniza na rzecz pluralizmu w zestawieniu z poglądami filozofów mu współczesnych o orientacji monistycznej, zwłaszcza Spinozy.

Mgr Marcin Iwanicki podejmuje problematykę substancji, poznania i tożsamości osoby w twórczości Johna Locke’a. Od lat prowadzi intensywną pracę translatorską z języka angielskiego. Jego przekłady, szczególnie z kręgu współczesnej myśli analitycznej, ukazują się w polskich czasopismach filozoficznych.

Katedra współpracuje z filozofami uniwersytetów w Cambridge, Oxfordzie, St. Andrews, Leuven; współorganizuje w Kazimierzu Dolnym coroczne spotkania polskiego środowiska filozoficznego oraz wykłady w ramach cyklu *Stanisław Kamiński Memorial Lectures*. Pracownicy Katedry przebywali na stażach naukowych w USA, Belgii, Włoszech, Francji, Niemczech i Austrii. Obecnie powstające przy Katedrze prace dyplomowe dotyczą rozmaitych aspektów filozofii nowożytnej i współczesnej. Poza tym prowadzone są tu także studia doktoranckie. Niektórzy uczestnicy tych studiów (mgr Piotr Szatek, mgr Karolina Sekuła) są stypendystami Katedry. Obok pracy naukowej, prowadzą zajęcia dydaktyczne.

Zakład Historii Filozofii

Katedra Historii Filozofii w Polsce

Choć Katedra Historii Filozofii w Polsce powstała dopiero w 1989 r., to dydaktyka i badania w zakresie dziejów filozofii w Polsce sięgają początków Wydziału Filozofii, czasów aktywności prof. Stefana Harasska (1946-1950), a zwłaszcza prof. Wiktora Wąsika (1952-56), twórcy dwutomowej *Historii filozofii polskiej* (Warszawa 1958-1966). Tej problematyce były podporządkowane zajęcia dotyczące edytorstwa filozoficznych tekstów średniowiecznych i nauk pomocniczych historii filozofii (od r. 1953), zainaugurowane przez prof. Mariana Kurdziałkę, a następnie ćwiczenia i wykłady z historii filozofii w Polsce (od r. 1958), prowadzone przez prof. Władysława Seńko, prof. Jana Czerkawskiego, dr. Kazimierza Wójcika i ks. dr. Stanisława Janeczka. Intensyfikację badań w zakresie dziejów filozofii w Polsce umożliwiła aktywność bp. prof. Stanisława Wielgusa, kierującego Katedrą od 1989 r.

Katedra prowadzi badania nad dziejami filozofii w Polsce na tle ogólnoeuropejskim. Dąży do wskazania jej swoistości oraz uwarunkowań historyczno-filozoficznych i ogólnokulturowych, a także inspirujących funkcji filozofii w dziejach kultury i życia społecznego w Polsce. Badania mają kierunek dwutorowy, obejmują bowiem edytorstwo średniowiecznych i nowożytnych rękopisów filozoficznych i teologicznych oraz analizę kultury filozoficznej w Polsce, głównie średniowiecznej, oświeceniowej i współczesnej. Akcentuje się światopoglądowe i wychowawcze odniesienia filozofii. W zakresie aktywności nad kulturą średniowieczną bada się jej zróżnicowane korzenie (tradycja grecko-rzymska, biblijna, filozofia islamska i żydowska) oraz złożone formy wyrazu (kultura religijna, filozoficzna, przyrodnicza, prawna). Badania dotyczące kultury filozoficznej - od średniowiecza po współczesność - ukazują szczególnie jej obecność w dydaktyce szkolnej, co wymaga analiz tak z zakresu historii filozofii, jak i historii nauki i oświaty.

Aktywność katedry wyznacza przede wszystkim działalność naukowa bp. prof. S. Wielgusa, początkowo skoncentrowanego na edycjach polskich tekstów średniowiecznych, zwłaszcza *Benedictus Hesse. Quaestiones super octo libros "Physicorum" Aristotelis* (Wrocław 1984), czemu towarzyszyło problemowe opracowanie *Benedykta Hessego "Quaestiones super octo libros "Physicorum" Aristotelis. Wstęp do krytycznej edycji* (Lublin 1983). Z czasem

ks. bp. Wielgus przedstawił wyniki wieloletnich badań nad średniowieczną literaturą biblijną w Polsce, ukazując także swoistość metodyki dydaktyki i twórczości podejmowanej w tym okresie (*Badania nad Biblią w starożytności i średniowieczu*, Lublin 1990; *Obca literatura biblijna w średniowiecznej Polsce*, Lublin 1990; *Średniowieczna literatura biblijna w języku polskim*. Lublin 1991; *Średniowieczna łacińskojęzyczna biblistyka polska*, Lublin 1992). Towarzyszyła temu ogólniejsza refleksja nad średniowieczem, tak polskim, jak i europejskim, ukazująca także wyznaniowe inspiracje filozofii średniowiecznej (*Z badań nad średniowieczem*, Lublin 1995; *Z obszarów średniowiecznej myśli islamskiej, żydowskiej i chrześcijańskiej*, Płock 2002). Ukazuje ona największe bodaj osiągnięcie polskiej myśli filozoficzno-prawnej tego okresu jakim była teoria tzw. prawa narodów, która choć sformułowana w kontekście sporów polsko-krzyżackich to uprzedzająca przecież nowożytne osiągnięcia filozofii prawa naturalnego (Polska średniowieczna teoria "ius gentium". Lublin 1996; *The medieval polish Doctrine of the Law of Nations. Ius gentium*. Transl. J. Grondelski. Lublin 1998). Istotne znaczenie w zakresie ukazania wpływu poszczególnych dokonań europejskich na średniowieczną myśl polską ma praca *Marsilius von Inghen. Werk und Wirkung. Akten des zweiten Internationalen Marsilius-von-Inghen-Kongresses* (Lublin 1993), zredagowana przez ks. bp. Wielgusa, będąca pokłosiem Kongresu "Marsyliusz z Inghen i jego czasy" (KUL 1991). Nurt ten ujawnia się w ramach seminarium prowadzonego przez kierownika Katedry, początkowo poświęconego głównie średniowieczu, zwłaszcza w zakresie edycji polskich rękopisów średniowiecznych, publikowanych sukcesywnie w "Acta Mediaevalia", wydawanych przez Międzywydziałowy Zakład Kultury w Średniowieczu na KUL-u.

Działalności badawczej i dydaktycznej ks. bp. Wielgusa towarzyszyła jego aktywność administracyjna jako rektora KUL-u, czego pokłosiem są dwa tomy przemówień *Bogu i Ojczyźnie. Uniwersyteckie przemówienia i listy* (Lublin KUL 1996-1999), a obecnie dokonania jako biskupa płockiego (m.in. *Dobra jest więcej. Płockie kazania, listy pasterskie i przemówienia*, Płock 2001; *Na Skale budujemy nasz świat. Płockie homilie, kazania, listy pasterskie i przemówienia*, Płock 2002) oraz m.in. jako przewodniczącego Rady Naukowej Episkopatu Polski i członka siedmioosobowe-

go gremium Zespołu ds. Etyki Badań Naukowych przy Ministrze Nauki w Komitecie Badań Naukowych.

Wątki średniowieczne rozwija w Katedrze dr Joanna Judycka, przede wszystkim w zakresie edycji i analizy średniowiecznych komentarzy do *De generatione et corruptione* Arystotelesa, opublikowanej m.in. w formie *De generatione et corruptione. Translatio vetus* (Leiden 1986), wydanych we współpracy z Katolickim Uniwersytetem w Leuven w ramach programu Aristoteles Latinus (*Corpus Philosophorum Medii Aevi - Union Académique Internationale*). Z czasem dr Judycka skupiła się na badaniach dotyczących filozofii Rajmunda Lulla, praktycznie nieznanego na gruncie polskim, zaś w zakresie średniowiecznej literatury polskiej podejmując analizę twórczości Pawła z Worczyna.

Ks. dr Stanisław Janeczek pracuje zaś głównie nad dziejami polskiej kultury filozoficznej doby oświecenia, zwłaszcza w zakresie upowszechniania filozofii w dydaktyce szkolnej na tle europejskim, ukazując nadto jej uwarunkowania w obrębie dziejów oświaty i nauki. Efektem tych badań jest m.in. *Oświecenie chrześcijańskie. Z dziejów polskiej kultury filozoficznej* (Lublin 1994) oraz ciąg artykułów dotyczących Komisji Edukacji Narodowej, czemu przyporządkowana jest także monografia *Logika czy epistemologia? Historycznofilozoficzne uwarunkowania nowożytnej koncepcji logiki* (Lublin 2003). W ramach obchodów 80-lecia KUL-u opublikował także, *Filozofia na KUL-u. Nurty - osoby - idee* (Lublin 1998). Od 1988 r. uczestniczy także w pracach redakcyjnych w zakresie problematyki filozoficznej w edycji *Encyklopedii Katolickiej*.

Zakład Logiki i Teorii Poznania

Katedra Logiki

Wydział Filozofii w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim został utworzony w 1946 roku. Na nowym Wydziale, w tym samym roku, utworzono Katedry Logiki i Logiki Matematycznej z Metodologią. Kierownikiem tej Katedry został ks. doc. dr Antoni Korcik. W roku 1952 logicy i metodolodzy w KUL mieli już dwie katedry: Katedrę Logiki i Katedrę Metodologii Nauk, tę ostatnią pod kierownictwem ks. prof. Józefa Iwanickiego. W latach 1957-86 pracami Katedry Metodologii Nauk kierował ks. prof. Stanisław Kamiński. Był on w drugiej połowie lat sześćdziesiątych i w pierwszej połowie lat siedemdziesiątych XX wieku kuratorem Katedry Logiki. Od 1 października 1975 roku do 1 września 1985 roku kierownikiem Katedry Logiki był prof. dr hab. Ludwik Borkowski. 24 maja 1986 roku Senat Akademicki KUL na kierownika Katedry Logiki powołał prof. dr. hab. Stanisława Kiczuka.

Większość prac badawczych, powstałych w Katedrze Logiki w ostatnim dziesięcioleciu, dotyczyło logik nieklasycznych. Zostały skonstruowane nowe systemy logiki zmiany oraz nowy system logiki zdań kauzalnych. Uzupełniony został system logiki mechaniki kwantowej, którego niewykończony zarys pozostawił w swej twórczości Z. Zawirski. Dociekano również tego, co jest przedmiotem logiki intuicjonistycznej. W pracach poświęconych filozofii logik nieklasycznych wiele uwagi poświęcono logikom wielowartościowym, problematyce konieczności logicznej i różnym aspektom logik modalnych oraz zagadnieniu konstruowania, adekwatnych dla nauk przyrodniczych, logik nieklasycznych. W pracach dotyczących szeroko pojętej filozofii logiki, udzielona została odpowiedź na pytanie: co jest przedmiotem logiki formalnej, a przede wszystkim

przedmiotem klasycznej logiki zdań? Analizowane jest też zagadnienie definicji twórczych. W Katedrze Logiki aktualnie pisane są prace poświęcone zagadnieniu identyczności.

W omawianej Katedrze napisane zostały również prace z zakresu szeroko pojętej filozofii nauki. W tego typu pracach ukazano m.in. to, na czym polega postęp w naukach przyrodniczych i na czym polega postęp w filozofii klasycznej. Przytoczono też argumenty ukazujące słabość tezy głoszonej przez nieklasycznego przedstawicieli kierunku filozoficznego zwanego pozytywizmem, że nauki szczegółowe rozwiążą wszystkie problemy, które były do rozwiązania w naukach przyrodniczych w XIX wieku.

Od roku 1995 w Katedrze Logiki KUL obronionych zostało 6 rozpraw doktorskich.

prof. dr hab. Stanisław Kiczuk

Katedra Metodologii Filozofii

Wroku 1992 utworzono Katedrę Metodologii Filozofii, której kierownikiem został ks. prof. Józef Herbut (w latach 1976-92 profesor KMN). Powołaniu osobnej katedry poświęconej metodologii szczegółowej przyświecały raczej zarówno badawcze, jak i dydaktyczne. Chodziło m.in. o zintensyfikowanie badań dotyczących metod filozofii (zwłaszcza klasycznej), określenie ich specyfiki w porównaniu z metodami stosowanymi w innych dyscyplinach wiedzy, zwłaszcza nauce, teologii itp., a także zwiększenie oferty dydaktycznej dla wzrastającej liczby studentów na Wydziale Filozofii.

Ks. prof. Józef Herbut skupia swe zainteresowania na następujących zagadnieniach: (1) metodologia filozofii (zarówno ta elementarna, jak i złożona), ze szczególnym uwzględnieniem metod stosowanych w tzw. klasycznej metafizyce; próby rozwiązania pewnych zagadnień metafizycznych metodą transcendentną (tzw. tomizm transcendentny), relacje filozofii do innych typów wiedzy ludzkiej, a także porównanie ich z innymi metodami stosowanymi w filozofii, jak: fenomenologiczne, semiotyczne, hermeneutyczne, ontologiczne, transcendentalne, scjentystyczne; (2) analityczna filozofia religii, a zwłaszcza analiza funkcji semiotycznych pełnionych przez wypowiedzi języka religijnego np. wypowiedzi modlitewnych, sposoby determinacji teo-

logicznych predykatów, weryfikacja zdań teologicznych; próby nieasertywnych interpretacji języka religijnego: emocjonalistycznej, symbolistycznej, rytualistycznej i mitologicznej; (3) logiczne warunki dialogu religijnego i między religiami (wstępne analizy z logiki ekumenizmu). Problematyka ta znajduje swe odzwierciedlenie w, prowadzonych przez ks. prof. J. Herbuta, wykładach monograficznych oraz seminarium magisterskim, zarówno na Wydziale Filozoficznym KUL, jak i Wydziale Teologii Uniwersytetu Opolskiego (od 1994), gdzie kieruje Katedrą Filozofii, prowadząc w jej ramach wykłady z logiki oraz seminarium magisterskie. Przypomnieć tu wypada redakcję *Leksykonu Filozofii Klasycznej* (1997), który stanowi nie tylko kompetentne źródło leksykograficzne, lecz także może być traktowany jako krytyczne, przystępne i metateoretycznie dopracowane ujęcie dotychczasowej fazy rozwoju tzw. filozoficznej szkoły lubelskiej.

Ks. prof. J. Herbut jest kierownikiem Zakładu Logiki i Teorii Poznania, który grupuje Katedrę Metodologii Nauk, Katedrę Metodologii Filozofii, Katedrę Logiki, Katedrę Podstaw Informatyki oraz Katedrę Teorii Poznania. Jest również członkiem Redakcji Naczelnej *Encyklopedii Katolickiej* oraz długoletnim Redaktorem Naczelnym *Zeszytów Naukowych KUL*.

Od 2001 do 2003 r. pracownikiem KMF był dr hab. Tadeusz Szubka (w latach 1983-2001 pracownik w KMN, a obecnie dyrektor Instytutu Filozofii w Uniwersytecie Szczecińskim), który zasadniczą część swoich szerokich zainteresowań badawczych poświęcił metodologii i metafizyce w filozofii, zwłaszcza analitycznej. Za pracę doktorską poświęconą metafizyce analitycznej Petera F. Strawsona otrzymał nagrodę im. K. Szaniawskiego przyznaną przez TPiKN oraz Fundację Stefana Batorego w 1994.

W swych badaniach zajmuje się kwestią sporu o realizm we współczesnej filozofii analitycznej (M. Dummett, H. Putnam oraz C. Wright); zagadnieniami natury znaczenia językowego, semantycznych ograniczeń koncepcji metafizycznych oraz epistemicznych koncepcji prawdy. Inną dziedziną zainteresowań jest anglosaska filozofia umysłu, a w tym problem relacji umysłu do ciała oraz kwestia natury stanów mentalnych i ich relacji do świata zewnętrznego. Należy tu odnotować poważny wkład prof. Szubki w przyswojenie polskiemu czytelnikowi wielu tekstów ze wspomnianych tu dziedzin, a zwłaszcza, wydanych pod jego redakcją, antologii tekstów m.in. *Metafizyka w filozofii analitycznej*, Lublin: TN KUL 1996, czy też *Filozofia Brytyjska u schyłku XX wieku*, Lublin: TN KUL 1998 (wspólnie z Piotrem Gutowskim). W obecnej

Katedra Metodologii Filozofii

► kadencji (2003-2006) Komitetu Nauk Filozoficznych PAN prof. Szubka jest jego Wiceprzewodniczącym.

Od roku akademickiego 2003/2004 pracownikiem Katedry został dr Rafał Paweł Wierzbosławski (w latach 1986-2003 w KMN), który skupia swe zainteresowania na dwóch zasadniczych obszarach: (1) filozofii społecznej oraz filozofii (teorii) nauk społecznych. Zajmuje się przede wszystkim problematyką: (a) realizmu i antyrealizmu (konstruktivismu), b) ze szczególnym uwzględnieniem problematyki wyboru aparatury

pojęciowej w ontologii społecznej oraz znaczenia wspomnianego wyboru w kwestii proponowanego typu wyjaśniania w naukach społecznych; (c) metateoretyczną charakterystyką różnych stanowisk w obrębie współczesnej filozofii analitycznej (M. Gilbert, J. R. Serale, Ph. Pettit, R. Tuomela) w sprawie konstytuowania się rzeczywistości społecznej (pojęcie faktu społecznego oraz zagadnienie wspólnotowości; (d) fenomenologią społeczną (A. Schütz, P. Berger, Th. Luckmann itp.), a zwłaszcza pojęciem *Lebenswelt* w odniesieniu do rze-

czywistości społecznej; (2) dyskusjach we współczesnej filozofii politycznej (zwłaszcza neo-republikańska koncepcja wolności i obywatelstwa).

Od 1995 dr Rafał Paweł Wierzbosławski jest kuratorem Koła PTTK nr 1 przy KUL, pierwszego akademickiego koła PTTK w Polsce (właśnie „stuknęła” 50'tka). Funkcja ta ma znaczenie niejako symboliczne, jako że długoletnim kuratorem koła był ks. prof. Stanisław Kamiński. Zatem niekiedy historia kołem się toczy. Zwłaszcza, że niejeden metodolog to zapalony cyklista, a jak nie bez racji głoszą zwolennicy spiskowej koncepcji dziejów: „światem rządzią metodologowie, cykliści i”.

dr Rafał Wierzbosławski

Katedra Metodologii Nauk

Złożona w 1952 roku przez ks. prof. Józefa Iwanickiego, późniejszego długoletniego rektora ATK, Katedra Metodologii Nauk KUL jest najstarszą tego typu w Polsce. W latach 1956-1986 kierował nią ks. prof. Stanisław Kamiński, potem kierownictwo objął ks. prof. Andrzej Bronk. W 1992 utworzono Katedrę Metodologii Filozofii, której kierownictwo powierzono ks. prof. Józefowi Herbutowi.

Do pierwszego pokolenia uczniów ks. prof. Stanisława Kamińskiego należeli, by wymienić jedynie niektórych: dr Witold Marciszewski (obecnie prof. Uniwersytetu w Białymstoku), mgr Leon Koj (obecnie prof. UMCS), mgr Tadeusz Kwiatkowski (obecnie prof. UMCS), dr Stanisław Majdański (od 1957), ks. dr Czesław Wojtkiewicz (1960-1971), dr Jan Przybyłowski (1969-1970, obecnie Uniwersytet Gdański), ks. prof. Andrzej Bronk (od 1972) oraz ks. prof. Józef Herbut (od 1976, od 1992 kierownik KMF). Drugą generację uczniów stanowili prof. Urszula Żegleń (od 1974, od 1996 w Instytucie Filozofii UMK w Toruniu) oraz dwóch magistrów, a obecnie profesorów, Jerzy Kopania (Uniwersytet w Białymstoku) i Kazimierz Trzęsicki (Politechnika Białostocka), którzy swą dalszą karierę naukową związali współpracą z prof. W. Marciszewskim, jak również prof. Tadeusz Szubka (zajęcia zlecane od 1983, w KMN 1986-2003, obecnie dyrektor Instytutu Filozofii Uniwersytetu Szczecińskiego) oraz dr Rafał Paweł Wierzbosławski (zajęcia zlecane od 1986, w KMN 1990-2003, od 2003 w KMF). Kolejna, trzecia generacja to dr Monika Walczak (od 1995), dr Paweł Kawalec (od 1996), dr Agnieszka Lekka-Kowalik (od 1997), ks. mgr Robert Kublikowski (od 1999). Czwartą generację stanowią doktoranci Katedry mgr Agnieszka Salamucha, mgr Marcin

Koszowy, mgr Waldemar Zaręba i mgr Robert Łyczek.

Silna i wielowymiarowa osobowość ks. prof. Stanisława Kamińskiego, jak również szerokość jego zainteresowań naukowych, ukształtowały w znacznej mierze charakter Katedry i wytyczyły zasadnicze kierunki badań, kontynuowane mimo upływu czasu w zasadniczym rysie.

Kształt Katedry Metodologii jest rezultatem splotu dwóch istotnych, wzajemnie się uzupełniających elementów: nachylenia badawczego oraz dydaktycznego.

Zakres zainteresowań badawczych jest obszerny i obejmuje szeroko rozumianą logikę ogólną jako zespół dyscyplin logicznych, z metodologią nauk na czele. W jej obręb wchodzi semiotyka z filozofią języka, teorią definicji, teorią rozumowań i argumentacji oraz erytyka. Badania z zakresu filozofii dociekań obejmują ogólną metodologię nauk – teorię nauki i metod naukowych, historię nauki, a szczególnie historię pojęcia nauki (różne koncepcje nauki w dziejach), metodologię poszczególnych dyscyplin filozoficznych, podstawy nauk humanistycznych i społecznych oraz współczesne kierunki badań w naukach społecznych oraz metodykę pracy naukowej, elementy naukoznawstwa i etykę nauki. Szczególne zainteresowania badawcze pracowników Katedry dotyczą: (1) filozofii i historii logiki, logik filozoficznych i nieklasycznych (zwłaszcza modalne) oraz ich filozoficzne implikacje; (2) metod współczesnej filozofii: metodologiczna charakterystyka filozofii klasycznej, filozofia analityczna oraz post-pragmatyczna (szczególnie najnowsza brytyjska i amerykańska), metodologiczne podstawy filozofii transcendentnej, hermeneutyka humanistyczna i filozoficzna; (3) przedmiot osobnych dociekań stano-

wią następujące kategorie: uzasadnianie (aspekty formalne, metodologiczne, pragmatyczne), fundamentalizm, koherentyzm, kontekstualizm, bayesianizm, eksternalizm/internalizm w filozofia umysłu i nauki, społeczny konstrukcjonizm a realizm, racjonalność, obiektywność; (4) metodologiczna charakterystyka nauk religioznawczych, metodologia nauk religioznawczych, metodologia filozofii religii i teologii religii, filozoficzna i logiczna analiza języka religijnego, a także relacje nauka a religia; (5) metodyka pracy naukowej i doradztwo metodologiczne oraz leksykografia (*Leksykonu Filozofii Klasycznej* red. J. Herbut (1997), jak i praktyka przekładu tekstu filozoficznego (od połowy lat osiemdziesiątych Katedra prowadzi translatorium z anglojęzycznych tekstów filozoficznych).

Szerokość zainteresowań pracowników Katedry oddaje przekorna i autoironiczna deskrypcja Katedry – Katedra Zbieractwa Ogólnego. Przedmiotem dociekań jest bowiem wszystko to, co tylko zostanie uznane za godne zainteresowania. Metodolog bowiem «pasożytuje» intelektualnie na cudzych tekstach i żywiąc się tworam innych, dąży do ich różnorodnej analizy, by wydobyć przyjmowane tam *tacite* założenia, śledzić zasadność stosowanej argumentacji itp. Jednym słowem, pragnie się przekonać czy podejmowane przedsięwzięcie spełniło deklarowane obietnice. Jednocześnie, by przypomnieć pewne zalecenia powtarzane przez prof. Stanisława Kamińskiego – *cave ab homine unius libri* starano się owe dociekania przeprowadzać maksymalnie wieloaspektowo i ze stosowną erudycją, uwzględniając jednocześnie należną tradycję historyczną – *vetera novis augere atque perficere* – nie zapominając o dawnym, nowy i bardziej doskonały nadawać mu wymiar.

Zakład Logiki i Teorii Poznania

Za jedno z praktycznych zastosowań tych „rad metodologicznych” uznaje się wychodzenie poza własne środowisko filozoficzne i nawiązywanie kontaktów z ośrodkami, zarówno w Polsce, jak i za granicą. Zrazu były to osobiste kontakty ks. prof. Stanisława Kamińskiego z prominentnymi filozofami Szkoły Lwowsko-Warszawskiej: Izydora Dąmbską, Kazimierzem Ajdukiewiczem, Tadeuszem Czeżowskim, czy Tadeuszem Kotarbińskim. W późniejszych latach było to uczestnictwo uczniów Profesora w seminariach naukowych w różnych ośrodkach uniwersyteckich Polski, a także pobyty na stażach badawczych za granicą. Poznawcza potrzeba kontaktów z najnowszymi trendami filozoficznymi wiązała się nie tylko z wyjazdami za granicę, jeśli w ogóle udawało się wyjechać, lecz także „importem” znanych filozofów z wykładami na Wydział Filozoficzny KUL. Wspomnieć tu można, koordynowane przez dr Urszulę Żegleń, tygodniowe konferencje studenckie z udziałem pracowników i studentów z uniwersytetów w Cambridge, Oxford i St. Andrews, które co dwa lata odbywały się w Kazimierzu nad Wisłą (w drugiej połowie lat osiemdziesiątych i pierwszej połowie dziewięćdziesiątych). Jak również przywołać wypadła serię wykładów wygłoszonych przez brytyjskich naukowców (m.in. Thomas Baldwin, Edward Craig, John Foster, John Haldane, John Skorupski, Timothy Williamson, Ralph C. S. Walker), których wygłoszenie było możliwe dzięki finansowemu wsparciu The British Council.

W roku 2002 Katedra (dr Agnieszka Lekka-Kowalik) zainicjowała *Wykłady im. Stanisława Kamińskiego*, na które zapraszani są znani filozofowie zagraniczni. W roku 2002 gościł prof. B. Smith (Buffalo University), w 2003 prof. Richard Swinburne (Oxford), a w tym roku będzie prowadził wykłady prof. John R. Searle (University of California, Berkeley).

Drugi element określający specyfikę Katedry Metodologii wiąże się z charakterem prowadzonych zajęć dydaktycznych. Wykraczają one poza ramy Wydziału Filozoficznego i stwarzają możliwość oddziaływania na studentów wszystkich niemal kierunków studiów poprzez wykłady i ćwiczenia z zakresu logiki praktycznej i teorii nauki. Ich celem jest budzenie pewnej wrażliwości metodologicznej, która miałaby być użytecznym narzędziem w dalszych studiach.

Katedra Metodologii Nauk nadal prowadzi badania metateoretyczne nad metodologicznym statusem poszczególnych typów wiedzy: naukowej, fi-

lozoficznej i teologicznej. Ich celem jest m.in. metodologiczna i epistemiczna charakterystyka podstawowych pojęć należących do ogólnej metodologii nauk (metoda, język, uzasadnianie, rozumowanie, argumentacja, indukcja, definicja, błąd logiczny i poznawczy) oraz metodologii nauk szczegółowych (nauk społecznych, zwłaszcza pedagogiki, nauk humanistycznych oraz nauk religiozologicznych). Badania koncentrują się na, szeroko pojętej, wartości różnych typów poznania i wiedzy naukowej, ich roli w społeczeństwie i kulturze oraz relacji nauki do innych dziedzin kultury (nauka a religia). Badana jest problematyka indukcji i prawdopodobieństwa w kontekście metod uzasadniania wiedzy, rola procedur dyskursywnych i aktów intuicji w poznaniu naukowym. Podejmowana jest także problematyka podstawowych wartości epistemicznych, jak prawda, obiektywność, racjonalność, uzasadnianie, metodyczność. Przeprowadzane są metaprzeciwnościowe analizy argumentacji na rzecz koncepcji nauki moralnie neutralnej i nauki świadomej wartości. Podejmowana jest problematyka zasadności epistemicznej kwalifikacji religii (jako racjonalnej, prawdziwej, uzasadnionej itd.). Prowadzone są badania nad relacją nauki do społeczeństwa (nauki jako autorytetu epistemicznego, odpowiedzialności społecznej uczonych oraz wpływu założeń ontologicznych na widzenie społeczeństwa). Racje dla ich podjęcia mają nie tylko charakter teoretyczny (dostrzeżenie wpływu czynników społecznych, kulturowych itd. na sposób uprawiania nauki i jej wyniki), lecz także praktyczny (kryzys zaufania do nauki z jednoczesnym kwestionowaniem jej racjonalności, czy wyróżnione go statusu jako wiedzy).

Omawiając zainteresowania badawcze pracowników Katedry Metodologii Nauk nie sposób pominąć działalności o charakterze naukowo-organizacyjnym. Istnieje ścisła współpraca z Katedrą Metodologii Filozofii czego wyrazem jest wspólne seminarium doktoranckie prowadzone przez księży profesorów A. Bronka i J. Herbuta, a które pełni zarazem rolę zebrań naukowych obu Katedr.

Od kilku lat odbywają się coroczne konferencje organizowane przez KMN i KMF we współpracy z Katedrą Historii Filozofii Nowożytnej i Współczesnej w Kazimierzu Dolnym w Domu Pracy Twórczej KUL. Umożliwiają one spotkanie i wymianę myśli z czołowymi filozofami z całej Polski (m.in. Witold Marciszewski, Jan Woleński, Andrzej Półtawski, Leon Koj, Jacek Hołówka, Jerzy Szymura, Adam Nowaczyk,

Robert Piłat, Andrzej Szahaj, Andrzej M. Kaniowski, Andrzej Przyłębski).

Jednocześnie warto zauważyć uczestnictwo pracowników Katedry, zarówno tych obecnych, jak i tych dawnych (z którymi obie Katedry nadal utrzymuje stały i przyjazny kontakt), w uniwersyteckim oraz ogólnopolskim życiu naukowym.

Ks. prof. A. Bronk jest m.in. członkiem: Międzynarodowego Instytutu Naukowego „Anthropos”, Centralnej Komisji do Spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych (2000-2002; 2003-2005), Komitetu Etyki w Nauce przy Prezydium PAN (kadencja 2003-2006), Rady Redakcyjnej „Przeglądu Filozoficznego” (od 1992) oraz innych krajowych czasopism filozoficznych. Był Członkiem Zespołu do Spraw Nagród Prezesa Rady Ministrów (1998-2001), Komitetu Nauk Filozoficznych PAN (1998-2002), był Sekretarzem Generalnym TN KUL (1989-1995), a następnie Prezesem TN KUL (1998-2001). Jest również Pełnomocnikiem Rektora KUL do Spraw Informatyzacji i Komputeryzacji KUL oraz Pełnomocnikiem Rektora KUL w Radzie Uniwersyteckiego Centrum ds. Informatyzacji (od 2002 r.).

Dr Stanisław Majdański jest redaktorem naczelnym „Summarium” TN KUL oraz członkiem Zarządu Instytutu Jana Pawła II.

W obecnej kadencji Komitetu Nauk Filozoficznych (2003-2006) zasiadają byli pracownicy Katedry: jako jego Wiceprzewodniczący prof. Tadeusz Szubka (Szczecin) oraz prof. Urszula Żegleń (Toruń), a członkiem Prezydium jest jeden z jej pierwszych pracowników prof. Witold Marciszewski (Warszawa). Prof. U. Żegleń jest także Wiceprzewodniczącą Komitetu Naukoznawstwa PAN.

dr Rafał Wierzechostawski

Zakład Logiki i Teorii Poznania

Katedra Podstaw Informatyki

Katedra Podstaw Informatyki powstała w roku 1996 na bazie działającej wcześniej na Wydziale Filozofii Pracowni Sztucznej Inteligencji założonej i kierowanej przez prof. Zdzisława Dywana. W swojej działalności badawczej pracownicy Katedry zajmują się, szeroko rozumianymi, logicznymi podstawami informatyki łącząc, pochodzące z filozofii i logiki filozoficznej, rozumiejące podejście do świata z praktyką informatyczną. W szczególności tematami zainteresowania są: programowanie w języku logiki, metodologia programowania, automatyzacja rozumowań, informatyczna analiza systemów,

projektowanie systemów komputerowych, zastosowanie informatyki w logice, narzędzia sztucznej inteligencji.

W ramach pracy Katedry prowadzone są zajęcia dydaktyczne dla studentów Filozofii Teoretycznej i Filozofii Przyrody oraz Nauk Przyrodniczych. Obejmują one kursoryczne wykłady i ćwiczenia dotyczące podstawowej obsługi komputera, programowania w języku logiki, informatycznej analizy danych i projektowania baz danych (zajęcia te odbywają się we współpracy z firmą Oracle w ramach Inicjatywy Akademickiej Oracle), logicznych podstaw informatyki oraz wykłady mo-

nograficzne i seminarium magisterskie. Prace magisterskie, napisane na Seminarium Podstaw Informatyki, dotyczyły różnych zagadnień z zakresu zainteresowań Katedry, w szczególności związane były z rozwiązywaniem problemów z użyciem programowania w logice, narzędziami sztucznej inteligencji, projektowaniem baz danych. Znaczna część prac łączyła teorię z praktyką, prowadząc do powstania działających programów komputerowych.

Katedra mieści się w sali 373 w Gmachu Głównym KUL. Więcej informacji znaleźć można na stronie internetowej Katedry: <http://kpi.kul.lublin.pl>

Piotr Kulicki

Katedra Teorii Poznania

W 1969 r. kierownictwo Katedry Metafizyki Szczegółowej objął prof. dr hab. Antoni B. Stępień. W 1970 r. Katedrę tę przemianowano na Katedrę Teorii Poznania. Po przejściu na emeryturę prof. A. B. Stępnia, w 2002 r. kierownikiem Katedry Teorii Poznania został dr hab. Stanisław Judycki, prof. KUL (zatrudniony w Katedrze od 1983 r.). Od 1993 r. jest dr Jacek Wojtysiak (adiunkt), a od 1996 r. dr Arkadiusz Gut (adiunkt). W 2003 r. w ramach stypendium doktorskiego ćwiczenia z teorii poznania zaczął prowadzić mgr Roman Schmidt.

W Katedrze Teorii Poznania zatrudnieni byli: dr Kazimierz Krajewski (1979-1988) (obecnie Katedra Etyki), dr hab. Henryk Kiereś, prof. KUL (1982-1996) (obecnie Kierownik Katedry Filozofii Sztuki).

Katedra Teorii Poznania swoją działalnością naukową i dydaktyczną obejmowała teorię poznania (epistemologię), metodologię nauk filozoficznych, estetykę (szczególnie estetykę filmu i muzyki), historię filozofii współczesnej (zwłaszcza różne odmiany współczesnego tomizmu, fenomenologię, filozofię analityczną, marksizm, filozofię we współczesnej Polsce) i dydaktykę filozofii.

Z Katedrą Teorii Poznania związana była filmologia, nie tylko merytorycznie, ale i organizacyjnie. W roku akademickim 1966/1967, z inicjatywy kierownika Katedry, ukonstytuowało się Koło Filmologiczne Studentów KUL, którego wieloletnim kuratorem (do XII 1983 r. włącznie) był A. B. Stępień. W ramach Koła zorganizowano dwie sekcje: Dyskusyjny Klub Filmowy (był to pierwszy Akademicki Dyskusyjny Klub

Filmowy zarejestrowany w Federacji Klubów Dyskusyjnych) oraz Amatorski Klub Filmowy, który prowadził kursy operatorskie i próbował sił w filmowej rejestracji ważniejszych wydarzeń uniwersyteckich.

Obecnie pracownicy Katedry Teorii Poznania prowadzą następujące rodzaje zajęć: wykłady kursoryczne z teorii poznania (epistemologii), z dydaktyki filozofii i wstępu do filozofii, wykłady monograficzne z zakresu teorii poznania i filozofii współczesnej, ćwiczenia z teorii poznania i dydaktyki filozofii; przy Katedrze prowadzone jest seminarium magisterskie i doktorskie.

Publikacje książkowe pracowników Katedry Teorii Poznania:

- prof. dr hab. Antoni B. Stępień, *Wprowadzenie do metafizyki*, Kraków: „Znak”, 1964; *O metodzie teorii poznania, Rozważania wstępne*, Lublin: TN KUL 1966; *Teoria poznania. Zarys kursu uniwersyteckiego*, Lublin: KUL 1971 (skrypt); *Propedeutyka estetyki*, Warszawa: ATK, 1975 (1986); *Wstęp do filozofii*, Lublin: TN KUL 1976 (1978, 1989, 1995, 2001); *Elementy filozofii*, Lublin: RW KUL 1980; *Wobec filozofii marksistowskiej. Polskie doświadczenia* (redakcja całości), Rzym: Fundacja Jana Pawła II, Polski Instytut Kultury Chrześcijańskiej 1987 (Lublin: TN KUL 1990); *Oblicza dialogu. Z dziejów i teorii dialogu: chrześcijaństwo – marksizm w Polsce* (redakcja całości wspólnie z T. Szubką), Lublin: RW KUL 1992; *Studia metafizyczne, t. 1: Dyscypliny i metody filozofii* (redakcja całości wspólnie z T. Szubką), Lublin: TN KUL 1993; *Studia i szkice filozoficzne, t. I*, Lublin: TN KUL 1999; *Księga Jubileuszowa na 50-lecie Wydziału Filozofii KUL* (redakcja całości wspólnie z J. Wojtysiakiem), Lublin: RW KUL 2000; *Studia i szkice filozoficz-*

ne, t. II, Lublin: RW KUL 2001; *Studia metafizyczne, t. II: Wybrane kategorie filozoficzne. Istnienie i sąd* (redakcja całości wspólnie z J. Wojtysiakiem), Lublin: TN KUL 2002.

- dr hab. Stanisław Judycki, prof. KUL: *Intersubiektywność i czas. Przyczynek do dyskusji nad późną fazą poglądów Edmunda Husserla*, Lublin: TN KUL 1990; *Umysł i synteza. Argument przeciw naturalistycznemu teoriom umysłu*, Lublin: RW KUL 1995; *Świadomość i pamięć. Uzasadnienie dualizmu antropologicznego* (oddane do druku).

- dr Jacek Wojtysiak: *Sukces nieważny, czyli z Profesorem Stefanem Świeżawskim rozmowy o kontemplacji*, Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej „Biblos” 2001 (wraz z M. Iwanickim i T. Rakowskim); *Pochwała ciekawości*, Kraków: Społeczny Instytut Wydawniczy Znak 2003; *Ścieżki Europy*, Warszawa: Stentor 2003 (wraz z D. Próchniakiem, S. J. Żurkiem i in.) (w druku); *O słowie „być”. Z teorii wyrażenia egzystencjalnych i ich filozoficznego zastosowania*, TN KUL, Lublin 2004 (w przygotowaniu).

- dr Arkadiusz Gut: *Gottlob Frege i filozofia współczesna* (w druku).

Stanisław Judycki

Zakład Metafizyki

W utworzonym na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 1946 roku Wydziale Filozofii, przy organizowaniu programu studiów filozoficznych, zgodnie z konstytucją apostołską *Deus Scientiarum Dominus* i rozporządzeniem dla studiów uniwersyteckich, metafizyka ogólna (obok teodycei) została wskazana jako główna dyscyplina filozoficzna. Także od strony doktrynalnej Statuty, zalecając studia filozofii wg metody i zasad św. Tomasza z Akwinu (ad methodum et principia S. Thomae Aquinatis), wskazywały na wiodącą rolę metafizyki w całokształcie uprawiania filozofii. Metafizyka ogólna i metafizyki szczegółowe, w strukturze organizacji studiów filozoficznych na Uniwersytecie Katolickim, są więc od początku głównymi dyscyplinami filozoficznymi.

Zakład Metafizyki został założony na Wydziale Filozofii, w ramach Sekcji Filozofii Teoretycznej, przez Mieczysława A. Krąpca w 1956 r. W momencie jego powstania (1956) zostały wyodrębnione dwie katedry: Katedra Metafizyki Ogólnej i Katedra Metafizyki Szczegółowej. Z czasem wyłoniły się dalsze katedry metafizyk szczegółowych: Katedra Metafizyki Szczegółowej (1969), przemianowana w 1970 na Katedrę Teorii Poznania; i włączona do Zakładu Logiki i Teorii Poznania. Katedra Filozofii Boga i Religii (od 1973 kierowana przez s. prof. dr hab. Z. J. Zdybicką, a od 2002 przez ks. prof. dr hab. Piotra Moskała); Katedra Filozofii Kultury (od 1991 z kierownikiem prof. dr. hab. P. Jaroszyńskim); Katedra Filozofii Sztuki (od 1996 z kierownikiem prof. dr. hab. H. Kieresiem).

Katedra Metafizyki

Początek. Metafizyka była od 1946 wykładana i rozwijana na seminarium z filozofii. W 1952, kiedy wykłady z tej dziedziny przejął prof. o. Mieczysław A. Krąpiec OP, formułując się zręby metafizyki realistycznej. Katedra Metafizyki zostaje utworzona przez o. prof. M. A. Krąpca w 1956 wraz z utworzeniem Zakładu Metafizyki. Do 1996 r. kieruje nią o. prof. Mieczysław A. Krąpiec. Pierwszymi pracownikami Katedry byli dr A. B. Stępień (od 1957 do 1969), dr F. Wilczkówna (do 1955-57), ks. mgr B. Bejze (od 1957-58), dr W. Stróżewski (w 1958), ks. mgr A. Wawrzyniak (od 1963 do 1987), s. dr Zofia J. Zdybicka (od 1966 do 1973), mgr E. Wolicka (od 1969 do 1981), ks. mgr R. Weksler-Waszkinel (od 1971), mgr K. Wroczyński (od 1979), dr P. Jaroszyński (od 1984 do 1991), ks. dr A. Maryniarczyk (od 1985).

Program badawczy i jego realizacja. O. prof. Mieczysław A. Krąpiec formułuje program badań metafizycznych, stanowiący fundament i istotną treść dla powstałej „*Filozoficznej Szkoły Lubelskiej*”, na który składają się m.in. następujące elementy: (1) przedmiotowy sposób uprawiania filozofii, która powinna być uprawiana na sposób metafizyki ogólnej lub metafizyk szczegółowych. Oznaczało to, że metafizyka (filozofia) ma za swój właściwy przedmiot badań byty realnie istniejące; (2) badania metafizyczne ma wyróżniać postawa historyzmu, która zabezpiecza filozofowanie przed powracaniem do starych błędów i rozwiązań, i zagwarantować rozwój poznania filozoficznego; (3) badaniom poszczególnych dyscyplin metafizycznych musi towarzyszyć świadomość autonomii metodologicznej, która pociąga za sobą potrzebę badań nad autonomicznymi metodami metafizyki tak ogólnej, jak i szczegółowych; (4) należy uwzględniać integralny język w filozofii, czyli jego stronę

semantyczną, syntaktyczną i pragmatyczną oraz specyfikę poznania metafizycznego, a także dowodzenia i uzasadniania; (5) w dowodzeniu oczywistości twierdzeń metafizycznych wykorzystuje się metodę przedmiotowego wyjaśniania (tzw. uniesprzeczniania) badanych faktów, zdarzeń czy procesów poprzez wskazywanie takich realnych czynników, których odrzucenie pociąga za sobą negację wyjaśnianego faktu. W wyjaśnianiu tym dąży się do ukazywania podstaw „uwalniania” ludzkiego poznania i myślenia od absurdu i aprioryzmu dzięki wskazywaniu przedmiotowych racji (przyczyn) istnienia dla badanych faktów; dostarczania filozoficznych narzędzi realistycznej interpretacji świata i człowieka oraz odślanianie podstaw racjonalności ludzkiego poznania i działania.

Po przejściu na emeryturę o. prof. Mieczysława A. Krąpca kierownikiem Katedry, a od 1997 kierownikiem Zakładu Metafizyki, zostaje ks. prof. dr hab. Andrzej Maryniarczyk SDB. Część

z osób pracujących przy Katedrze usamodzieliło się i pracują w nowo utworzonych katedrach metafizyk szczegółowych.

Do pracy przy Katedrze przychodzą nowi pracownicy (dr Jarosław Paszyński w 1994; mgr Paweł Gondek od 1995; mgr Arkadiusz Robaczewski od 1995; mgr Arkadiusz Gudaniec od 1997; mgr Katarzyna Stępień od 1997; dr Paweł Skrzydlewski od 2001; mgr Zbigniew Pańpuch od 1998; ks. dr Bogdan Czupryn od 1999).

Prace badawcze Katedry Metafizyki koncentrują się obecnie wokół trzech dziedzin: metafizyki ogólnej, antropologii filozoficznej i filozofii prawa. Dziedziny te stanowią nowe pola zagadnień badawczych przygotowywane pod wyodrębnienie się nowych katedr kolejnych metafizyk szczegółowych (antropologii i filozofii prawa i państwa).

Badania z metafizyki ogólnej koncentrują się wokół: problemu metody metafizyki realistycznej, specyfiki systemu metafizyki, substancji, transcendentalistów, filozoficznej teorii stworzenia „*ex nihilo*” oraz problematyki istnienia (A. Maryniarczyk); problemu celowości świata osób i rzeczy (P. Gondek).

► Katedra Metafizyki

Badania z antropologii skoncentrowane są wokół: problematyki dotyczącej zagadnienia umysłu i pamięci w filozofii Bergsona (R. J. Weksler-Waszkinel); wątków teorii osoby w św. Tomasza koncepcji człowieka (A. Robaczewski); paradoksów miłości bezinteresownej (A. Gudaniec); podstaw transcendencji bytu ludzkiego (ks. B. Czupryn); podstaw aretologii w filozofii Arystotelesa (Z. Pańpuch). **Badania z dziedziny filozofii prawa i państwa** dotyczą: A. Rosminiego Serbatiego koncepcji filozofii prawa (K. Wroczyński); ontologicznych podstaw prawa i praw człowieka (K. Stępień), analogii prawa oraz cywilizacyjnych uwarunkowań teorii prawa (P. Skrzydlewski).

Przy Katedrze Metafizyki, która jest też siedzibą Polskiego Towarzystwa Tomasza z Akwinu (oddziału Societá Internazionale Tommaso d'Aquino), prowadzone są także prace nad „Powszechną Encyklopedią Filozofii”, których inicjatorem jest o. prof. Mieczysław A. Krąpiec. Włączeni w nie są wszyscy pracownicy Katedry i Zakładu Metafizyki. Dotąd zostały przygotowane i opublikowane cztery tomy (pierwszy 2000 A-B; drugi 2001 C-D; trzeci 2002 E-G; czwarty 2003 G-I; piąty 2004 I-K).

Dodatkowe prace i przedsięwzięcia. W ramach prac Katedry Metafizyki zostało przygotowane i opublikowane w RW KUL, unikatowe w polskiej literaturze filozoficznej, trójjęzyczne (grecko-łacińsko-polskie) wydanie *Metafizyki Arystotelesa* (1996). Rozpoczęto także wydawanie dwujęzyczne (łacińsko-polskie) wybranych pism św. Tomasza z Akwinu wraz z komentarzami i studiami. Do tego czasu ukazały się: *De Veritate - O Prawdzie* (1999), *De Bono - O Dobru* (2003). W przygotowaniu *De Ideis - O ideach* (2004) i inne.

Od 1998 organizowane są także coroczne międzynarodowe sympozja z cyklu: *Zadania współczesnej metafizyki* i regularnie wydawane są z nich materiały. Do tego czasu odbyło się sześć sympozjów. Ich tematykę przedstawiają opublikowane materiały: *Poznanie bytu czy ustalanie sensu* (1999), *Rozum otwarty na wiarę* (2000), *Osoba ludzka i sposoby jej spełniania się w kulturze* (2001), *O realizm w uprawianiu filozofii* (2002), *Błąd antropologiczny i jego skutki w kulturze* (2003), *Metafizyka w filozofii* (2004).

4. Najważniejsze monografie ujmujące najistotniejsze wyniki badań Katedry Metafizyki zawarte są w następujących pracach:

M. A. Krąpiec, *Realizm ludzkiego poznania*, Poznań 1959 (wyd. II, Dzieła II, Lublin 1993); *Teoria analogii bytu*, Lublin 1959 (wyd. II, Dzieła I, Lublin 1993); (wspólnie z S. Kamińskim) *Z teorii i metodologii metafizyki*, Lublin 1962 (wyd. III, Dzieła IV, Lublin 1994); *Struktura bytu. Charakterystyczne elementy systemu Arystotelesa i Tomasza z Akwinu*, Lublin 1963 (wyd. II popraw., Dzieła V, Lublin 1995); *Metafizyka. Zarys podstawowych zagadnień*, Poznań 1966 (wyd. III, Dzieła VII, Lublin 1995; przekład angielski M. Lescoe, A. Woźnicki, Th. Sandok i in.: *Metaphysics. An Outline of the Theory of Being*, New York-London 1991); *Ja człowiek. Zarys antropologii filozoficznej*, Lublin 1974 (wyd. V, Dzieła IX, Lublin 1998; przekład angielski M. Lescoe, R. Duncan: *I-Man. An Outline of Philosophical Anthropology*, Mariel Publ., New Britain, Conn. 1983; tłum. chiński T. Lublin, 1989); *Człowiek i prawo naturalne*, Lublin 1975 (wyd. III, Dzieła X, Lublin 1999; przekład angielski M. Szymańska: *Person and Natural Law*, New York 1993); *Język i świat realny*, Lublin 1985 (wyd. II, Dzieła XIII, Lublin 1995); *U podstaw rozumienia kul-*

tury, Dzieła XV, Lublin 1991; *O ludzką politykę*, Katowice 1993 (wyd. II, Dzieła XVII, Lublin 1998); *Poznawać czy myśleć. Problemy epistemologii tomistycznej*, Dzieła VIII, Lublin 1994; *Psychologia racjonalna*, Dzieła XX, Lublin 1996; *Ludzka wolność i jej granice*, Warszawa 1997 (wyd. II, Dzieła XVIII, Lublin 2000); *Arystotelesowska koncepcja substancji*, Dzieła VI, Lublin 2000; *Filozofia co wyjaśnia? Filozofia w teologii*, Dzieła XXI, Lublin 2000.

Romuald J. Weksler-Waszkinel: *Geneza metafizyki H. Bergsona*, Lublin 1986.

Paweł Skrzydlewski: *Polityka w cywilizacji łacińskiej. Aktualność nauki Feliksa Konecznego*, Lublin 2002.

Andrzej Maryniarczyk: *Metoda separacji a metafizyka*, Lublin 1985; *System metafizyki. Analiza „przedmiotowo-zbornego” poznania*, Lublin 1991; *Tomizm. Dla czego*, Lublin 1994 (II wyd. 2001); *Zeszyty z metafizyki I. Monistyczna i dualistyczna interpretacja rzeczywistości*, Lublin 1998; *Zeszyty z metafizyki II. Pluralistyczna interpretacja rzeczywistości*, Lublin 1998; *Metafizyka w ekologii*, Lublin 1999; *Zeszyty z metafizyki III. Realistyczna interpretacja rzeczywistości*, Lublin 1999; *Rozmowy o metafizyce (wraz z Krąpcem)*, Lublin 1999 (II wyd. 2002); *Zeszyty z metafizyki IV. Racjonalność celowość świata osób i rzeczy*, Lublin 2000.

Ks. Andrzej Maryniarczyk

Katedra Filozofii Religii

Katedra Filozofii Religii Wydziału Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego istnieje od roku 1973, a więc trzydzieści lat. Jej pierwszym kierownikiem, aż do roku 2001, była s. prof. dr hab. Zofia Józefa Zdybicka, obecnie emerytowany profesor KUL, nadal aktywnie uczestnicząca w pracach katedry. Od roku 2001 kierownikiem katedry jest ks. dr hab. Piotr Moskal, prof. nadzw. KUL. W katedrze zatrudniony jest dr Włodzimierz Dłubacz (kolokwium habilitacyjne 5.12.2003 r.). Jako doktorant-stypendy-

sta w pracach katedry uczestniczy mgr Maria Krzyżanowska.

Dorobek naukowy pracowników katedry

Prof. dr hab. Zofia J. Zdybicka, USJK

Zofia Zdybicka jest jednym z głównych przedstawicieli tzw. Filozoficznej Szkoły Lubelskiej, tj. realistycznej filozofii bytu. Swoje zainteresowania koncentruje wokół filozoficznej problematyki Boga i Jego obecności w świecie (zagadnienie partycypacji bytu), ateizmu, religii i związków religii z inny-

mi dziedzinami kultury. Badania przez nią prowadzone idą głównie w trzech kierunkach: historycznym (chodzi o krytyczną analizę znaczących filozoficznych teorii religii), metodologicznym (metodologiczny status poznania Boga, ustalenie typów wiedzy o religii, określenie statusu filozofii religii jako dziedziny metafizyki klasycznej) i systematycznym (poznawcze ujęcie i wyjaśnienie religii przez wskazanie na jej podmiotowe i przedmiotowe czynniki ontyczne). Wkład Z. Zdybickiej w rozwój filozofii religii jest imponujący. Zdybicka de facto wypracowała filozofię religii jako odrębną dyscyplinę filozofii bytu (klasycznej metafizyki). Wskazała, że religia ma swoje racje zarówno w ludzkiej naturze, w osobo-

Zakład Metafizyki

wym sposobie istnienia człowieka, jak i w obiektywnym istnieniu Boga i w realnych relacjach przyczynowo-skutkowych między światem a Bogiem.

Dzieło jej życia to kilkakrotnie wydawana książka *Człowiek i religia. Zarys filozofii religii* (Lublin 1977, 1993), tłumaczona na język angielski (*Person and Religion. An Introduction to the Philosophy of Religion*, Peter Lang, New York 1991). Zdybicka opublikowała ponadto następujące książki: *Partycypacja bytu* (Lublin 1972), *Poznanie Boga w ujęciu Henri de Lubaca* (Lublin 1973), *Religia i religioznawstwo* (Lublin 1988, 1992). Zredagowała szereg prac zbiorowych: *Redemptor hominis. Tekst i komentarze* (Lublin 1982), *Nauka-światopogląd-religia* (Warszawa 1989), *Zadania filozofii we współczesnej kulturze* (Lublin 1992), *Religia a sens bycia człowiekiem* (Lublin 1994). Współredagowała także pozycje: *W 700-lecie śmierci św. Tomasza z Akwinu* (Lublin 1976), *Theory of Being* (Lublin 1980), *Wprowadzenie do filozofii* (Lublin 1992, 2003), *Czytając „Przekroczyć próg nadziei”* (Lublin 1995), *Wolność we współczesnej kulturze* (Lublin 1997), *Freedom in Contemporary Culture* (Lublin T. 1. 1998, T.2. 1999). Ponadto opublikowała 3 skrypty i około 260 rozpraw, artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz haseł encyklopedycznych w wydawnictwach krajowych i zagranicznych. Wypromowała 28 doktorów i ponad 100 magistrów, także z zagranicy.

Ks. dr hab. Piotr Moskal, prof. KUL

Ks. Piotr Moskal prowadzi przede wszystkim badania w zakresie filozoficznej problematyki Boga, religii, mistyki i dziejów. Zaproponował nowy sposób postawienia problemu filozofii dziejów i dał wstępny jej zarys. Podjął dyskusję z analityczną (w wersji J. M. Bocheńskiego OP) filozofią religii, zaproponował własne przemyslenia w zakresie epistemologii przekonań religijnych (zwłaszcza problematyka wartości poznawczej doświadczenia religijnego i wiary) i teologii naturalnej. Podobnie jak Z. Zdybicka, usprawiedliwia religię poprzez wskazanie na jej racje przedmiotowe, związane z istnieniem Boga i racje podmiotowe, związane z tym, kim jest człowiek. W roku 2002 rozpoczął nowy cykl badań

„Filozofować w kontekście teologii”, poświęcony zagadnieniom z pogranicza filozofii religii (wraz z filozofią duchowości, mistyki), apologetyki, dogmatyki i teologii duchowości.

Ks. Moskal opublikował następujące książki: *Problem filozofii dziejów. Próba rozwiązania w świetle filozofii bytu* (Lublin 1993), *Służebnica Mądrości i Miłości. Szkice z filozofii religii, etyki i historiozofii* (Lublin 1994), *Spór o racje religii* (Lublin 2000), *Czy istnieje Bóg? Zarys filozofii Boga* (Pelplin 2002). Zainicjował serię wydawniczą *Religia i mistyka*. Pod jego redakcją ukazał się T. 1 *Filozofować w kontekście teologii: religia-natura-łaska* (Lublin 2003). Opublikował ponadto około 80 artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz haseł encyklopedycznych. Wypromował 6 magistrów.

Dr Włodzimierz Dłubacz

Badania dr. Włodzimierza Dłubacza dotyczą przede wszystkim problematyki metafizycznej w starożytnej filozofii greckiej. Autor koncentruje się na zagadnieniu Absolutu w myśli Arystotelesa (jest to, stanowiąca zwieńczenie arystotelesowskiej filozofii, koncepcja ostatecznego źródła ruchu), a także na genezie i rozwoju filozoficznej koncepcji Absolutu w filozofii greckiej do czasów Platona. Stawia tezę, że

u Greków mamy do czynienia z teorią Absolutu jako tego, co konieczne i ostateczne dla bytowania świata. W. Dłubacz zajmuje się także innymi zagadnieniami, m.in. zagadnieniem substancji, natury, religii, kultury, wolności oraz etyki społecznej i politycznej.

W. Dłubacz opublikował następujące książki: *Problem Absolutu w filozofii Arystotelesa* (Lublin 1992), *O kulturę filozofii* (Lublin 1994), *U źródeł koncepcji Absolutu. Od Homera do Platona* (Lublin 2003). Zredagował pracę zbiorową *Człowiek-praca-globalizacja* (Nowy Sącz 2003). Ponadto opublikował kilkadziesiąt artykułów naukowych i popularnonaukowych oraz haseł encyklopedycznych. Wypromował 4 magistrów.

Zarówno pracownicy Katedry, jak i doktoranci oraz magistranci, podejmowali wiele innych szczegółowych zagadnień dotyczących teizmu i ateizmu oraz różnych aspektów religii i jej związków z innymi dziedzinami kultury.

Katedra zamierza kontynuować metafizyczne analizy religii i mistyki, a także prowadzić refleksję epistemologiczną w zakresie przekonań religijnych. Rozpoczyna też nowy cykl badań poświęcony filozoficznej apologetyce oraz filozoficznym aspektom życia duchowego (i mistycznego).

ks. dr hab. Piotr Moskal, prof. KUL

Katedra Filozofii Sztuki

Powołana przez Radę Wydziału Filozofii w 1996 roku, z jednoczesnym powierzeniem funkcji jej kierownictwa dr hab. Henrykowi Kieresowi. Katedra kontynuuje instytucjonalnie i merytorycznie tradycję wypracowaną przez prof. Mieczysława A. Krąpca, Stefana Świeżawskiego, Antoniego B. Stępnia

(p.o. Kierownika Katedry Estetyki) oraz Władysława Stróżewskiego i Elżbietę Wolicką. Prace Katedry koncentrują się na problemie piękna i sztuki w ujęciu filozofii realistycznej (klasycznej), a także nawiązują polemicznie do dorobku estetyki nowożytnej i współczesnej. Aktualnie dominuje problematyka

związku sztuki z prawdą i religią oraz polemika z estetyką tzw. postmodernistyczną. Drugi nurt badań Katedry dotyczy filozoficznych podstaw humanistyki i jej kompetencji poznawczych w zakresie teorii sztuki. Na kanwie problemu roli sztuki w kulturze podejmuje się także kwestię filozoficznych i ideologicznych uwarunkowań teorii społecznej personalizmu i socjalizmu.

Henryk Kieres

Zakład Metafizyki

Katedra Filozofii Kultury

Katedra Filozofii Kultury powstała 27 czerwca 1989 r. Jej kierownikiem jest prof. dr hab. Piotr Jaroszyński. Na stanowisku adiunkta pracuje ks. dr Paweł Tarasiewicz (od roku akademickiego 2003/2004), a na stanowisku asystenta – mgr Imelda Chłodna (od roku 2002/2003). Do jej pracowników należeli również mgr Robert Koszkało oraz mgr Tomasz Rakowski.

Prace badawcze pracowników Katedry skupiają się wokół tematów związanych z poszczególnymi dziedzinami kultury: nauką, moralnością, sztuką, religią. Do problemów aktualnie podejmowanych należą: metafizyczna analiza piękna, zjawisko totalitaryzmu, globalizacji, filozoficzne rozważania nad narodem, filozoficzne podstawy edukacji i wychowania.

Prof. dr hab. Piotr Jaroszyński – Rozpoczął pracę w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, prowadząc w latach 1984-90 sporadycznie i w zastępstwie za ojca prof. M. A. Krapca (jako asystent, a później adiunkt) wykłady z metafizyki i z antropologii filozoficznej. Od 1990 r. systematycznie, najpierw jako adiunkt, a od 1993 r. jako prof. nadzwyczajny: *Filozofia kultury* (kursoryczny), *Wybrane zagadnienia z filozofii kultury: Metafizyka piękna, Metafizyka sztuki, Kulturowe uwarunkowania koncepcji nauki, Cywilizacja a polityka* (monograficzny), *Filozofia totalitaryzmu* (wersja ang. *Philosophy of totalitarianism*), *Sztuka retoryki*.

Profesor jest redaktorem naczelnym filozoficznego periodyku „Człowiek w kulturze”, który ukazuje się od 1992 r. oraz członkiem komitetu naukowego „Powszechnej Encyklopedii Filozofii” wydawanej staraniem polskiego oddziału SITA (Società Internazionale Tomaso d'Aquino), prezesem Stowarzyszenia „Rodzina Polska”, prezesem Fundacji „Lubelska Szkoła Filozofii Chrześcijańskiej”.

Ks. dr Paweł Tarasiewicz – zajmuje się badaniami na temat filozofii narodu. W 2003 r. staraniem Towarzystwa

Naukowego KUL ukazała się jego książka pt. *Spór o naród*, w której autor stara się znaleźć odpowiedź na zasadnicze pytania, które pojawiają się w kontekście obserwowanego obecnie wyrażenia ożywienia zainteresowań problematyką narodową. Są to pytania o to, czy w dobie istnienia demokratycznych struktur obywatelskich, obejmujących mieszkańców całych kontynentów, poszczególne narody mają jeszcze rację bytu; co tracimy, rezygnując z przynależności do narodu, a co zyskujemy, żyjąc we wspólnocie narodowej. Na Wydziale Filozofii KUL prowadzi wykład monograficzny *Filozofia kultury i cywilizacji*.

Mgr Imelda Chłodna – pracownik Katedry Filozofii Kultury od 2002 r. Prowadzi badania dotyczące filozoficznych podstaw edukacji amerykańskiej. Przygotowuje rozprawę doktorską na temat: *Zamknięty umysł – analiza filozoficznych podstaw krytyki systemu edukacji amerykańskiej w ujęciu Allana Blooma*. Na Wydziale Filozofii KUL prowadzi ćwiczenia ze sztuki retoryki.

Pracownicy Katedry organizują coroczne Międzynarodowe Sympozja z cyklu: *Przyszłość cywilizacji zachodu*; 9 kwietnia 2003 odbyło się Sympozjum na temat *Kultura wobec techniki*. Następne planowane jest na 5 maja 2004 r. Będzie ono nosiło tytuł: *Filozofia i edukacja*. Owocem owych kongresów są ukazują-

ce się materiały, zawierające teksty wygłoszonych na nich wykładów.

W Katedrze ukazuje się także pismo poświęcone filozofii i kulturze pt. „Człowiek w kulturze”. Jest ono odpowiedzią na potrzebę pozytywnego – jako realnej podstawy do wszelkich dyskusji – wykładu klasycznej myśli filozoficznej. Swoje przemyślenia publikują tu m.in. pracownicy naukowi KUL (o. prof. Mieczysław A. Krapiec, ks. prof. Andrzej Maryniarczyk, prof. Henryk Kiereś, prof. Piotr Jaroszyński), a także wiele osób spoza środowiska Lubelskiej Szkoły Filozofii Chrześcijańskiej, w tym także profesorowie z zagranicznych ośrodków naukowych (prof. Peter Redpath, prof. Vittorio Possenti). Najbliższy, 16. już numer pisma, zatytułowany będzie *Jaka Europa?*

W Katedrze trwają również prace nad przygotowaniem książki na temat specyfiki kultury polskiej na tle zderzenia z innymi kulturami i cywilizacjami, która ma na celu charakterystykę kultury polskiej w aspekcie czterech podstawowych jej dziedzin, do których należą: THEORIA (nauka, oświata), PRAKSIS (moralność osobista, rodzinna, społeczno – polityczna), POIESIS (sztuka, rzemiosło, technika), RELIGIO (miejsce Kościoła Katolickiego w Polsce, Kościół przenikający wszystkie dziedziny kultury).

Imelda Chłodna

Zakład Etyki

Katedra Etyki

Katedra Etyki prowadzi działalność naukowo-dydaktyczną od początku istnienia Wydziału Filozofii KUL (1946). Początkowo etykę wykładali profesorowie teologii moralnej: ks. Zdzisław Goliński, ks. Józef Keller oraz o. Feliks

Bednarski. Od roku 1956 (do 1978) kierownikiem Katedry Etyki był ks. Karol Wojtyła (na stanowisku docenta, od 1976 z tytułem profesora honorowego KUL). W roku 1978 kierownictwo Katedry objął ks. prof. Tadeusz Styczeń SDS, który funkcję tę sprawował do roku 2002. Od 1 X 2002 kierownikiem Katedry Etyki jest ks. prof. Andrzej Szostek MIC (związany z Katedrą Etyki

od 1971). W Katedrze zatrudnieni byli ponadto: prof. Jerzy Gałkowski (1962-1989), s. dr Teresa Wojtarowicz OP (1973-1983), dr Kazimierz Krajewski (od 1983), mgr Janusz Gula (1984-1992), dr Marek Czachorowski (od 1985), ks. dr Alfred Wierzbicki (od 1992), ks. dr Henryk Niemiec (1987-1990), mgr Jacek Frydrych (od 1998).

Zakład Etyki

Prace prowadzone w ramach Katedry (zainspirowane przez jej wieloletniego kierownika kard. K. Wojtyłę) koncentrują się na podstawach etyki (personalizm etyczny). Łączy się w nich podejście tomizmu egzystencjalnego z, zaczerpniętą z klasycznej fenomenologii, koncepcją doświadczenia o charakterze rozumiejącym (opis i analiza doświadczenia moralności jest punktem wyjścia etyki jako antropologii normatywnej, w której kluczową rolę odgrywa kategoria „normatywnej mocy prawdy”). Do tego „programu badawczego” nawiązali i twórczo go kontynuują tak uczniowie K. Wojtyły (J. Gałkowski, T. Styczeń, A. Szostek), jak i obecni pracownicy Katedry Etyki – w tym sensie można mówić o etycznej szkole w ramach lubelskiej szkoły filozoficznej.

Specyfika reprezentowanego przez Katedrę personalizmu ujawniona zostaje w dyskusjach metaetycznych (głównie z emotywizmem i naturalizmem) oraz etycznych (z eudajmonizmem i deontonomizmem). Komplementarną dziedzinę badań stanowi problematyka moralnej autonomii osoby ludzkiej oraz kwestia absolutnych norm moralnych (prowadzone były dyskusje z kreacjonizmem i sytuacjonizmem). W ramach badań Katedry Etyki znalazły się również zagadnienia szczegółowe (m.in. moralna ocena przerywania ciąży, zagadnienie antykoncepcji, etyka walki, etyka pracy, totalitaryzm).

Katedra Etyki ściśle współpracuje z Instytutem Jana Pawła II (1982), co ma swój wyraz w prowadzonych wspólnie badaniach, organizowanych konwersatoriach, sesjach i publikacjach (kierownikiem Instytutu Jana Pawła II - od momentu jego powstania aż do chwili obecnej - jest wieloletni kierownik Katedry Etyki ks. prof. T. Styczeń, jego członkami są między innymi ks. A. Szostek i ks. A. Wierzbicki).

W roku 2004 Katedra Etyki kontynuuje temat: „Prawda jako podstawa kon-

stytucji podmiotu moralnego – ku personalistycznym podstawom etyk stosowanych”.

Obecnie prace Katedry koncentrują się na następujących zagadnieniach szczegółowych:

1. Dobro wspólne i jego konkretyzacja na różnych płaszczyznach życia społecznego;
2. Błąd antropologiczny źródłem totalitaryzmu;
3. Personalistyczny wymiar ludzkiej płciowości – prawda daru osoby dla osoby;
4. Epistemologiczne podstawy personalizmu etycznego;
5. Eudajmonizm czy personalizm w etyce Arystotelesa. Dobro i wartość w etyce.

Do najważniejszych publikacji powstałych przy Katedrze Etyki należą: K. Wojtyła, *Wykłady lubelskie* (Lublin 1986); tenże, *Osoba i czyn oraz inne rozprawy antropologiczne* (Lublin 1994); tenże, *Człowiek w polu odpowiedzialności* (Lublin 1991); T. Styczeń, *Problem możliwości etyki jako empirycznie uprawomocnionej i ogólnie ważnej teorii moralności* (Lublin 1972); tenże, *Etyka niezależna* (Lublin 1980); tenże, *W drodze*

do etyki (Lublin 1984); tenże, *Wprowadzenie do etyki* (Lublin 1991); K. Wojtyła, T. Styczeń, A. Szostek, *Der Streit um den Menschen* (Kevelaer 1979); A. Szostek, *Natura, rozum, wolność* (Lublin 1989); tenże, *Wokół godności, prawdy i miłości* (Lublin 1995); tenże, *Normy i wyjątki. Filozoficzne aspekty dyskusji wokół norm ogólnie ważnych we współczesnej teologii* (Lublin 1980); tenże, *Pogadanki z etyki* (Częstochowa 1998); A. Szostek (red.), A. Wierzbicki (red.) *Codzienne pytania Antygony. Księga pamiątkowa ku czci Księdza Profesora Tadeusza Stycznia z okazji 70. urodzin* (Lublin 2001); K. Krajewski: *Etyczne podstawy demokracji*, „Ethos” 12 (1999) nr 45-46; *Personalizm etyczny*, w: T. Styczeń, *Rozum i wiara wobec pytania: Kim jestem?* (Lublin 2001); *Personalizm etyczny ks. Tadeusza Stycznia*, w: *Codzienne pytania Antygony* (Lublin 2001); *Antykoncepcja – dlaczego nie?*, w: A. Katolo, *Bezdroża antykoncepcji*, Lublin 2001; A. Wierzbicki, *The Ethics of Struggle for Liberation. Towards a Personalistic Interpretation of the Principle of Non Violence*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 1992; tenże, *Spotkania na placu* (Lublin 2001); tenże (red.), C. Ritter (red.), J. Merecki (red.), *Świadkowie świadka* (Lublin 2003); M. Czachorowski, *Nowy imperializm* (Warszawa 1995); tenże, *Wiek rewolucji seksualnej* (Warszawa 1997); tenże, *Ku epoce rodziny* (Warszawa 2000); tenże, *Europytania* (Lublin 2003).

Jacek Frydrych

Katedra Etyki Społecznej i Politycznej

Katedra Etyki Społecznej i Politycznej, kierowana przez prof. dr. hab. Jerzego W. Gałkowskiego, funkcjonuje w ramach Wydziału Filozofii od 3 VII 1993 roku. Placówka ta zajmuje się szeroko rozumianą problematyką społeczno-polityczną: etyką społeczno-polityczną, historią doktryn społeczno-politycznych od starożytności do czasów współczesnych, teorią środków masowego przekazu, teorią komunikacji, filozofią państwa i prawa oraz filozofią

gospodarki. Prowadzone są seminaria z zakresu historii doktryn społeczno-politycznych oraz etyki społeczno-politycznej.

Katedra podejmuje problemy polityki współczesnego świata w odniesieniu do człowieka i jego nowych zadań i wyzwań. Ostatnio szczególnym zainteresowaniem studentów (co znajduje odzwierciedlenie w pisanych pracach magisterskich) cieszy się refleksja dotycząca mediów, a szczególnie dzien-

nikarstwa, jego misji i odpowiedzialności. Na uwagę zasługują także próby spojrzenia filozoficznego na zagadnienia gospodarki w aspekcie moralnego zaangażowania i powołania ludzi biznesu. Program dydaktyczny Katedry uzupełniany jest zajęciami na innych wydziałach, np. współczesna historia Polski i świata, socjologia, psychologia, ekonomia, prawo.

Jan Kłos

Zakład Etyki

Katedra Etyki Szczegółowej

Katedra Etyki Szczegółowej powstała w roku 1989. Jej pierwszym kierownikiem był prof. Jerzy Gałkowski. W latach 1993-2002 pracami Katedry kierował ks. prof. Andrzej Szostek, obecnie kierownikiem Katedry jest s. dr hab. Barbara Chyrowicz, prof. KUL. Od roku akademickiego 2003/2004 jako stypendysta przy Katedrze pracuje mgr Tomasz Kwarciański.

Badania naukowe prowadzone w ramach Katedry Etyki Szczegółowej dotyczą zarówno podstaw etyki, jak i dylematów pojawiających się na gruncie etyki szczegółowej, w tym także, tak żywo dzisiaj dyskutowanych, kwestii związanych z postępowaniem biomedycyny. Przy Katedrze prowadzony jest od lat wykład z bioetyki. Szereg prac magisterskich powstających w ostatnich latach przy Katedrze dotyczyło takich problemów, jak: eutanazja, diagnostyka prenatalna, prowadzenie badań na

ludzkim genomie, problemy pacjenta w stanach terminalnych. Pracownikom Katedry nieobce są dyskusje ze współczesnymi teoriami etycznymi, takimi jak utilitaryzm, etyka feministyczna czy współczesna etyka cnoty. W ramach Katedry prowadzone są też prace sytuujące się na pograniczu etyki i psychologii oraz etyki i socjologii, a także ekonomii (etyka biznesu).

Zgłoszony w roku bieżącym temat badawczy Katedry to *Struktura i sposoby rozstrzygania dylematów moralnych*. Tematowi temu poświęcony został prowadzony przy Katedrze wykład monograficzny, wokół niego koncentrują się też prace studentów uczestniczących w proseminarium z Etyki Szczegółowej.

Specyficzny dla prac Katedry jest, organizowany od roku 1999, cykl corocznych konferencji pod ogólnym tytułem *Etyka i technika*. Jak dotąd zorganizowanych zostało już sześć takich konferencji.

1998 – Klonowanie człowieka. Fantazje - zagrożenia - nadzieje,

1999 – Eutanazja a uporczywa terapia,

2000 – Granice ingerencji w naturę,

2001 – Etyczne aspekty ingerowania w ludzką psychikę,

2002 – Społeczeństwo informatyczne: szansa czy zagrożenie?,

2003 – Etyka i technika w poszukiwaniu ludzkiej doskonałości.

W roku 2004 planujemy wrócić do problematyki eutanazji, tym razem w kontekście prawa człowieka do wolności.

Na konferencje zapraszani są przedstawiciele nauk szczegółowych i humanistycznych z różnych ośrodków akademickich w Polsce. Wygłoszone w trakcie konferencji referaty znalazły swój zapis w serii wydawniczej TN KUL pod tym samym co cykl konferencji tytułem: *Etyka i technika*. Dotychczas ukazały się cztery książki, piąta jest w przygotowaniu.

s. Barbara Chyrowicz

Sekcja Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych

Kierownik
dr hab. Józef Zon

I. Zakład Filozofii Przyrody Nieożywionej

Kierownik ks. prof. dr hab. Zygmunt Hajduk, prof. zw.

Katedra Filozofii Kosmologii

Kierownik ks. dr hab. Józef Turek, prof. KUL
ks. mgr Jacek Golbiak, asystent
mgr Przemysław Grądzki, asystent
ks. mgr Maciej Naraziński, asystent

Katedra Filozofii Przyrody Nieożywionej

Kierownik ks. prof. dr hab. Zygmunt Hajduk, prof. zw.
dr hab. Zenon Roskal, adiunkt
dr Jerzy Kaczmarek, adiunkt
ks. mgr Dariusz Dąbek, asystent

Katedra Relacji Między Nauką a Wiarą

Kierownik abp prof. dr hab. Józef Życiński, prof. zw.
ks. dr Jerzy Breś, adiunkt
mgr Agnieszka Pyrzyńska, doktorant stypendysta

II. Zakład Filozofii Przyrody Ożywionej

Kierownik ks. prof. dr hab. Stanisław Zięba, prof. nadzw.

Katedra Filozofii Przyrody Ożywionej

Kierownik ks. prof. dr hab. Stanisław Zięba, prof. nadzw.
dr Zbigniew Wróblewski, adiunkt
mgr Zuzanna Maślanka, doktorant stypendysta

III. Zakład Biologii Teoretycznej

Kierownik dr hab. Marian Wnuk, prof. KUL
mgr Justyna Herda, doktorant stypendysta

Katedra Biologii Teoretycznej

Kierownik dr hab. Józef Zon, adiunkt
mgr Agnieszka Pyrzyńska, doktorant stypendysta

Katedra Filozofii Biologii

Kierownik dr hab. Marian Wnuk, prof. KUL
mgr Andrzej Żykubek, asystent
ks. dr Mirosław Wróbel, adiunkt

Każdy wykształcony człowiek wie o nadzwyczajnych osiągnięciach, jakie w ostatnich dziesięcioleciach dokonały się w różnych dziedzinach nauk przyrodniczych oraz powiązanych z nimi obszarach działalności praktycznej, takich jak: medycyna, technologia, rolnictwo, energetyka, transport czy telekomunikacja. Choć budzą one zrozumiały podziw, zmuszają także do stawiania fundamentalnych pytań. Jedną ich grupę stanowią te, które już od dawna ma-

ją swoje miejsce w tradycji filozoficznej. Są to m.in. dociekania dotyczące początku Wszechświata, materiałowych, energetycznych i informacyjnych warunkowań życia i świadomości, czy też istnienia i postaci zasad rządzących samoorganizacją tworzywa kosmicznego. Niemniej ważne i pasjonujące są dociekania nad warunkami i przyczynami w jakich, oraz dzięki którym, życie mogło powstać na Ziemi, a także o to, czy może ono istnieć gdzieś w przestrzeniach

Wszechświata. Wspomniane pytania i problematyka, choć ściśle wiążą się z naukami przyrodniczymi, mają przynajmniej jeszcze dwa dodatkowe powiązania. Pierwsze z nich stanowi filozoficzna refleksja nad naukami przyrodniczymi, ich wynikami oraz nad skutkami ich zastosowań praktycznych, drugie – metanaukowa refleksja nad relacjami wiedzy przyrodniczej do wiary i teologii. Wielka doniosłość tej problematyki jest rzeczą racją istnienia filo-

zofii przyrody jako dziedziny dociekania filozoficznych.

Trzeba tu wskazać na jeszcze inną ważną okoliczność: rozwój nauk oraz dziedzin wykorzystujących ich wyniki przyniósł nie tylko poszerzenie i pogłębienie wiedzy o świecie oraz różnorodne korzyści praktyczne, ale spowodował także wiele zagrożeń. Wiele z nich już pokazało budzące grozę oblicze (np. broń jądrowa, chemiczna i biologiczna, skażenie środowiska będące skutkiem rozwoju przemysłu chemicznego). Ujawnia się też wiele postaci możliwego zagrożenia, których urzeczywistnienie się trzeba uznać za bardzo prawdopodobne (np. zmiany klimatu prowadzące do zalania nisko położonych wybrzeży morskich i oceanicznych, epidemie spowodowane wprowadzeniem sztucznie skonstruowanych jednostek genetycznych, których namnażania się nie można zahamować). Konieczne jest więc systematyczne śledzenie osiągnięć nauki oraz podejmowanie problemów, które choć należą do określonej nauki, daleko wy-

Ochrony Środowiska, Filozofii Biologii oraz Biologii Teoretycznej. Szósta z nich, Katedra Relacji między Nauką i Wiarą, ma status wykraczający poza ten uświęcony tradycją podział.

Charakterystyka prowadzonych badań naukowych

Katedra Relacji między Nauką i Wiarą

Podejmowane są tutaj przede wszystkim zagadnienia dotyczące problematyki racjonalności metod naukowych, ich ograniczeń i wartości dla naukowego studium przyrody. W ramach inspirowanej myślą Alfreda N. Whiteheada teologii procesu, przeprowadzana jest filozoficzna interpretacja harmonijnego zespolenia przyrodniczych teorii antropogenezy z chrześcijańską wiarą w Boga, kierującego procesami ewolucji. Ks. abp Józef Zyciński opublikował wiele prac poświęconych tej problematyce, a także zagadnieniom dotyczącym

dalszym ciągu należy uważać za dziedzinę żywą, stale aktualizującą swój przedmiot, zadania i metody. Wynika to przede wszystkim z jej rzeczowego powiązania z nauką, tak w przeszłości, jak i obecnie. Filozofia przyrody przeobraziła się w dziedzinę wiedzy filozoficznej, uprawianą jedynie w niektórych ośrodkach, głównie neoscholastycznych. Warto zauważyć, że – zwłaszcza w ostatnich dekadach ubiegłego wieku – zarysowało się kilka różnych ujęć tej dyscypliny. W najbliższym czasie, nakładem TN KUL, ukaże się książka ks. prof. Z. Hajduka *Filozofia przyrody – filozofia przyrodoznawstwa. Aktualne zagadnienia metakosmologiczne* poświęcona tej właśnie problematyce.

Znacznie więcej uwagi poświęcił wspomniany badacz filozofii nauk przyrodniczych. Zajmował się m.in. genezą teorii naukowych, postępem naukowym, kryteriami akceptacji teorii przyrodniczych, zmian nauki w czasie (zob. *Temporalność nauki* – TN KUL, Lublin 1995). Niedawno ukazały się też dwa opracowania o charakterze pod-

Nauki przyrodnicze	Filozofia przyrody jako refleksja nad naukami przyrodniczymi: ich założeniami, wynikami oraz zastosowaniami	Filozofia
- Fizyka - Chemia - Biologia - Astronomia - Kosmologia - Inne nauki - Matematyka - Historia nauk	- Filozofia nauk fizycznych - Filozofia nauk o życiu - Metodologia nauk przyrodniczych - Miejsce i zadania filozofii przyrody - Problematyka filozoficzna w naukach - Relacje zachodzące między nauką i wiarą „Matematyczność” przyrody - Historia przyrodoznawstwa	- Metafizyka - Teoria poznania - Etyka - Filozofia przyrody autonomiczna względem n. przyrodniczych - Antropologia filozoficzna - Inne działy filozofii - Ogólna metodologia nauk - Historia filozofii

Rys. 1. Usytuowanie problematyki badawczej filozofii przyrody pośród nauk przyrodniczych i filozoficznych.

kraczają poza jej właściwą dziedzinę. Ponadto uwzględnianie dorobku filozofii (m.in. etyki, teorii poznania) pozwala na umieszczanie dyskusowanych zagadnień w nurcie bardziej zasadniczych rozważań. Naprzeciw temu za potrzebą, zarówno w wymiarze badawczym, jak też dydaktycznym, wychodzi Sekcja Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych (Rys. 1.).

Posiada ona dwie specjalizacje, które noszą jeszcze tradycyjne nazwy: *Filozofia Przyrody Nieożywionej* i *Filozofia Przyrody Ożywionej*. W ramach pierwszej z nich podejmuje się problematykę nauk fizycznych, w ramach drugiej – biologicznych. W obrębie Filozofii Przyrody Nieożywionej działają dwie katedry: Filozofii Przyrody Nieożywionej i Filozofii Kosmologii. W ramach drugiej specjalizacji – trzy katedry: Filozofii Przyrody Ożywionej i

filozofii przyrody i filozofii nauk przyrodniczych. Są to m.in.: *Teizm i filozofia analityczna* (Kraków, t.I - 1985, t.II - 1988), *The Idea of Unification in Galileo's Epistemology* (Città del Vaticano 1988), *Głębia bytu* (Poznań 1988), *The Structure of the Metascientific Revolution* (Tucson 1988), *Trzy kultury* (Poznań 1990), *Medytacje sokratejskie* (Lublin 1991), *Bóg Abrahama i Whiteheada* (Tarnów 1992), *Ułaskawienie Natury* (Kraków 1992), *Bóg i ewolucja* (Lublin 2002).

Katedra Filozofii Przyrody Nieożywionej

W ramach prowadzonych tu badań podejmowana jest problematyka z zakresu szeroko rozumianej filozofii przyrody oraz teorii poznania naukowego. W ostatnich latach ks. Hajduk szczególnie uwagę zwrócił na okoliczności, dzięki którym filozofię przyrody w

ręcznikowym: *Ogólna metodologia nauk*, (wydanie drugie, zmienione RW KUL, Lublin 2001) oraz *Metodologia nauk przyrodniczych* (RW KUL, Lublin 2002).

Zatrudniony w tej katedrze dr Jerzy Kaczmarek zajmuje się genezą, zmiennością oraz adekwatnością poznania przyrody. Szczególną uwagę poświęca on wspomnianym zagadnieniom filozofii nauki obszaru języka francuskiego (J. Piaget, F. Gonseth, G. Bachelard). Ks. mgr Dariusz Dąbek zajmuje się filozofią kosmologii pierwszej połowy XX wieku. Swoją uwagę skupia na teoriach alternatywnych względem kosmologii relatywistycznej, zwłaszcza na Edwarda A. Milne'a kinematycznej teorii względności.

Główną domeną zainteresowań i badań dr. hab. Zenona Roskala jest historia nauki. Najnowsza jego praca poświęcona jest początkom nauki:

► Sekcja Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych

Astronomia matematyczna w nauce greckiej. Metodologiczne studium historyczno-przyrodnicze (RW KUL, Lublin 2002). Wcześniejsze prace dotyczyły m.in. początków nauki nowożytnej, Georga F. W. Hegla koncepcji przyrody, miejsca filozofii przyrody w europejskiej tradycji filozoficznej.

Katedra Filozofii Kosmologii

Podjęmowane badania dotyczą dwu kategorii zagadnień. Do pierwszej należą zagadnienia przedmiotowe, jak: konstruowanie modeli kosmologicznych, ich klasyfikacja i testowanie, model standardowy, kosmologia kwantowa, historia kosmologii współczesnej. Do drugiej – zagadnienia filozoficzne: status metodologiczny kosmologii, relacje zachodzące między nauką i filozofią, specyficzne ujęcia Wszechświata (dynamiczny, osobliwy, antropiczny i racjonalny), a także związki zachodzące pomiędzy kosmologią a teologią, wiarą oraz religią.

Do ważniejszych publikacji należą: ks. Józef Turek, *Kosmologia Alberta Einsteina i jej filozoficzne uwarunkowania* (Lublin 1982) oraz tego samego autora *Wszechświat dynamiczny. Rewolucja naukowa w kosmologii* (Lublin 1995).

Katedra Filozofii Przyrody Ożywionej

Przedmiotem szczególnego zainteresowania i podejmowanych tutaj badań są: ontologia układów żywych, problematyka natury życia w ujęciu historycznym i systematycznym oraz koncepcje życia, wykorzystywane w teoriach działań proekologicznych (aspekt aksjologiczny życia) (ks. prof. S. Zięba, dr Zbigniew Wróblewski). Prowadzone są również badania nad koncepcjami natury życia, rozwijanymi w kierunku epistemologii oraz metodologii. Poszukiwania metateoretyczne skupiają się na analizie statusu metodologicznego ekologii i próbach sformułowania teorii ekologii uwzględniającej czynniki humanistyczne. Prowadzone są także badania nad historią ekologii w Polsce i na świecie (S. Zięba).

Katedra Filozofii Biologii

W ramach prac Katedry podejmowane są prace nad filozoficznymi aspektami istoty, pochodzenia i ewolucji życia oraz filozofią biologii i biochemii. Szczególna uwaga poświęcona jest problematyce: a) biosystemogenezy, b) koncepcji elektromagnetycznej natury życia, c) bioelektronicznym aspektem abiogenezy i ewolucji, d) filozoficznym

aspektem egzobiologii oraz e) koncepcjom sztucznego życia. W minionym roku sfinalizowany został jeden doktorat – Iwony Lipiec: „Komunikacja elektromagnetyczna między organizmami jako przejaw natury życia”.

Katedra Biologii Teoretycznej

Brana jest tutaj pod uwagę rola, jaką w procesach życia mogą spełniać własności elektroniczne składników organizmów, procesy zachodzące przy udziale tych własności oraz występujące w organizmach i poza nimi pola elektromagnetyczne. Ujęciem scalającym wspomniane własności i oddziaływania są, zaproponowane przez ks. prof. Włodzimierza Sedlaka, koncepcje bioelektroniki (W. Sedlak, *Bioelektronika* 1967-1977, Warszawa 1979) oraz bioplazmy (J. Zon, *Bioplazma oraz plazma fizyczna w układach żywych. Studium filozoficzne i przyrodnicze*, Lublin 2000). Drugi nurt podejmowanych zagadnień stanowi problematyka dotycząca skutków oddziaływania na organizmy sztucznych i naturalnych pól elektromagnetycznych (bioelektromagnetyka). Wbrew pozorom, kwestie teoretyczne i praktyczne oraz wyniki badań doświadczalnych uzyskiwane w tej dziedzinie, w wielu ważnych wątkach wykraczają poza nią. Ważne znaczenie mają także (będące przedmiotem ostrych kontrowersji) negatywne skut-

ki wpływu na organizmy pól elektromagnetycznych, wytwarzanych przez różne urządzenia. Daje to możliwość poszukiwania składowych filozoficznych obecnych, czy to w założeniach, czy w interpretacji uzyskanych wyników. Jakkolwiek bioelektronika, jak też bioelektromagnetyka są w rozmaitych ośrodkach naukowych uprawiane empirycznie, w tej Katedrze nie prowadzi się badań o takim charakterze. Podstawą prowadzonych prac jest wykorzystywanie naukowej dokumentacji wyników badań nad własnościami organizmów, zachodzącymi w nich procesami oraz nad skutkami oddziaływań na nie pól elektromagnetycznych.

Nauczanie

Prócz badań naukowych, każdy pracownik Sekcji prowadzi także zajęcia dydaktyczne. Studenci mogą studiować na jednej z dwu wcześniej wymienionych specjalizacji, już od pierwszego roku studiów. Obok obowiązkowych zajęć z podstawowych działów filozofii i metodologii nauk, nasi studenci mają obowiązek korzystania z zajęć z odpowiedniego działu nauk przyrodniczych. Dla studentów filozofii przyrody nieożywionej są to zajęcia z różnych dziedzin fizyki, matematyki, astronomii i kosmologii, natomiast dla studentów filozofii przyrody ożywionej obowiązkowymi są zajęcia z zakresu fizyki, chemii i biologii. Aby zapewnić właściwy poziom wykształcenia, Sekcja korzysta z pomocy wykładowców zatrudnionych na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym KUL oraz na innych uczelniach. Poczynając od III roku studenci mogą wybierać dodatkowe zaję-

Prawie wszyscy pracownicy SFPiNP:

Od lewej (stoją): ks. Marek Słomka, ks. Jerzy Breś, ks. Józef Turek, ks. apb. Józef Życiński, ks. Zygmunt Hajduk, Andrzej Zykubek, Józef Zon, Zbigniew Wróblewski, Marian Wnuk. Na samym przodzie: ks. Dariusz Dąbek, ks. Jacek Golbiak oraz Jerzy Kaczmarek

cia, których zaliczenie daje im uprawnienia do nauczania fizyki lub biologii. W tym ostatnim wypadku muszą oni spełnić wszystkie wymagania stojące przed studentami Sekcji Filozofii Teoretycznej, którzy chcą w przyszłości nauczać filozofii w gimnazjach i liceach.

Pracę magisterską studenci filozofii przyrody nieożywionej mogą pisać na seminarium z filozofii przyrody nieożywionej lub z filozofii kosmologii, natomiast studenci filozofii przyrody ożywionej – na seminarium z filozofii przyrody ożywionej, filozofii biologii lub biologii teoretycznej. W ramach Sekcji prowadzone są także dwa seminaria doktoranckie: seminarium z filozofii przyrody nieożywionej oraz seminarium z filozofii przyrody ożywionej i ochrony środowiska.

Absolwenci

Trudno w jednym krótkim sformułowaniu ująć charakter pracy, do wykonywania której są w sposób szczególny przygotowani absolwenci Sekcji. Jak już wyżej wspomniano, od kilku lat mogą sobie oni wybierać zajęcia, których zaliczenie pozwala im nabyć uprawnienia nauczycielskie. Sądzę, że profil studiów obejmujący tak szeroki wachlarz podstawowych działów ludzkiej wiedzy, jeśli w przyszłości zostanie uzupełniony o podstawy dziennikarstwa, może pozwolić filozofowi przyrody spełniać także rolę popularyzatora nauki. Gwoli uczciwości trzeba wspomnieć, że, jak dotąd, „praktyka życia” odbiega jednak od wskazanych tu kierunków optymalnego zatrudniania naszych absolwentów. Wielu z nich z wielkim trudem uzyskało pracę w szkolnictwie

czy w urzędach związanych z ochroną środowiska. Pewna grupa absolwentów znalazła zatrudnienie w bibliotekach, w instytucjach prowadzących badania naukowe, a nawet w tak nieoczekiwanych dziedzinach, jak: zarządzanie działem osobowym w dużych firmach, doradztwo zawodowe, czy administracja. Sekcja szczyci się tym, że jej absolwentami są m.in. profesorowie: ks. Michał Heller (Kraków), ks. Mieczysław Lubański (Warszawa), ks. Bernard Hałaczek (Warszawa), Kazimierz Jodkowski (Zielona Góra), Adam Jonks (Bielsko-Biała), ks. bp Adam Dyczkowski (Zielona Góra-Gorzów) i wielu profesorów filozofii i filozofii przyrody zatrudnionych w seminariach duchownych.

Józef Zon

Wykaz ważniejszych publikacji pracowników Wydziału Filozofii KUL w roku 2003

Monografie naukowe, podręczniki akademickie

1. Bronk Andrzej, *Podstawy nauk o religii*, Lublin 2003, ss. 471
2. Czachorowski Marek, *Europytania. Unia Europejska a prawa człowieka*, Lublin 2003
3. Dłubacz Włodzimierz, *U źródeł koncepcji Absolutu. Od Homera do Platona*, Lublin 2003
4. Gut Przemysław, *Leibniz. Myśl filozoficzna XVII wieku*, Wrocław 2004, ss. 250
5. Janeczek Stanisław, *Logika czy epistemologia. Historycznofilozoficzne uwarunkowania nowożytnej koncepcji logiki*, Lublin 2003, ss. 724
6. Jaroszyński Piotr, M. Andersen, *Ethics: the Drama of the Moral Life*, New York 2003
7. Kawalec Paweł, *Structural reliabilism: inductive logic as a theory of justification*, Dordrecht 2003
8. Kijewska Agnieszka, Jan Szkot Eriugena, *Komentarz do Ewangelii Jana*, de Agostini Polska, Warszawa 2003
9. Kłos Jan, *Pewność wobec niepewności. Szkic o filozofii wiary J.H. Newmana*, Lublin 2003
10. Styczeń Tadeusz oraz G. Reale, K. Wojtyła, *Metafisica della persona. Tutte le opere filosofiche e saggi integrativi*, Bompiani Il Pensiero Occidentale, Milano 2003
11. Tarasiewicz Paweł, *Spór o naród*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 2003, ss. 266
12. Weksler-Waszkineł Romuald Jakub, *Zgłębiając tajemnicę Kościoła ...*, Kraków 2003
13. Wojtyś Jacek, *Pochwała ciekawości. Filozofia*, SiW Znak, Kraków 2003, ss. 295
14. Życiński Józef, *Wiara wątpliwych*, Wydawnictwo Literackie: Kraków 2003, s. 198
15. Chłodna Imelda, *Rudolfa Steinera antropozoficzna nauka o wychowaniu*, „Człowiek w kulturze” nr 15, Lublin 2003, s. 281-303
16. Chyrowicz Barbara, *Non omnis moriar*, „Transplantation Proceedings”, 365 (2003), s. 1214-1216
17. Chyrowicz Barbara, *Tramwaj i ustawa. O sytuacjach „bez wyjścia” w etyce*, „Ethos” 16(2003) nr 61-62, s. 256-273
18. Czerkawski Jan, *Aristotelianism at Cracow University in the Sixteenth Century*, „Acta Mediaevalia XV”, s. 215-232 (2003)
19. Czupryn Bogdan, *Zarys etyki zawodu nauczyciela*, w: *Studia Płockie*, t. XXIX, red. I. Mroczkowski, Płock 2003, s. 131-147
20. Gałkowski Jerzy, *Nauczanie społeczne Jana Pawła II*, Kraków 2003, s. 423-435
21. Garbacz Paweł, *Co to jest kryterium identyczności?*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003)1, s. 53-66
22. Garbacz Paweł, *Logics of relative identity*, „Notre Dame Journal of Formal Logic” 41(2002), s. 27-50
23. Garbacz Paweł, *Subsumption and relative identity*, „Axiomathes” 2(2003), s. 1-20
24. Grygierzec Ewa, *Definicje w systemie ontologii Stanisława Leśniewskiego. Problem definicji twórczych*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003)1, s. 67-83
25. Gut Arkadiusz, *O metodę w filozofii*, w: *Jedność nauki a jedność świata*, red. M. Heller, J. Mścicka, Tarnów 2003, s. 141-152
26. Gutowski Piotr, *Argumentacja w metafizyce Charlesa Hartshorne’a*, w: *O myśleniu procesualnym: Charles Hartshorne i Charles Sanders Peirce*, red. T. Komendziński, Toruń 2003, s. 39-50
27. Hajduk Zygmunt, *Kontrowersyjność antynaturalizmu w racjonalizmie krytycznym*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003)3, s. 215-223
28. Herbut Józef, *Semantyczne i pragmatyczne reguły tworzenia wypowiedzi modlitewnych*, „Zeszyty Naukowe KUL” 46(2003), s. 34-58
29. Jaroszyński Piotr, *The Relevance of the Classical Greek Conception of Slavery for our Time*, „Contemporary Philosophy”, vol. XXIV, No. 5&6, Sept/Oct & Nov/Dec 2002, s. 24-27
30. Judycka Joanna, *Kontemplacja i racje konieczne w myśli Ryszarda ze św. Wiktora*, „Acta Mediaevalia” 17(2003)
31. Judycki Stanisław, *Głębia i kontingencja fenomenu. Fenomenologia i filozofia XX wieku*, „Studia Philosophiae Christianae” 39(2003) 2, s. 189-205
32. Judycki Stanisław, J. Wojtyś, Antoni B. Stępień, *„Edukacja Filozoficzna” 36(2003)*, s. 129-150
33. Judycki Stanisław, *Zagadka naturalizmu*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003) 3, s. 17-37
34. Judycki Stanisław, *Znaczenie introspekcyjne: metafizyczne aspekty semantyki*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003) 1, s. 5-52
35. Kaczmarek Jerzy, *Koncepcja référentiel w epistemologii Ferdinanda Gonsetha*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003)3, s. 275-302
36. Kawalec Paweł, *Zagadnienia metodologiczne w bayesowskiej teorii konfirmacji*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003), z. 1, s. 113-42
37. Kiczuk Stanisław, *O logice nieformalnej*, „Roczniki Filozoficzne” 51(2003)1, s. 143-169
38. Kiereś Henryk, *Rola filozofii w kulturze medialnej*, w: „Człowiek w kulturze” 15(2003), s. 67-80
39. Kiereś Henryk, *Freedom as a value and Common Good*, w: „Freedom and responsibility. Sacrum, Culture and Society”, red. P. W. Juchacz, R. Kozłowski, Poznań 2003, s. 175-190
40. Kijewska Agnieszka, *Mathematics as a Preparation for Theology: Boethius, Eriugena, Thierry of Chartres*, w: *Boece ou la chaîne des savoirs*, red. A. Galonnier, Louvain-Paris 2003, s. 625-647
41. Kłos Jan, *Spontaneous Order versus Organized Order*, „Markets & Morality”, vol. 6, no 1, 2003, s. 161-177
42. Krajewski Kazimierz, *Antropologia i etyka życia*, „Ethos” 16(2003) nr 61-62, s. 29-39
43. Lekka-Kowalik Agnieszka, *Does the scientist qua scientist make moral judgements?*, w: Z. Davran (ed.) XXI World Congress of Philosophy. Philosophy Facing World Problems. Abstracts, Istanbul 20003, s. 224
44. Lekka-Kowalik Agnieszka, *Natura jako naturalna granica naturalizmu*, „Roczniki Filozoficzne”, 51(2003)3, s. 187-195

Artykuły (w sumie około 120):

1. Breś Jerzy, *Naturalizm we współczesnej filozofii nauki*, „Studia Philosophiae Christianae” 39(2003)1, s. 157-165
2. Bronk Andrzej, S. Majdański, *The Category of Description: The Dynamics of Its Meanings (A Hermeneutical Analysis)*, „Studies in Logic and Theory of Knowledge”, Lublin 2003, s. 177-213

Wykaz ważniejszych publikacji pracowników Wydziału Filozofii KUL w roku 2003

33. **Majdański** Stanisław, *Postawy i logiczne wartości (szkic w nawiązaniu do pewnych idei Jana Łukasiewicza)*, w: *Wartość i sens. Aksjologiczne aspekty teorii interpretacji*, Lublin 2003, s. 93-125
34. **Maryniarczyk** Andrzej, *Aktualność tomizmu*, w: *Wprowadzenie do filozofii*, prac. zbr., s. 705-739
35. **Moskal** Piotr, *Problem genezy religii. Aspekty filozoficzne i teologiczne*, w: *Filozofować w kontekście teologii: religia - natura - łaska*, red. P. Moskal, Lublin 2003, s. 9-19
36. **Osmański** Marek, *Filon z Aleksandrii - wprowadzenie do badań*, „Roczniki Filozoficzne”, 51(2003), s. 349-401
37. **Podbielski** Marcin, *Plato's Philosophical Definition of Catharsis*, „Roczniki Humanistyczne” LI(2003), s. 49-61
38. **Skrzydlewski** Paweł, *Human Freedom in the Latin Civilization*, w: *Freedom and Responsibility. Sacrum, Culture and Society*, red. P. J. Juchacz, R. Kozłowski, Poznań 2003, s. 126-135
39. **Skrzydlewski** Paweł, *Obronić cywilizację łacińską, „Człowiek w kulturze”* 15(2003), s. 393-398
40. **Styczeń** Tadeusz, *Dlaczego obrona życia nienarodzonego?*, Instytut Jana Pawła II KUL - Lublin, Fundacja Jana Pawła II - Rzym, „Ethos” 16(2003) nr 61-62, s. 20-26
41. **Styczeń** Tadeusz, *Gratias ago - ergo sum. Życ to dziękować*, w: *Kontemplacja Oblicza Chrystusa i ewangelizacja. Materiały sympozjów katechetycznych Międzynarodowego Wyższego Instytutu Katechetycznego w Krakowie (lata 2002 i 2003)*, Kraków 2003, s. 73-95
42. **Styczeń** Tadeusz, *La preghiera nel Getsemani continua, „Il nuovo areopago”* 2003, nr 2-3, s. 78-87
43. **Styczeń** Tadeusz, *O logicznie spójne i etycznie jednoznaczne procedury stanowienia prawa w dziedzinie ochrony życia człowieka*, Instytut Jana Pawła II KUL - Lublin, Fundacja Jana Pawła II - Rzym, „Ethos” 16(2003) nr 61-62, s. 281-287
44. **Styczeń** Tadeusz, *Rozum i wiara wobec pytania: Kim jestem? Refleksje wokół encykliki „Fides et ratio”*, w: Jan Paweł II „Fides et ratio”. Tekst i komentarze, red. T. Styczeń SDS, W. Chudy, Wydawnictwo KUL, Lublin 2003, s. 145-186
45. **Szostek** Andrzej, *Etyka w nauce*, w: *Etyka w nauce, w polityce, w medycynie, w biznesie*, Lublin 2003, s. 7-16
46. **Szostek** Andrzej, *Obrona poczętego życia w parlamencie. W nawiązaniu do numeru 73. encykliki Evangelium vitae, „Ethos”* 16(2003), nr 61-62, s. 274-280
47. **Szostek** Andrzej, *Spoločné dobro ako kľúčová kategória politiky*, przeł. A. Filipek, „Forum scientiae et sapientiae”, 10(2003), nr 1-2, s. 4-7
48. **Szostek** Andrzej, *The Anthropological Issue: Does Absolute Truth about the Human Being Exist?*, in: J. de Dios Correa, E. Sgreccia (ed.), *The Nature and Dignity of the Human Person as the Foundation of the Right to Life. The Challenges of the Contemporary Cultural Context. Proceedings of the Eight Assembly of the Pontifical Academy for Life (Vatican City, 25-27 of February 2002)*, Libreria Editrice Vaticana 2003, p. 38-49
49. **Turek** Józef, *Doświadczenie dialogu ze światem nauki*, w: *Od konfrontacji do dialogu. Doświadczenia Kościoła XX wieku*, Lublin 2003, s. 367-373
50. **Weksler-Waszkineł** Romuald Jakub, *Edith Stein: Patronne de l'Europe, „Nove et Vetera”*, juillet-aout-septembre 2003, LXXVIII année, s. 63-77
51. **Wielgus** Stanisław, *Filozofie w Rzeczypospolitej*, w: *Chrześcijaństwo w dialogu kultur na ziemiach Rzeczypospolitej*, red. S. Wilk, Lublin 2003, s. 63-109
52. **Wielgus** Stanisław, *Racją siły czy siłą racji. W obronie suwerenności narodów*, „Ethos” (2003) nr 59-60, s. 57-63
53. **Wielgus** Stanisław, *Ratunkiem dla kultury jest powrót do wartości*, „Homo Dei”, nr 4 (2003), s. 123-134
54. **Wierzbicki** Alfred, *Referendum w sprawie wartości. Totalitarne skrzywienie demokracji*, „Ethos” 61-62 (2003) nr 1-2, s. 73-82
55. **Wierchosławski** Rafał, *„Między indywidualizmem a holizmem. Jak kontynuować myśl Maxa Webera dzisiaj?”*, „Zeszyty Naukoznawstwa”, nr. 1-2 (155-156), 2003, s. 115-138
56. **Wojtysiak** Jacek, *Kategorie. Przegląd stanowisk i zagadnień*, [w:] *Studia metafizyczne*, t. II: *Kategorie filozoficzne. Istnienie i sąd*, red. A. B. Stępień, J. Wojtysiak, TN KUL, Lublin 2003, s. 93-185
57. **Wroczyński** Krzysztof, *Antonio Rosmini wobec Wielkiej Encyklopedii Francuskiej (1751-1772), „Człowiek w kulturze”*, nr 15 (2003), s. 177-188
58. **Wroczyński** Krzysztof, *Niedoskonałe prawa a prawo naturalne*, „Ethos” 61-62 (2003), s. 40-48
59. **Wróblewski** Zbigniew, *Wartościujące ujęcia przyrody w dobie kryzysu ekologicznego, Konflikty społeczno-ekologiczne*, red. J.W. Czarotowskiego, Verbinum, Wydawnictwo Księży Werbistów, Warszawa 2003, s. 21-26
60. **Zdybicka** Zofia, *Drogi afirmacji Boga (3), „Dydaktyka literatury”* XXIII, Zielona Góra 2003, s. 67-78
61. **Zdybicka** Zofia, *Rola religii w kulturze współczesnej, „Człowiek w kulturze”* 15 (2003), s. 45-66
62. **Życiński** Józef, *Naturalizm ontologiczny a rola superwencji w ewolucji biologicznej*, „Roczniki Filozoficzne”, 51 (2003) 3, s. 7-18
63. **Życiński** Józef, *Geschichte, Gewissen und Recht im vereinigten Europa, „Kultur und Recht”*, 3(2003) 13-17
64. **Życiński** Józef, *I fondamentalismi e l'evoluzione, „Euntes Docete”*, 56(2003,2) s. 145-152
65. **Życiński** Józef, *Radykalny pragmatyzm a klasyczna koncepcja prawdy*, *Zagadnienia Filozoficzne w nauce*, 33(2003)3, s. 30-46

Materiały pokonferencyjne, zbiory szkiców, opracowanie materiałów źródłowych oraz edycja krytyczna tekstów źródłowych, opracowania słownikowe oraz hasła słownikowe i encyklopedyczne (około 250 publikacji)

Koło Naukowe Studentów Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych KUL

Koło Naukowe Studentów Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych KUL zostało założone w 1965 roku. Pierwszym prezesem był ks. Stanisław Zięba. Siedziba Koła znajduje się w sali 216 w Starym Gmachu KUL. Obecnym kuratorem jest dr Zbigniew Wróblewski. W skład zarządu wchodzi następujące osoby:

prezes – Bogusław Wawrzyńczak (III FPO)
z-ca prezesa – Bartłomiej Brus (II FPN)
skarbnik – Marcin Goś (II FPN)
sekretnarz – Magda Andruszewska (III FPN)
informatyk – Maciej Oleszek (II FPN).

Celem działalności Koła jest przede wszystkim pogłębianie zainteresowań studentów tematyką związaną z naukami przyrodniczymi. Jest on realizowany poprzez organizowanie róż-

nego rodzaju sympozjów, konferencji naukowych oraz wyjazdów do obserwatoriów astronomicznych. Dzięki aktywnemu uczestnictwu w tego typu działalności członkowie Koła mają szansę na wspólne rozwiązywanie problemów oraz, poprzez sporządzanie referatów i sprawozdań, nabierają wprawy w pisanie i redagowaniu prac naukowych. Koło Naukowe to również możliwość dzielenia się pasjami i wymieniania doświadczeń. Dzięki komputerowi z dostępem do Internetu zwiększyły się możliwości rozwoju – poprzez zagraniczne bazy danych mamy możliwość korzystania z najnowszych danych naukowych.

Prowadzona jest także działalność wydawnicza – publikowane są ma-

teriały z największego corocznego przedsięwzięcia: Międzyuczelnianego Sympozjum Naukowego „Poznanie Wszechświata”.

Dzięki współpracy ze studentami z innych uczelni Koło przyczynia się do wymiany poglądów z różnych środowisk i nawiązania nowych przyjaźni.

Stałymi formami działalności KNSFPiNP KUL są:

- Studenckie Naukowe Sympozjum Międzyuczelniane „Poznanie Wszechświata”, odbywające się jesienią w Kazimierzu Dolnym;*
- Nocne obserwacje nieba – kilkudniowe wyjazdy w Beskidy lub Bieszczady odbywające się w maju. Połączone są z poznawaniem okolicznej fauny i flory, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych;
- Wyjazdy do obserwatoriów Astronomicznych (Kraków, Olsztyn, Toruń);
- Projekcje filmów popularnonaukowych o tematyce kosmologicznej i przyrodniczej;

- Pomoc niesiona młodszemu studentom przez starszych kolegów;
- Pomoc w organizacji sympozjów organizowanych przez Sekcję Filozofii Przyrody i Nauk Przyrodniczych KUL.

KNSFPiNP KUL współpracowało kiedyś ze studentami fizyki Uniwersytetu Opolskiego i z pracownikami naukowymi Uniwersytetu Wileńskiego. Teraz współpracuje ze studentami Filozofii Przyrody z Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie. Planowane jest pogłębienie istniejących więzi oraz rozszerzenie kontaktów międzyuczelnianych.

* Studenci na takim sympozjum, odbywającym się w nieco innych warunkach niż na co dzień, mają okazję zaprezentować swoją ulubioną problematykę, a że atmosfera takich konferencji i sympozjów jest łatwa „letka” i przyjemna, sprzyja to ożywionej i nieożywionej

dyskusji na tematy różne, „różniste” i różniczkowe. Pracownicy naukowci zaproszeni przez bractwo studenckie, opowiadając historie naukowe i nie tylko, odsłaniają kulisy pracy na uniwersytetach, a przy okazji pozwalają poznać siebie z innej strony. Takie spotkania, przebiegające w atmosferze ja-ci-ty-mi-zmu, integrują środowisko uniwersyteckie, przez co znikają zależności feudalne wykładowca – student i burzona jest owa bariera, która wcześniej blokowała płodne prace (w sensie science) i wolny (w sensie free) przepływ wolnej (też w sensie free) myśli.

Każdy tekst ma to do siebie, że musi mieć kiedyś koniec, a my stosując się do tej zasady dokładamy jeszcze autorską o tym, że każdy tekst musi mieć mocny końcowy akcent na końcu, żeby ten akcent przypominał, że to już koniec, w związku z tym to już jest koniec.

Magdalena Andruszewska

Koło Filozoficzne Studentów KUL

Koło Filozoficzne Studentów KUL powstało na początku 1919 r. Jego pierwszym kuratorem był ks. Rektor Idzi Radziszewski, który pełnił tę funkcję aż do śmierci.

Członkowie-założyciele Koła postawili sobie za główny cel pogłębianie wiedzy i sprawności naukowej w zakresie filozofii. Organizowano więc odczyty, głoszone referaty, gromadzono księgozbiór oraz wspólnie czytano dzieła filozoficzne. Tematyka zebrań była różnorodna. Szczególnym zainteresowaniem jednak cieszyły się te, poświęcone omawianiu współczesnych kierunków filozoficznych, a także problematyce metodologicznej filozofii. Studenci organizowali zebrania dyskusyjne, które stawały się przedłużeniem codziennych zajęć dydaktycznych.

Z inicjatywy studentów Wydziału Filozofii i Pedagogiki od 1952 roku zaczęto urządzać tzw. Eutrapelię – Kabaret filozoficzny o profesorach i studentach. Impreza ta z każdym rokiem przyciągała coraz liczniejszą widownię, nie tylko z Wydziału Filozofii. Sukces *Eutrapelii* dowodzi, że pogrążeni na co dzień w zawitych rozważaniach i uczonych dysputach filozofowie dysponują nieprzebranymi zasobami wyszukanego humoru.

Powstało również czasopismo „Filozofia”, którego pierwszy numer ukazał się w listopadzie 1954 roku. W tych latach kuratorem czasopisma był ks. prof. Mieczysław A. Krąpiec OP, a redaktorem naczelnym mgr Antoni B. Stępień. W czasopiśmie tym publikowane były prace doktorskie i magister-

skie z filozofii, artykuły i prace z logiki, metodologii, teorii poznania, metafizyki, estetyki i psychologii. Drukowane były także artykuły dotyczące „życia” na KUL-u i poza KUL-em. W tamtym czasie było to jedyne nieocenzurowane czasopismo filozoficzne w Polsce.

Ze względu na perturbacje polityczno-społeczne działalność Koła była przez jakiś czas zawieszona. Formalnie Koło Filozoficzne Studentów KUL wznowiło swą działalność 7 XI 1957 roku. Od tego czasu taka jest właśnie oficjalna nazwa tej organizacji studenckiej. W tym okresie kuratorem koła został ks. doc. dr M. A. Krąpiec, prezesem zaś ks. M. Poletyło. Najważniejszą imprezą organizowaną przez Koło Filozoficzne Studentów KUL był, i jest, Tydzień Filozoficzny. Jego inicjatorami byli Antoni B. Stępień i Adam Stanowski. Pierwszy Tydzień Filozoficzny odbył się w dniach 10-14 II 1958 roku. Poświęcony był współczesnym kierunkom filozoficznym i ich przydatności w tworzeniu światopoglądu. Kolejne Tygodnie Filozoficzne cechowała ogromna rozpiętość tematyczna, począwszy od stosunku filozofii do przyrodoznawstwa, poprzez metafizyczne relacje tomizmu i fenomenologii, do zagadnień antropologicznych i aksjologicznych.

Od 1962 roku Tygodnie Filozoficzne, z nakazu władz państwowych, stały się imprezą wewnątrzuniwersytecką. Nie przeszkadzało to jednak uczestniczyć w Tygodniach delegacjom z innych uczelni. Już od swych początków Tydzień

Filozoficzny był imprezą popularną, cieszącą się dużą frekwencją.

W 1962 roku zaczęto również organizować tzw. „Czwartki Filozoficzne”. Były to spotkania dyskusyjne Członków i Sympatyków Koła z pracownikami naukowymi. Zapraszano także gości – profesorów i studentów innych uczelni. Kilka spotkań połączono z projekcją filmów. Omówiono także wiele książek, głównie nowości wydawniczych z zakresu filozofii. Spotkania czwartkowe organizowane były z różną częstotliwością. Z biegiem czasu pojawiły się również Środy Filozoficzne.

Tyle jeśli chodzi o historię. Dziś Koło Filozoficzne jest jedną z najprężniej działających organizacji studenckich na KUL-u. Kuratorem koła jest dr Arkadiusz Gut, zaś prezesem – Daniel Nawrocki. W ramach Koła działają następujące Sekcje:

- Sekcja Logiczna (Kółko Logiczne)
- Sekcja Historyczna
- Sekcja Epistemologiczna
- Sekcja Metafizyczna
- Sekcja Orientalistyczna
- Sekcja Estetyczna

Wpisując się w tradycję Koło organizuje:

- Sympozja Arystotelesowskie w Kazimierzu Dolnym n. Wisłą, głównie dla studentów I i II roku;
- sympozja filozofii współczesnej w Kazimierzu Dolnym n. Wisłą;
- wykłady okolicznościowe – czyli tzw. „Czwartki Filozoficzne” – tematy różne, goście tylko ciekaw!

► Koło Filozoficzne Studentów KUL

- Święto Wydziału Filozofii – czyli tzw. Albertynki;
- Eutrapelię – czyli spektakl żartów o profesorach i studentach;
- koncerty i maratony filmowe.

Powoli składany jest do druku pierwszy numer reaktywowanego „Czasopisma Koła Filozoficznego – Filozofia”. W obecnym numerze „Filozofii” będzie pięć działów:

I – wybrane materiały z Tygodni Filozoficznych, które odbyły się w ostatnich latach;

II – szereg interesujących artykułów napisanych przez studentów Wydziału Filozofii;

III – kieruje naszą uwagę na historię Koła Filozoficznego i Tygodni Filozoficznych, przybliżając sławne postaci kierujące Kołem i będące uczestnikami Tygodni;

IV – przybliży młodym adeptom filozofii (i nie tylko filozofii) sylwetkę Profesora Stefana Świeżawskiego;

V – będzie prezentacją czterech wywiadów (B. Smith, P. McCormick, R. Swinburne, A. B. Stępień).

W ostatnim roku Koło Filozoficzne podejmuje inicjatywy mające na celu integrację z innymi organizacjami studenckimi. Wiadomo bowiem, że filozofia jest Matką wszelkich Nauk. Obecnie współpracujemy i przekonujemy do tego Koło Naukowe Ekonomistów.... Co będzie potem? To się okaże...

Zuzanna Bulińska

Czym jest Tydzień Filozoficzny?

Jest najstarszą i najbardziej znaną konferencją studencką odbywającą się w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Jest uczcą duchową dla wszystkich spragnionych wiedzy filozoficznej, ale jest także wydarzeniem kulturalno-towarzystwem. Tydzień Filozoficzny nie tylko skłania do refleksji, ale jest także okazją do promocji naszego środowiska na polskiej arenie filozoficznej. Tak też było i tym razem.

W dniach 1-4 marca 2004 roku na KUL-u odbywał się XLVI Tydzień Filozoficzny. W tym roku był on związany z 50-tą rocznicą nauczania filozofii Wschodu na naszej Uczelni. Tematem czternastu wykładów podzielonych na pięć bloków tematycznych: Rzeczywistość, Bóg, Człowiek, Estetyka oraz Poznanie i Logika była „Filozofia Zachodu i filozofia Wschodu”. Obok wykładów odbyła się także dyskusja panelowa na temat „Czy warto zajmować się filozofią Wschodu?”. I przyznać trzeba, że pytanie to wywołało wiele kontrowersji.

Organizatorzy – Koło Filozoficzne Studentów KUL – zaproponowali bowiem temat nieco prowokacyjny. Zgromadził on nie tylko studentów i pracowników naszej *Alma Mater*, ale także przedstawicieli wielu polskich uczelni. Byli więc uczestnicy z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Adama Mickiewicza z Poznania, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, czy Uniwersytetu Jagiellońskiego. Godny także odnotowania jest fakt, że wśród około trzystu studentów, którzy zaszczycili nas swoją obecnością byli nie tylko adepci filozofii, ale także innych kierunków, jak indologia, etnologia, czy kulturoznawstwo.

W ciągu czterech dni trwania konferencji swoją wiedzę dzielili się zarówno prelegenci związani z tradycją zachodnią: prof. Antoni B. Stępień (KUL), prof. Jan Czerkawski (KUL), prof. Wojciech Chudy (KUL), prof. Stanisław Judycki (KUL), prof. Honorata Jakusz-

ko (UMCS), jak i wschodnią: dr hab. Krzysztof Kosior (UMCS), dr hab. Marta Kudelska (UJ), Marzena i Krzysztof Jakubczakowie (UJ), dr Paweł Sajdek, czy dr Maciej St. Zięba (KUL). W dyskusji panelowej, obok wspomnianych już wyżej filozofów, udział wzięli także ks. dr Alfred Wierzbicki (KUL), dr Jacek Wojtyśiak (KUL) i wielu innych.

Ogromne zainteresowanie, jakim cieszyły się sesje tegorocznego Tygodnia Filozoficznego było wyraźnym potwierdzeniem tego, że zaciekawienie Wschodem wzrasta. Studenci chcą poznać wschodnie kierunki, prądy i czerpać z nich inspiracje dla własnych poszukiwań filozoficznych. Jednakże tematyka ta, choć bardzo zajmująca, nie jest jeszcze dostatecznie opracowana. Mało jest bowiem znawców tematu Orientu, którzy potrafili, w sposób zrozumiały i filozoficznie prowokujący, przedstawić przedmiot swoich badań. Jeden ze studentów Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego zwrócił uwagę na to, że brak było wykładu wprowadzającego, który przybliżyłby omawianą problematykę. Niestety, w czasie Tygodnia było to wyraźnie widoczne. Prelegenci „wschodu” często borykali się z niedostosowaniem języka – pełnego wyrażen niezrozumiałych dla słuchaczy. Poza tym w dyskusjach brali udział głównie profesorowie, gdyż wiedza studentów w tej dziedzinie jest jeszcze zbyt mała. Zestawienie tradycji filozoficznych Wschodu i Zachodu było doświadczeniem niezwykle ubogającym poznawczo. Kontrowersje i pytania rodzące się w dyskusjach mogą, w dalszej perspektywie, prowadzić do prób połączenia tego, co jest nam znane – filozofii Zachodu, z tym, co jeszcze nie jest poznane, a przecież równie bogate. Konferencja ta była jedną z wielu okazji do spotkania się filozofów z tak różnych i odległych tradycji myśli filozoficznej.

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszyły się także imprezy towarzyszące. Wśród nich spektakl „Wilgoć” w re-

żyserii Leszka Mądzika oraz maraton filmowy, podczas którego można było obejrzeć *Harfę Birmańską* oraz *Dersu Uzala*. Maraton był tym elementem Tygodnia Filozoficznego, który miał na celu ukazanie wycinka rzeczywistości unaoczniającego wpływ filozofii na postawy życiowe. Taka próba przekazu myśli daje czasem więcej niż akademicka dyskusja, dlatego sięgnięto również po ten sposób przekazu.

Tematyka tej konferencji była wybrana bardzo starannie. Już teraz jej echa pobrzmiwają w świecie filozoficznym. Dyskusje, rozpoczęte na forum Tygodnia Filozoficznego, nadal trwają na specjalnej stronie dyskusyjnej, a organizatorzy otrzymali gratulacje za doskonałą i bardzo sprawną organizację. Jednak nie obyło się bez głosów krytyki. Wiele uczestników skarżyło się na niedostateczne rozpropagowanie informacji o planowanej konferencji. Choć przyznać trzeba, że Tydzień Filozoficzny ma już swoich wiernych uczestników. Jeden ze studentów z Warszawy przyjechał mimo tego, iż proponowana tematyka zupełnie go nie interesowała, i już zapowiedział swój udział za rok, niezależnie od tego, co będzie przedmiotem dyskusji. Powodem takiego podejścia do idei Tygodnia jest to, że prelegenci mówili bardzo interesująco, a idee, które zaszczerpiali, skłaniały do głębszych przemyśleń i zachęcały do dalszych, indywidualnych już poszukiwań.

Następny Tydzień Filozoficzny już za rok. Ciekawe, czy jego tematyka będzie wywoływała również wiele kontrowersji?

Zuzanna Bulińska

Wydawnictwo KUL poleca

MYŚL STAROŻYTNA - Giovanni Reale, tłum. Edward Zieliński

– Unikatowe wydanie polskiego przekładu *Il pensiero antico* – znakomitego podręcznika historii filozofii starożytnej.

„Myśl starożytna” – kwintesencja twórczości filozofów starożytnych w mistrzowskim ujęciu historyka myśli antycznej Giovanniego Realego, w tłumaczeniu Edwarda Zielińskiego, współtwórców nagrodzonej Feniksem 5-tomowej *Historii Filozofii Starożytnej*, „obejmuje w jednym tomie [...] pełnię dziejów myśli starożytnej niechrześcijańskiej, a zarazem przedstawia ją w całym jej bogactwie, z niesłychaną logiką wywodu i przy zachowaniu powagi i głębi naukowej analizy. [...] Znakomita to książka w każdym aspekcie. Jej zwartość czyni wywód jaśniejszym i pozwala uwypuklić wagę poszczególnych problemów: wyraziście zarysowuje się właściwa myśli starożytnej jej wewnętrzna spójność, zarazem przejrzyście zaznaczają obecne w niej przełomy” (z recenzji Prof. Dobrochny Dembińskiej Siury UW).

Interpretacje G. Realego uwzględniają najnowsze osiągnięcia badań historyczno-filozoficznych. Autor kładzie nacisk przede wszystkim na klarowne i całościowe przedstawienie problemów. Nie pomija szczegółów biograficznych oraz anegdotycznych, które sprawiają, że postaci myślicieli i ich myślistają się żywe, i bliskie współczesnemu człowiekowi.

Szanowni Czytelnicy!

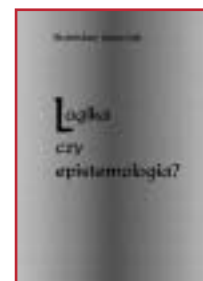
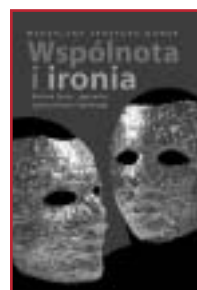
W „wiosennej” ofercie naszego Wydawnictwa pragniemy zaprezentować Państwu, ciesząc się dużym zainteresowaniem publikacje z dziedziny filozofii m.in. *Myśl starożytna* [Giovanni Reale, tłum. Edward Zieliński], *Logika czy epistemologia* [Stanisław Janeczek], *Wspólnota i ironia*. Richard Rorty i jego wizja społeczeństwa liberalnego [Magdalena Zardecka-Nowak], *Rozwój i odpowiedzialność*. *Antropologiczne podstawy koncepcji wychowania moralnego* [Stanisław Gałkowski].

Wydawnictwo KUL zachęca również do zapoznania się z innymi publikacjami, jakie ukazały się w ostatnim czasie, wśród nich m.in. „Prawo wyznaniowe w systemie prawa polskiego” [red. ks. Artur Mezglewski], „Ekonomiczne ograniczenia rozwoju rynku kapitałowego w Polsce” [Krzysztof Ciejsa-Znamirowski], „Tapiserie

w dawnej Rzeczypospolitej” [Agnieszka Bender], „Fides et ratio – tekst i komentarze” [Jan Paweł II], „Dramaty zebrane” [Amelia Hertzówna], „Synowie księżycy. Zapisy poetyckie Aleksandra Wata i Henryka Grynberga w świetle tradycji i teologii żydowskiej” [Sławomir Jacek Żurek].

Serdecznie zapraszamy Państwa do skorzystania z naszej oferty wydawniczej.

Dyrekcja Wydawnictwa KUL

Wydawnictwo KUL otrzymało wyrazy wdzięczności za aktywny udział w akcji „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”. Adresatem szczególnych podziękowań był pracownik Wydawnictwa, Pan Marcin Lisica, który służył pomocą przy transporcie darów rzeczowych.

KALENDARIUM

- **27 stycznia** w Kościele akademickim KUL została **odprawiona Msza św. za spokój duszy śp. Prof. Ireny Sławińskiej**.
- **Uroczystości pogrzebowe śp. Prof. Ireny Sławińskiej** odbyły się **4 lutego** w Kościele p.w. Św. Karola Boromeusza na Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.
- **19 lutego** odbyło się spotkanie naukowe zorganizowane przez Komisję Badań nad Antykiem Chrześcijańskim. Gościem spotkania był ks. prof. dr hab. Marek Starowieyski (UW), który wygłosił referat zatytułowany „**Apokryfy chrześcijańskie: ich geneza i znaczenie**”.
- **24 lutego** na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym KUL otwarto nową bibliotekę wydziałową. Jest ona zlokalizowana w budynkach na Poczekajce. Dysponuje wygodną czytelnią na około 150 miejsc oraz obszernym księgozbiorem z dziedziny ochrony środowiska, biologii, chemii, kształtowania krajobrazu, a także matematyki i informatyki. Część literatury jest w językach obcych, ponieważ stanowi dar od Towarzystw Przyjaciół KUL z zagranicy.
- **24 lutego** gościem studentów Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych była **Katarzyna Kolenda-Zaleska**, która w ramach cyklu spotkań „Na czasie”, mówiła na temat przyzwoitości w życiu publicznym.
- W dniach **1-4 marca** odbył się **XLVI Tydzień Filozoficzny**. W tym roku Koło Filozoficzne Studentów KUL, organizator imprezy, zaproponowało problematykę wiążącą się z pięćdziesiątą rocznicą nauczania filozofii Wschodu w KUL-u. Tematem czternastu wykładów podzielonych na pięć bloków tematycznych: Rzeczywistość, Bóg, Człowiek, Poznanie i Logika oraz Estetyka była „Filozofia Zachodu i filozofia Wschodu”. Obok wykładów odbyła się także dyskusja panelowa na temat: „Czy warto zajmować się filozofią Wschodu?”.
- **2 marca** Instytut Jana Pawła II KUL zaprosił do udziału w Konwersatorium Myśli Jana Pawła II. Tematem spotkania była „**Eucharystia – uobecnienie Ofiary przemieniającej grzesznika w Sprawiedliwego**”. Wprowadzenie do dyskusji wygłosił ks. prof. dr hab. Henryk Witczyk.
- **2 marca** Katedra Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego zorganizowała spotkanie z dr hab. Aleksandrem Nawareckim, prof. Uniwersytetu Śląskiego. Tematem wystąpienia prof. Nawareckiego, a także prowadzonej

potem dyskusji, był „**Romantyzm w szkole**”.

- W dniach **4-6 marca** Katolicki Uniwersytet Lubelski wziął udział w **Targach Edukacyjnych „Perspektywy 2004”** w Warszawie. Targi odbywają się co roku i stanowią okazję do zaprezentowania uczelni, zarówno pod względem możliwości kształcenia, oferty dydaktycznej, jak też profilu.

- **5 marca** w obecności dziekana Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego ks. prof. dr hab. Stanisława Zięby, redaktor naczelny „Kuriera Lubelskiego” wręczył dr Jadwidze Michalczyk **kilkanaście kompletów map** składających się na „Atlas turystyczny województwa lubelskiego”. Mapy te będą służyły studentom architektury krajobrazu podczas ćwiczeń z fizjografii.
- **5-11 marca** Koło Naukowe Studentów MISH zorganizowało **wystawę książek artystycznych**.
- **6 marca** w Kolegium Międzywydziałowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych nastąpiło **uroczyste rozstrzygnięcie konkursu na najlepszą pracę roczną**, połączone z wręczeniem nagród laureatom.
- **15 marca** Galeria 1 im. Bogusława Słomki zaprosiła na **otwarcie wernisazu Giuseppe Ialuna**.
- **15 marca** w ramach Dni Papieskich mgr Kazimierz Ożóg wygłosił **odczyt połączony z pokazem slajdów i dyskusją na temat pomników Jana Pawła II**. Organizatorem spotkania było Koło Naukowe Studentów Historii Sztuki.
- **15 marca** w ramach cyklu „Na czasie” Koło Naukowe Studentów MISH zorganizowało spotkanie „**Rekolekcje wielkopostne czy film o morderstwie? Porozmawiaj o ‘Pasji’ z naszymi gośćmi**”. W dyskusji na temat filmu wypowiedzieli się filozof, psycholog, teolog, dziennikarz i reżyser filmowy.
- Koło Polonistów Studentów KUL było gospodarzem konferencji naukowej zatytułowanej „**Słuchajcie mych pieśni, słuchajcie mej mowy...**”. O twórczości Jana Pawła II, która odbyła się **16 marca**.

- **20 marca** w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zorganizowano **Dzień Otwartych Drzwi**. W ramach Dnia odbyło się spotkanie z władzami uczelni i dziekanami poszczególnych wydziałów oraz koncert studenckiego teatru „ITP”. Studenci wykonali składankę najlepszych piosenek ze swoich spektakli.
- W dniach **22-24 marca** odbył się **XXXVI Tydzień Eklezjologiczny**. Jego problematyka zawarta została w zaproponowanym przez organizatorów tytule: „**Źródło - Szczyt - Życie. Wokół fundamentalnych wymiarów misterium Eucharystii**”.

- Koło Studentów Socjologii KUL zorganizowało w dniach **22-26 marca** **XXXIII Dni Społeczne** pod hasłem: „Dyplom na bruku. Sukces w społeczeństwie bezrobocia”. W programie Dni znalazły się prelekcje, panele dyskusyjne oraz warsztaty.
- W dniach **29-31 marca** odbyła się **Ogólnopolska Konferencja Aktualności Psychologicznych AKTUALIA**. W tym roku poświęcona była m.in. zagadnieniom integracji osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, kryzysom religijnym u młodzieży i psychologicznym skutkom aborcji u adolescentów.
- **29 marca** specjalizacja Edukacja Medialna Wydziału Teologii była gospodarzem konferencji zatytułowanej **Media a polityka**. Jej tematem były m.in. polityczne i prawne uwarunkowania mediów w Polsce.
- **29 marca** Koło Naukowe Studentów Ekonomii we współpracy z Kołem Naukowym Ekonomistów UMCS zorganizowało sympozjum pt. **Dzień faktoringowy**, gdzie mówiono o początkach faktoringu w Polsce, rodzajach faktoringu i sprawach z tą tematyką związanych.
- **30 marca** Instytut Teologii Dogmatycznej Wydziału Teologii KUL zorganizował **sympozjum naukowe poświęcone osobie wielkiego teologa niemieckiego Karla Rahnera**. Sympozjum odbyło się w związku z przypadającą 5 marca 2004 r. setną rocznicą urodzin myśliciela.

„Ja wiem, że istnieją informatory, że wielu z Was ma już dostęp do internetu, że z innego typu publikacji można dowiedzieć się, jakie są uczelnie i jakie są kierunki na uczelniach oraz ile osób na dany kierunek się zgłasza. Te wszystkie dane są dostępne i można je osiągnąć siedząc sobie u siebie w domu. Ale nic nie zastąpi doświadczenia osobistego. Nic nie zastąpi doświadczenia, spotkania z ludźmi, z władzami, z profesorami, z koleżankami, z kolegami. Nic nie zastąpi obejrzenia budynków, w których się mają te zajęcia odbywać. Taki kontakt nie da się przelożyć na żadne informacje dostępne w środkach masowego przekazu. Dlatego bardzo mądrze zrobiliście, że przyjechali poznać, jak rozumiem, jedną z uczelni, którą bierzecie pod uwagę przy rozważaniu waszego przyszłego studiowania” – takie słowa skierował Rektor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Ksiądz Profesor Andrzej Szostek do kandydatów przybyłych na Dzień Otwartych Drzwi.

Dzień Otwartych Drzwi

20 marca 2004 roku uczniowie ostatnich klas szkół średnich mogli zobaczyć i posłuchać, jak wygląda życie studenckie i naukowe na jednej z największych uczelni Lublina, dobrze znanej w Polsce i na świecie z wysokiego poziomu kształcenia i niezwyklej atmosfery, którą Uniwersytet emanuje. Dzień Otwartych Drzwi rozpoczął się o godzinie 9.00 mszą świętą w Kościele Akademickim KUL. Po eucharystii młodzi ludzie spotkali się z władzami Uczelni w Auli im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, gdzie swoje słowo skierowali do nich: Rektor ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, Prorektor ds. dydaktyki i nauczania ks. prof. dr hab. Stanisław Wilk, Prorektor ds. nauki, współpracy z zagranicą i promocii dr hab. Agnieszka Kijewska, Pełnomocnik Rektora ds. studentów niepełnosprawnych dr hab. Bogusław Marek i Przewodniczący Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów – Paweł Świdorski. Spotkanie uświetnił występ studenckiego teatru ITP, który zaprezentował kilka piosenek ze swoich przedstawień.

Rektor KUL zwrócił kandydatom uwagę na to, że wybór kierunku studiów to wtórny wybór. Najpierw trzeba się zastanowić, czy iść na studia, gdyż są one fascynującą przygodą, ale wymagają też ciężkiej pracy. Przypomniat także, jakie znaczenie miało dla Polski powstanie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i jaka jest jego rola dzisiaj. „Chcemy wziąć na siebie misję podobną, jak Katolicki Uniwersytet Lubelski w 1918 roku i w następnych. Żeby wychować i wykształcić ludzi w duchu wierności podstawowym wartościom, które spajały ten naród i Ojczyznę przez tysiąc lat jej istnienia – to jest chrześcijańskie dziedzictwo i to jest umiłowanie Ojczyzny.” Wskazał również na korzyści, jakie płyną ze studiowania na uniwersytecie. Jest to bowiem miej-

sce, gdzie można rozwijać się w sposób wszechstronny, korzystając z bogactwa, które dają poszczególne wydziały. Cechą charakterystyczną KUL-u, na którą zwrócił uwagę Rektor, i która przebiegała również w wypowiedziach studentów opowiadających o poszczególnych kierunkach, jest szczególna atmosfera, która panuje na Uniwersytecie. „Otóż jest to atmosfera takiej właśnie wzajemnej zażyłości, serdeczności, którą chcemy państwu zaoferować, i którą nasz uniwersytet się cieszy”. Na koniec ksiądz prof. Andrzej Szostek poprosił o „życzliwy krytycyzm” w stosunku do Uniwersytetu i życzył kandydatom światła Ducha Świętego w dokonywaniu ważnej decyzji wyboru drogi życiowej.

Prorektor Stanisław Wilk zaapelował do przyszłych studentów by, jak już zostaną studentami, nie poświęcali całego czasu na naukę. Przedstawił szereg form rozwoju intelektualnego, fizycznego i duchowego, jakie są możliwe na Uniwersytecie. Służą temu organizacje studenckie, w których licznie działają studenci, hala sportowa, a także duszpasterstwo akademickie. Na studiach trzeba się jednak także uczyć. Prorektor przybliżył więc również rodzaje stypendiów, o które mogą ubiegać się studenci i formę wymiany studenckiej, jaką jest MOST. Na koniec zażartował: „Rozumiem obawy, jak powierzyć swoje życie prorektorowi ds. studenckich – Wilkowi. Ale zapewniam, Wilk nie jest taki groźny, już jest oswojony”.

O możliwościach wyjazdów zagranicznych w ramach programu Socrates-Erasmus powiedziała pani prorektor Agnieszka Kijewska. Zachęciła także kandydatów do tego, by od pierwszych dni na Uniwersytecie nie myśleli tylko o tym, jak przejdzie ich pierwsza sesja egzaminacyjna, ale także, co będą robić po ukończeniu studiów. Pomocne im w tym będzie Biuro Karier, które or-

ganizuje m.in. kursy pisania CV, auto-prezentacji oraz pośredniczy w kontaktach z pracodawcami.

Bardzo ważne było także wystąpienie Pełnomocnika Rektora ds. studentów niepełnosprawnych dr hab. Bogusława Marka, który przybliżył problemy ludzi niepełnosprawnych i sposób, w jaki Uczelnia stara się im pomagać. „Wsparcie Uczelni wynika z głębokiej wiary, że ci ludzie również mają szansę i powinni studiować”. W tej chwili na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim studiuje 170 osób niepełnosprawnych. Pełnomocnikowi towarzyszyła studentka pedagogiki – pani Magda Gach, która tłumaczyła jego wystąpienie na język migowy.

Po spotkaniu z władzami Uniwersytetu studenci wszystkich kierunków zaprosili kandydatów do specjalnych kawiarenek, gdzie mogli spotkać się z dziekanami poszczególnych wydziałów oraz uzyskać dokładne informacje na temat kierunku, który ich interesuje. Równocześnie odbywały się warsztaty ukazujące różnorodność zainteresowań studenckiej braci. Koło Naukowe Historyków zorganizowało warsztaty genealogiczne i zaprosiło uczestników Dnia Otwartych Drzwi do udziału w grze strategicznej. Studenci z Instytutu Nauk o Rodzinie, na podstawie wiedzy ogólnej i własnych doświadczeń, przeprowadzili warsztaty z komunikacji i rozwiązywania konfliktów w domu lub akademiku pt.: „Wyrzuć w końcu te śmieci! Czyli jak przetrwać na stacji”. Koło Naukowe Anglistów uczyło tańców celtyckich, zaś studenci z Koła Edytorów mówili m.in. jak pisać ciekawie, w jaki sposób ustrzec się usterek technicznych i co zrobić, gdy przypisy w pisanej przez nas pracy nie chcą pozostać na swoim miejscu. Ich kole-dzy z Koła Polonistów przygotowali natomiast „Językoznawczy Poradnik Koła Polonistów”, w ramach którego

Dzień Otwartych Drzwi

zaprezentowali zabawy ze współczesnym językiem polskim (np. Bajkę o Czerwonym Kapturku w języku „błokersów”). Nad tym „kim jest człowiek?” zastanawiali się studenci filozofii, zaś Akademickie Studio Filmowe pokazało, jak przy pomocy kamery, telewizora i komputera powstaje film. Nie zabrakło także wystaw. Na jedną z nich, wystawę fotografii prasowej, zaprosili studenci MISH, zaś na „Poczekajce” swoje prace zaprezentowali studenci architektury krajobrazu. W trakcie trwania tych spotkań na holu Gmachu Głównego przedstawiciele wszystkich kierunków udzielali podstawowych informacji na temat rekrutacji i przekonywali, że warto studiować na KUL-u.

W porównaniu do lat ubiegłych za interesowanie Dniem Otwartych Drzwi w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zmniejszyło się tylko nieznacznie. Najwyraźniej kandydaci wciąż jeszcze bardziej cenią kontakt osobisty, niż pośrednie środki przekazu. Jak co roku bardzo dużym zainteresowaniem cieszyła się filologia angielska i psychologia; nie mniejszym niż w latach ubiegłych także prawo i administracja, ekonomia oraz marketing i zarządzanie. Studenci matematyki i informatyki zauważyli duży wzrost zainteresowania ich kierunkami studiów. Niespodzianką było to, iż dużą popularnością cieszyła się filologia słowiańska i historia. Najprawdopodobniej spowodowane było to tym, iż na oba kierunki przewidziany jest tylko konkurs świadectw. Tym powodem nie można jednak tłumaczyć ogromnego wzrostu zainteresowania teologią, filozofią i INOR-em. O te kierunki pytali bardzo często studenci, którzy chcieli rozpocząć drugie studia. Ale nie tylko. Najwyraźniej w dobie nowoczesności, ogromnego rozwoju techniki i pogoni za pieniądzem, przy równoczesnej degradacji roli rodziny i podstawowych ludzkich relacji, młodzież zaczyna szukać czegoś głębszego, co nada sens jej życiu. Pozostaje nam tylko życzyć im powodzenia i zadedykować słowa księdza Mariusza Lacha – twórcy teatru ITP: „Niezależnie od tego, jak w życiu się ułoży, czy będzie pięknie, czy będzie trudno, warto żyć, warto mieć marzenia, warto mieć nadzieję”.

Ula Lulkiewicz

Z hołdem u Ojca świętego

W dniach 16-20 lutego 2004 roku grupa mieszkańców Konwiktów Księży Studentów imienia św. Jana z Kęt przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim udała się z pielgrzymką do grobów apostołów w Rzymie, aby wyrazić swoje przywiązanie do Piotra naszych dni. Nawiedziliśmy cztery bazyliki większe i modliliśmy się, wspominając naszą *Alma Mater Lublinensis*.

Dniem szczególnie ważnym była środa 18 lutego, kiedy celebrowaliśmy wspólnie mszę świętą w podziemiach bazyliki św. Piotra w litewskiej kaplicy Pani Miłosierdzia, w pobliżu grobu św. Piotra. Tu złożone zostało serce pierwszego zastępcy Chrystusa Pana na ziemi. Później udaliśmy się do auli Pawła VI, gdzie uczestniczyliśmy w audyencji generalnej.

Niezapomniane wrażenie pozostawiło spotkanie z Piotrem naszych czasów. Otoczyliśmy wieńcem naszego Papieża. Dyrektor naszego domu mówił: *Wasza Świątobliwość, w roku Jana Pawła II w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim grupa Księży Studentów Konwiktów im. Św. Jana z Kęt, przybyła do Rzymu. Czy to wszyscy Studenci z Konwiktów?* – zapytał Papież. Nie – delegacja. Przybyliśmy tutaj do grobu apostołów, aby Waszej Świątobliwości złożyć wyrazy przywiązania, szacunku, oddania i umiłowania Kościoła. Pamiętamy stale w modlitwach o Waszej Świątobliwości; pragniemy też okazać głęboki szacunek naszemu Profesorowi. Przywieźliśmy w darze obraz Kościoła Akademickiego. Gdy Ojciec Święty zobaczył obraz, powiedział: *Tak poznaję*. Dyrektor mówił dalej: W roku 1983 podczas mszy świętej beatyfikacyjnej Ojca Rafała Kalinowskiego i Brata Adama Chmielowskiego na Błoniach Krakowskich zapamiętałem słowa: *Święci chodzą po ulicach tego miasta* (Krakowa – Z.W.). Zastanawiałem się później, jak ci święci chodzili po korytarzach naszego Uniwersytetu i dlatego na witrażach naszej kaplicy konwiktorskiej znalazły się te osoby, które związane są z naszym domem – Konwiktem Księży Studentów. Oni swoim życiem dali syntezę wiedzy i autentycznej świętości. Są to ks. prof. Wincenty Granat – dyrektor Konwiktów i rektor KUL-u, ks. prof. Franciszek Blachnicki – Wicedyrektor Konwiktów i założyciel Ruchu Światło-Życie, następnie Ks. Władysław Kornilowicz – Dyrektor Konwiktów na Starym Mieście w

Lublinie, profesor liturgii oraz współzałożyciel Lasek; na Starym Mieście mieszkał też Stefan Kardynał Wyszyński, który zostawił nam swoje zdjęcie z następującą dedykacją: *Księdzu Dyrektorowi i Księżom Akademikom Konwiktów Teologicznego, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, błogosławieństwo pasterskie i dar modlitwy składa stary konwiktór +Stefan Wyszyński arcybiskup Prymas Polski. Lublin, w styczniu 1949 r. Pragniemy przypatrywać się ludziom wielkiej wiedzy i głębokiej autentycznej wiary, którzy chodzili po korytarzach naszej Uczelni i po korytarzach naszego kapłańskiego domu. Wasza Świątobliwość, prosimy o błogosławieństwo apostołów i czekamy na wyniesienie naszych sług Bożych do chwały ołtarza*.

Otoczyliśmy Ojca świętego, aby zrobić wspólne pamiątkowe zdjęcie, znak naszej obecności, przywiązania i oddania Kościołowi. Z radosnym sercem wracaliśmy do Polski i w drodze dzieliliśmy się wspólnie naszymi przeżyciami ze spotkania. Mówiliśmy też o wpływie, jakie wywarł na nasze życie i powołania Jan Paweł II.

Miałem wówczas sześć i pół roku – mówił jeden z księży – gdy tatuś trzymał mnie na ramionach na placu jasno-górskim w Częstochowie. Nie rozumiałem wszystkiego. Pamiętam, że było dużo ludzi i wszyscy się cieszyli. Później spotkałem się z Ruchem Światło-Życie, który wywarł wpływ na moje życie i powołanie kapłańskie. Stale pragnąłem spotkać się z Ojcem świętym. Dzisiaj spełniły się moje marzenia. Jestem szczęśliwy tym bardziej, że wręczałem Papieżowi witraż przedstawiający sługę Bożego Ks. Franciszka Blachnickiego założyciela Ruchu.

Żałowaliśmy, że spotkanie trwało tak krótko. Byliśmy jednak wdzięczni Panu Bogu, że pozwolił nam przebywać tak blisko Jan Pawła II. Udało nam się także zwiedzić najważniejsze bazyliki, Koloseum, starożytny Rzym i wspinać się na fontanny. Warto pamiętać, że obraz Kościoła Akademickiego namalował p. Kazimierz Kraczoń z Lublina, a witraż zaprojektowała i wykonała firma J. T. Furdynów z Krakowa.

Choć żal było opuszczać Rzym i wracać do Lublina, to serca nasze przepęłniała radość.

Ks. Zbigniew Wit

Z hołdem u Ojca Świętego

Dzień Otwartych Drzwi 2011

